

MUUSIKA

Loomemajanduse kaardistus 2023

Põhitegevusala

- Autorid ja esitajad
- Tootmine (kirjastamine, fonogrammitootmine, stuudiod)
- Elav esitus (kontserdikorraldamine, agentuurid, festivalid)

Sidustegevusala

- Muusikariistade/helitehnika jae- ja hulgimüüjad
- Muusikariistade valmistajad
- Salvestite paljundamine, hulgi-ja jaemüüjad
- Kontserdipaigad ja käitlus
- Muud abitegevused
- Muud valdkonda toetavad ühingud ja organisatsioonid

	Kokku (2023)	Põhitegevusala	Sidustegevusala
Äri- ja mittetulundusühingute arv	1876	1697	179
Hõivatute arv	2331	1924	407
Kogutulu (mln €)	197,2	105,7	91,5

Sisukord

Sisukord	1
1. Sissejuhatus	2
2. Lühikokkuvõte	4
3. Pakkumine	5
3.1 Väärtusahel	5
3.2 Muusika valdkonna ülevaade	6
3.3 Suurimad ühingud	8
3.4 Tuumiktegevusalad	9
3.5 Väliskaubandus	13
3.6 Sidustegevusalad	13
4. Nõudlus	16
4.1 Siseturu tarbimismaht	16
4.2 Eesti elanike muusikakuulamise harjumused	31
5. Organisatsioon ja poliitika	32
5.1 Organisatsioonid	32
5.2 Finantseerimine ja toetusmeetmed	32
5.3 Seosed teiste (loome)valdkondadega	42
6. Haridus	46
6.1 Kutseharidus	46
6.2 Kõrgharidus	49
6.3 Huviharidus	53
6.4 Lõpetanute arvu koondvaade	55
7. SWOT analüüs	57
7.1 Tugevused	57
7.2 Nõrkused	58
7.3 Arenguvõimalused	59
7.4 Ohud ja takistused	60
8. Arenguproгноos	63
Lisa 1 – EMTAK 2008	65

1. Sissejuhatus

Muusikavaldkond on loomemajanduse oluline haru, mis ühendab loomingu eneseväljenduse, tehnilise oskusteabe ja ettevõtluse. See hõlmab heliloomingut, esitust, salvestist, kirjastamist, kontserditegevust, sündmuste korraldamist ja autorite õiguste haldamist – tegevusi, kus muusika on ühtaegu loomingu väljendusvorm ja majanduslik väärtus. Muusika roll ei piirdu vaid kultuurilise tähenduse kandmisega – see kujundab identiteeti, loob emotsionaalset sidet, toetab haridust ja heaolu ning on oluline mootor mitmes majandusharus, alates turismist ja kaubandusest kuni infotehnoloogia ja töötleva tööstuseni.

Muusikavaldkond on ühtaegu tundlik kultuuriline peegeldus ning praktiline tegutsemisväli. Selle väärtus ei seisne pelgalt rahas või tarbimisnumbrites – vaid võimes luua tähendust, kujundada kogukondi ja toetada vaimset heaolu. Valdkonna toimimine ja jätkusuutlikkus sõltuvad mitmest tegurist: haridussüsteemist, organisatsioonide võimekusest, rahastamismehhanismidest, publiku huvist ja poliitilisest tahtest.

Tänapäeva muusikatööstus on dünaamiline ja kiiresti arenev. Digitaliseerumine, voogedastusplatvormid ja uued tehnoloogiad on muutnud radikaalselt seda, kuidas muusikat luuakse, levitatakse ja kogetakse. Globaalne muusikaturg kasvab – 2023. aastal hinnati selle mahuks ligi 29 miljardit USA dollarit, millest kaks kolmandikku tuli voogedastusest¹. Eestis ei ole küll veel koondandmeid, mis lubaksid hinnata kogu valdkonna majanduslikku haaret, ent teada on, et muusikaga seotud ettevõtlus ja organisatsioonid tegutsevad nii loomise, esitamise, salvestamise kui ka kirjastamise, hariduse ja kontserdikorralduse vallas. Üha olulisemaks on muutumas ka muusika roll turismis, tervishoius, hariduses, tehnoloogias ja teistes mitte-loomevaldkondades.

Seega, käesoleva **aruande eesmärk** on pakkuda ülevaadet muusikavaldkonna majandustegevusest, keskendudes peamiselt näitajatele, nagu ettevõtete ja töötajate arv, müügitulu ning muud olulised majandusnäitajad. Lisaks käsitletakse valdkonna tugistruktuure, sealhulgas tugiorganisatsioone, riiklikku rahastust ja toetusi, erialase hariduse võimalusi ning arenguprognose. Olulise osana sisaldab aruanne ka üldist SWOT-analüüsi (tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud), et pakkuda laiemat arusaama muusikavaldkonna hetkeolukorrast ja tulevikuväljavaadetest.

Valdkonna tuumiktegevusalade hõlmas kolme rühma: 1) loomine ja esitamine – autorite, esitajate, muusikakollektiivide, orkestrite tegevus; 2) kirjastamine, tootmine ja autoriõiguste teostamine; 3) kontserdikorraldajate ja agentuuride tegevus.

1.1.1 Muusika tegevusalade klassifikatsioon

Käesoleva uuringu aluseks on ettevõtete poolt Äriregistrile esitatud majandusaasta aruanded, mis kajastavad ettevõtete põhitegevusvaldkondi vastavalt Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori 2008. aasta versiooni (EMTAK 2008) jaotusele. Äriregistris on muusikalise loomingu tegelevad ühinged peamiselt kantud **EMTAK 59201 (helisalvestiste ja muusika kirjastamine)** ning **EMTAK 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus)** alla. Samas leidub muusikavaldkonnas tegutsevaid ettevõtteid ka muude EMTAK-koodide all – peamiselt kunstialane loometegevus (EMTAK 90031) ja teatri-, kontserdi- jms hoonete käitus (EMTAK 90041).

¹ IFPI. (2023). Industry Data. <https://www.ifpi.org/our-industry/industry-data/s>

Muusikaettevõtteid saab tegevuse alusel jagada kolme põhivaldkonda: autorid ja interpreetid; kontserdikorraldajad ja agentuurid; ning muusika tootjad ja kirjastajad.

- **Autorid ja interpreetid** – loovisikud, kes tegelevad muusika loomise ja esitamisega. Autorite hulka kuuluvad heliloojad ja laulusõnade kirjutajad. Interpreetid on esitajad, kes toovad muusika kuulajani – nad võivad esitada oma teoseid või tõlgendada teiste autorite loomingut. Selle tegevusvaldkonna ettevõtted tegutsevad peamiselt kolme EMTAK-koodi all: 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus), 90031 (kunstialane loometegevus) ja 59201 (helisalvestiste ja muusika kirjastamine).
- **Kontserdikorraldajad ja agentuurid** – muusikatööstuse osapooled, kes korraldavad elavaid esitlusi, ehk toovad kokku muusikaesitajaid ja nende publikut. Kontserdikorraldajad vastutavad sündmuste tootmisest, turundusest ja logistikast eest, agentuurid aga esindavad artiste – broneerivad esinemisi ning peavad läbirääkimisi esinemistasude üle. Selle tegevusvaldkonna ettevõtted liigituvad üldjuhul EMTAK koodi 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus) või EMTAK 90041 (teatri-, kontserdi- jms hoonete käitus) alla.
- **Muusika tootjad ja kirjastajad** – ettevõtted, kes tegelevad muusikateoste salvestamise, tootmise ja õiguste haldamisega. Muusika tootmine hõlmab heliloomingu produtseerimist, salvestamist, töötlemist ning fonogrammide tootmist. Kirjastamine keskendub heliloomingu litsentsimisele ja autoritasude kogumisele ning nootide levitamisele. Tootmise ja kirjastamisega tegelevaid ettevõtteid leidub nii EMTAK koodi 59201 (helisalvestiste ja muusika kirjastamine) kui ka 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus) all.

Muusikavaldkonna tuumiktegevusi toetavad mitmed seotud tegevusalad, nagu muusikariistade valmistamine ja restaureerimine, salvestiste ja muusikariistade jae- ja hulgimüük, kontserdipaikade haldus, salvestiste paljundamine ning paljud muud tugiteenused.

Kuigi EMTAK-koodid pakuvad kasulikku raamistikku majandustegevuse struktureerimiseks, ei kirjelda need alati piisavalt täpselt muusikaettevõtete tegelikku tegevusprofiili. Paljud tegutsevad mitmel rindel samaaegselt – loovad ja esitavad muusikat, toodavad, salvestavad, kirjastavad, korraldavad kontserte ning haldavad õigusi. Seetõttu ei ole nende majandustulemusi võimalik üheselt liigitada konkreetsete tegevusvaldkondade alla. Samuti ei ole käesolevas analüüsis andmeid töödeldud ega eristatud üksnes EMTAK-koodide lõikes, kuna selline jaotus ei kajastaks adekvaatselt muusikavaldkonna mitmekesisust ja omavahel põimunud olemust. Sarnase piirangu on tõstatanud ka mitmed varasemad loomemajanduse uuringud.

2. Lühikokkuvõte

Muusikavaldkonna väärtusloome keskmeks on muusikud – autorid ja esitajad –, kelle looming jõuab kuulajateni elava esituse, raadio, televisiooni, voogedastusplatvormide, sotsiaalmeedia ja teiste levikanalite kaudu. Muusika levikut võimaldab lai võrgustik, kuhu kuuluvad kontserdikorraldajad, plaadifirmad, muusika kirjastajad ning paljud teised valdkonda toetavad osapooled. Eestis on aga levinud praktika, et kogu protsess koondub ühe isiku või väikese kollektiivi kätte – muusik tegutseb korraga nii esineja, kirjastajana kui ka kontserdikorraldajana.

Aastal 2023 tegutses Eesti muusika tuumikvaldkonnas kokku 1697 organisatsiooni, neist 1598 olid äriettevõtted ning 99 mittetulundusühingud, sihtasutused ja avaliku sektori asutused. Kokku oli valdkonnas hõivatud ligikaudu 1924 inimest – 819 äriettevõttes, 404 mittetulundus- ja avalikus sektoris ning 701 füüsilisest isikust ettevõtjana (FIE-d). Äri sektoris hõivatute arv on võrreldes 2019. aastaga vähenenud 13% (942-lt 819-ni), samas kui ettevõtete arv on kasvanud 46% (1092-lt 1598-ni), mis viitab sellele, et juurde on loodud peamiselt ühe või null töötajaga ettevõtteid.

Muusika tuumikvaldkonna kogutulu ulatus 2023. aastal 105,7 miljoni euroni, millest äriühingute müügitulu moodustas 69,3 miljonit eurot. Võrreldes 2019. aastaga on äriettevõtete tulu kasvanud vaid 5%, viidates tagasihoidlikule arengule. Äri sektori juhtivad ettevõtted tegelevad valdavalt kontsertkorraldusega, sh rahvusvahelisel tasandil. Kümne suurima ettevõtte müügitulu moodustas koguni 32% kogu valdkonna äri sektori tulust.

Muusikasektori toimimine põhineb tihedal koostööl sidusvaldkondade ja toetavate organisatsioonidega. Olulist rolli mängivad õiguste esindamise ja valdkonna arendamisega tegelevad mittetulundusorganisatsioonid, mille seas on tulu poolest suurimad Eesti Autorite Ühing, Eesti Esitajate Liit, Eesti Fonogrammitootjate Ühing ja Music Estonia. Valdkonna toimimist võimaldavad ka paljud toetavad äri valdkonnad, millest suurimad on muusikariistade ja helitehnika müüjad, helisalvestiste edasimüüjad ning heli- ja valgustehnilisi teenuseid pakuvad ettevõtted. 2023. aastal liigitati muusika sidusettevõtete hulka 179 ühingut, kus töötas kokku 407 inimest; nende müügitulu ulatus 71,2 miljoni ja kogutulu 91,5 miljoni euroni. Tegelik sidusvaldkond on aga märksa laiem, kuid jääb loomemajandust kaardistava uuringu raamidest välja, kuna paljude vastavate ettevõtete põhitegevusala ei ole otseselt seotud loometegevusega.

Eesti muusikavaldkonna arengut suunavad rahastussurve, tehnoloogilised muutused ja rahvusvahelised trendid. Digitaalsed ja rahvusvahelised arengusuunad loovad uusi võimalusi, kuid nende rakendamine eeldab sihipärasest toetusest, läbimõeldud ekspordistrateegiat ja loovisikute digipädevuse arendamist. Rahastuse mitmekesistamine, sealhulgas erasektori suurem kaasamine ja alternatiivsete rahastusmudelite kasutuselevõtt, on suure tähtsusega valdkonna kestlikkuse tagamisel.

3. Pakkumine

3.1 Väärtusahel

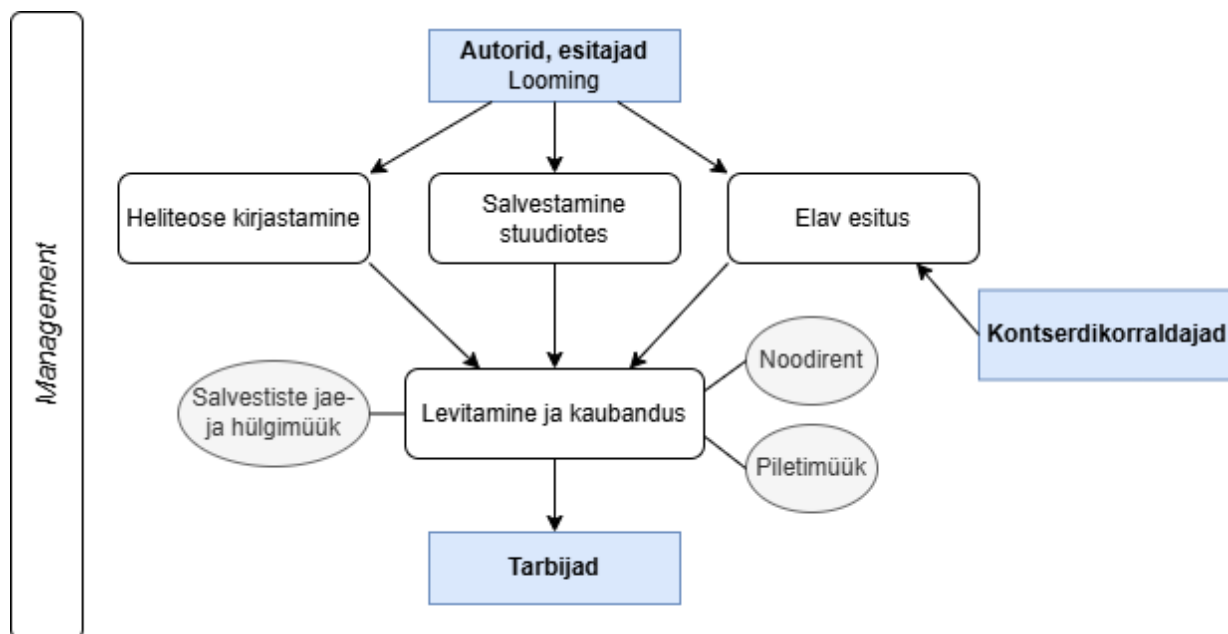
Muusikaettevõtluse väärtusloome keskmes on **autorid ja esitajad**, kes loovad heliloomingut ning teenivad tulu teoste esitamise, tõlgendamise, kirjastamise ja salvestamise kaudu (vt Joonis 1). Nende kõrval tegutsevad tekstiautorid, kontserdikorraldajad, plaadifirmad, kirjastajad, helistuudiod ning erinevad tugi- ja esindusorganisatsioonid, kes aitavad loomingu jõuda publikuni.

Väärtusahel algab sageli tellimusest, mis võib tulla otse tellijalt (nt filmiprodutsendid, reklaamiagentuurid, üritusturundajad) või vahendajate kaudu, nagu *managerid* või agentuurid. Looming jõuab kuulajateni erinevate kanalite kaudu: elavas esituses (kontserdid, festivalid), ringhäälingus (raadio, televisioon), digiplatvormidel (voogedastus, sotsiaalmeedia) ning füüsilistes ja veebikaubanduse kanalites (CD-d, vinüülid, muusikatarkvara, noodid, instrumendid jne).

Eestis on loomeprotsess sageli koondunud ühe isiku või väikese kollektiivi kätte – muusik on ühtlasi esineja, kirjastaja, kontserdikorraldaja, transporditöötaja, stilist, videokunstnik ja turundaja. Väärtusahela toimimine eeldab seega laiapõhjalist koostööd mitmete osapoolte vahel: tehniline tugi (helirežissöörid, valguskujundajad, lavameistrid, videograafid), produktsiooniteenused (lavaehitus, transport, logistika), kontserdipaigad, majutus ja teenindus, aga ka turva- ja päästeteenused suuremate sündmuste puhul.

Muusikavaldkonna toimimist toetavad samuti avalik sektor (riik ja kohalikud omavalitsused), eraettevõtlus ja sponsorid, aga ka valdkonna teenusepakkujad – muusikainstrumentide valmistajad, müüjad, häälestajad, muusikaõpetajad, raadio- ja telekanalid, voogedastusplatvormid ning digitaalsed levikanalid. Nende koostöös sünnib väärtus, mis ulatub muusikast palju kaugemale – mõjutades kultuurilist mitmekesisust, kogukondlikku sidusust ja majanduslikku elujõulisust.

Joonis 1. Muusikavaldkonna väärtusahel.

3.2 Muusika valdkonna ülevaade

3.2.1 Tuumikvaldkonna majanduslikud näitajad

Eesti muusika tuumikvaldkonna peamised majandusnäitajad, milleks on ühingute arv, hõivatute arv, tulu ja kasum, on esitatud tabelis 1. Loomemajanduse valdkondade aruannetes on 2023. aasta tulemused läbivalt võrreldud ka 2019., 2015. ja 2011. aasta uuringute andmetega.

Ühingute ja töötajate arv

2023. aastal tegutses muusikavaldkonnas Äriregistri andmetel **kokku 1697 ühingut**. Nendest **1598** olid **äriühingud**, sealhulgas 1580 osaühingut, 9 usaldusühingut, 5 tulundusühingut ja 4 täisühingut. Äriühingute arv on võrreldes 2019. aastaga, mil valdkonnas tegutses 1092 ettevõtet, kasvanud 46%.

Mittetulundussektoris tegutses 2023. aastal kokku **99 organisatsiooni**, sealhulgas 82 mittetulundusühingut, 14 sihtasutust ning 3 kohaliku omavalitsuse asutust: Tallinna Filharmoonia, Pärnu Linnaorkester ja Narva Linna Sümfooniaorkester. Tegemist on märkimisväärse vähenemisega võrreldes 2019. aastaga, mil samasse kategooriasse arvestati 397 ühingut. Kuna 2019. aasta andmekogumise põhimõtteid ei ole võimalik täpselt korrata, on keeruline hinnata, kuivõrd kajastab toimunud muutus mittetulundussektori sisulist vähenemist ning kuivõrd see tuleneb meetodilistest erinevustest.

Olemasolevate andmete põhjal oli 2023. aastal muusikavaldkonna ettevõtetes ja organisatsioonides hõivatud kokku **1924 töötajat**. Ärisectoris töötas neist 918 inimest (langus 13%) ning mittetulundussektoris 404 inimest (muutus ei pruugi olla võrreldav – vt eelmist lõiku). Valdav enamus valdkonna ühingutest (96 %) on mikroettevõtted, kus on registreeritud kas 0 või 1 töötaja. Lisaks oli valdkonnas registreeritud **701 füüsilisest isikust ettevõtjat (FIE)**, mis on 28 % rohkem kui 2019. aastal. Äriettevõtete ja FIE-de arvu kasv koos ärisectoris hõivatute arvu vähenemisega viitab sellele, et juurde on loodud eelkõige ühe töötajaga ettevõtteid ja samal ajal toimusid suuremates organisatsioonides koondamised. Muutused peegeldavad tõenäoliselt pandeemiaaegset murrangut, mida iseloomustasid nii koondamised suuremates organisatsioonides kui ka märkimisväärne lahkumine sektorist tervikuna.

Kõigi loomevaldkondade ülevaadete, sh muusikavaldkonna puhul, on kasutatud lähenemist, et neile ettevõtetele, kus 2023. aasta müügitulu ületas **11 640 eurot**, kuid töötajate arvuks oli majandusaasta aruandes märgitud null, arvestati siiski **üks töötaja**. Sellist korrigeerimist on vaja selleks, et saada töötajate arvust adekvaatsem ülevaade (ilma töötajateta ei ole võimalik sellises mahus müügitulu teenida). Müügitulu piiri seadmisel on võetud aluseks 12-kordne **miinimum** kuupalk koos sotsiaalmaksu (33%) ja ettevõtte töötuskindlustusega (0,8%).

Tuleb arvestada, et Äriregistri andmetel saab muusika valdkonnas hõivatud inimeste arvu hinnata vaid ligikaudselt. Paljud professionaalsed muusikud ja kontserdikorraldajad ei ole seotud vaid ühe ettevõttega – nad võivad tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjatena (FIE), kuuluda mitmesse äriühingusse või saada tasu lepinguliste tööde eest. Seetõttu võib erinevate asutuste andmete koondamisel tekkida kattuvusi, mis omakorda suurendavad näiliselt hõivatute arvu. Samuti töötavad paljud FIE-na tegutsevad muusikud oma põhitöona riigi või kohalike omavalitsuste (KOV) alluvuses olevates haridusasutustes (nt muusikakoolides), mida ei ole käesolevas uuringus arvesse võetud.

Lisaks ei kajastu äriregistri andmetes munitsipaalasutustena tegutsevate Tallinna Filharmoonia, Pärnu Linnaorkester ja Narva Linna Sümfooniaorkestri töötajate arvud. Maksu- ja Tolliameti andmetel oli 2023. aastal Tallinna Filharmoonias keskmiselt hõivatud 47 inimest, Pärnu Linnaorkestris 34 ja Narva Sümfooniaorkestris 5 inimest.² Maksu- ja Tolliameti andmed ei ole aga taandatud täistööajale, mille tõttu ei täielikult Äriregistri

² Eesti Maksu- ja Tolliamet kogub andmeid töötajate arvu kohta kvartalite lõikes. Esitatud arvud näitavad keskmist töötajate arvu nelja kvartali põhjal.

statistikaga võrreldavad³. Siiski annavad need ülevaate munitsipaalasutuste töäjõu ligikaudsest mahust ning on seetõttu arvestatud valdkonnas hõivatute koguarvu hulka.

Tulud

Muusika tuumikvaldkondade kogutulu oli 2023. aastal umbes **105,7 miljonit** eurot ning kogukasum ulatus 10 miljoni euroni. Võrreldes 2019. aastaga on nominaaltulu jäänud samale tasemele, mis arvestades aastatel 2019–2023 Eestis toimunud inflatsiooni viitab pigem tegelike tulude vähenemisele kui stabiilsusele. **Äriühingute müügitulu** moodustas sellest **69,3 miljonit eurot**, mis oli võrreldes 2019. aastaga kasvanud vaid 5%.

Mittetulundussektori tulu ulatus 2023. aastal 36,2 miljoni euroni ega ole võrreldes 2019. aastaga oluliselt muutunud. Siinkohal tuleb arvestada ka meetodilist piirangut: mittetulundussektori tulude hulka ning seega kogu valdkonna kogutulu arvestusse ei ole hõlmatud Tallinna Filharmoonia, Pärnu Linnaorkestri ja Narva Linna Sümfooniaorkestri andmeid, kuna need organisatsioonid tegutsevad munitsipaalasutustena ega esita majandusaasta aruandeid Äriregistrile.

Lisaks said tulu **701 füüsilisest isikust ettevõtjat** (FIE-t). Nende 701 FIE tulu 2023. aastal oli ligikaudu 0,2 miljonit eurot⁴, mis teeb 0,3 tuhat eurot FIE kohta. Meetodiliste muudatuste tõttu ei ole see tulemus varasemate kaardistustega võrreldav, kuna varem on FIE-de tulu arvestatud kas ainult osa FIE-de põhjal, üksnes EMTAK-koodi 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus jms) alusel või Statistikaameti koondandmete põhjal, kus muusika esitamine on kajastatud koos loome-, kunsti- ja meelelahutustegevustega ning muusika kirjastamine ühiselt kino-, video- ja telesaadete tootmisega.

Tabel 1. Muusika tuumiktegevusaladel tegutsevate ühingute põhinäitajad 2011–2023.

	2011	2015	2019	2023	Muutus 2019/2023
Äriettevõtted (OÜ-d ja muu)					
Äriettevõtete arv	736	880	1092	1598	+46%
Töötajate arv	620	1027	942	819	-13%
Müügitulu (mln €)	28,7	45,6	65,9	69,3	+5%
Kasum (mln €)	1,7	3,0	7,0	10,0	+42%
Mittetulundussektor (MTÜ-d, sihtasutused, munitsipaalasutused)					
Ühingute arv	545	550	397	99	-75%
Töötajate arv	384	1028	732	404	-45%
Tulu (mln €)	17,1	34,8	35,2	36,2**	3%
Füüsilisest isikust ettevõtjad (FIE-d)					
FIE-de arv	602	604	548	701	+28%
Müügitulu (mln €)*	2,9	2,9	3,2	0,2	-
Tulu FIE kohta (tuh €)	4,7	4,8	5,9	0,3	-
MUUSIKA TEGEVUSALA KOKKU					

³ Äriregistris on kajastatud töötajate keskmine arv taandatud täistööajale.

⁴ FIE-d deklareerivad oma ettevõtlusest saadud tulu, mitte müügitulu. FIE-del on õigus oma ettevõtlusest saadud tulult arvestada maha ettevõtlusega seotud kulud. 2023. aasta aruandes on kajastatud FIE-de poolt tasutud riiklike maksude põhjal leitud tulu, kuid see on kindlasti kordades väiksem kui reaalne müügitulu, sest oma kulude maha arvestamisega on FIE-del võimalik maksustatavat tulu optimeerida.

Ühingute arv	1281	1403	1489	1697	+14%
Hõivatute arv	1606	2659	2222	1924	-13%
Müügitulu (mln €)	40,8	-	-	69,5	-
Toetus (mln €)	-	-	-	36,2**	-
Kogutulu (mln €)	48,7	83,3	105,8	105,7**	0%

Allikas: Eelnevate aastate tulemused on võetud võrreldavuse huvides EKI 2021. aasta aruandest. 2023. aasta andmed tulenevad Äriregistrist ja EMTA-st.

* FIE-de müügitulu ei ole varasemate kaardistustega võrreldav, kuna varasemalt on FIE-de tulu käsitletud erinevatel viisidel: kas osaliste FIE-de põhjal, ainult EMTAK koodi 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus jms) järgi või Statistikaameti koondandmete põhjal, kus muusika esitamine on kajastatud koos loome-, kunsti- ja meelelahutustegevustega ning muusika kirjastamine ühiselt kino-, video- ja telesaadete tootmisega.

**Ei hõlma munitsipaalasutustena tegutsevate Tallinna Filharmoonia, Pärnu Linnaorkestri ja Narva Linna Sümfooniaorkestri tuluseid.

3.3 Suurimad ühinged

2023. aastal andmetel oli muusikavaldkonna äriettevõtete esikümne kogutulu **21,9 miljonit eurot**, mis moodustas **32% kogu valdkonna äri sektori müügitulust**. Esikümne ettevõtete kogutöötajate arv oli kokku 28 töötajat ehk 3% kõigist äriettevõtetes hõivatutest. Kümnest ettevõttest kuus tegelesid kontserdikorraldusega.

Valdkonna kolm suurimat ettevõtet olid **Live Nation Estonia OÜ** (9,9 miljonit eurot), **Showtime Concerts OÜ** (2,4 miljonit eurot) ja **Monster Music OÜ** (1,9 miljonit eurot) – kõik rahvusvaheliselt tegutsevad kontserdikorraldajad. Neile järgnes **Republic Network OÜ**, mis tegeleb muusikakirjastusega ning on ühtlasi suurima töötajate arvuga ettevõtte esikümnes. Ainsaks artistikeskseks ettevõtteks esikümnes oli **Noep Music OÜ**, mille taga tegutseb elektroonilise muusika artist NOËP.

Tabel 2. Suurimad äriühingud muusikavaldkonnas kogutulu alusel 2019 ja 2023.

2019	Tulu (tuh €)	2023	Tulu (tuh €)	Töötajate arv
1. Live Nation Estonia OÜ	9330,2	1. Live Nation Estonia OÜ	9859,3	4
2. HT Meelelahutus OÜ	7904,7	2. Showtime Concerts OÜ	2375,8	1
3. Monster Music OÜ	2390,3	3. Monster Music OÜ	1921,2	4
4. Artist Media OÜ	1892,7	4. RepublicNetwork OÜ	1587,1	11
5. Schegoleff OÜ	1438,2	5. Northern Promoter Company OÜ	1519,4	1
6. ERP OÜ	1379,6	6. Sunbeam Productions OÜ	1141,0	1
7. Booking Stars OÜ	1329,2	7. Real Key Music Publishing OÜ	1072,3	1
8. -	-	8. ERP OÜ	1028,4	3
9. -	-	9. Noep Music OÜ	799,0	1
10. -	-	10. Loud'n Live Promotions Estonia OÜ	620,0	1
Kokku TOP 10	-	Kokku TOP 10	21923,5	28
TOP 10 osakaal (%)	-	TOP 10 osakaal (%)	32	3

Allikas: 2019. aasta andmed pärinevad EKI (2021) aruandest. 2023. aasta andmed põhinevad Äriregistri ja EMTA andmetel.

Lisaks ettevõtlussektorile on tabelis 3 esitatud ka valdkonna kümne suurima mittetulundus- ja avaliku sektori organisatsiooni tulud. Sektori neli suurimat asutust on riigi asutatud sihtasutused, millest suurim nii käibe kui ka töötajate arvu poolest on **Eesti Kontsert**. Tegemist on Eesti suurima kontserdikorraldajaga, kes haldab nelja kontserdisaali või kontserdimaja ning kahte muusikakollektiivi. **Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA** hoiab elus Eesti laulu- ja tantsupidude traditsiooni, mille kaudu edendatakse rahvuskultuuri ja kogukondlikku identiteeti. **Eesti Riiklik Sümfooniaorkester** (ERSO) on riigi juhtiv sümfooniaorkester, mis esitab maailmaklassikat ja

Eesti heliloojate loomingut. **Eesti Filharmoonia Kammerkoor** on Eesti üks rahvusvaheliselt tunnustatumaid muusikakollektiive, kelle repertuaar keskendub muuhulgas eesti heliloojate teostele.

MTÜ Pärnu Muusikafestival tegeleb Pärnu Muusikafestivali korraldamisega, keskendudes klassikalise muusika tippesitustele ja rahvusvahelistele orkestriprojektidele. **SA Lootsi Koda** korraldab Nargenfestivali ning teisi silmapaistvaid muusikasündmusi, tutvustades eesti heliloojate loomingut. **SA Eesti Festivaliorkester**, mis on asutatud Paavo Järvi eestvedamisel, koondab tipptasemel muusikuid Eestist ja mujalt ning on Pärnu Muusikafestivali keskne kollektiiv. **Kauni Muusika MTÜ** korraldab mitmesuguseid muusikaüritusi, sealhulgas Sõru Jazz festivali Hiiumaal. **MTÜ Loovüksus** veab Kadrioru lossi barokses peasaalis kontserdisarja Lossimuusika, mille eesmärk on pakkuda kõrgetasemelist klassikalist muusikat ainulaadses ajaloolises keskkonnas. **MTÜ Festival Afekt** korraldab Tallinnas ja Tartus rahvusvahelist nüüdismuusika festivali, mis toob kokku kaasaegse muusika ja muusikateatri loojad ning esinejad Eestist ja välismaalt.

Tabel 3. Muusikavaldkonna suurimad mittetulundusühingud ja sihtasutused kogutulu järgi 2023.

Mittetulundusühing või sihtasutus	Tulu (tuh €)	Töötajate arv
1. SA Eesti Kontsert	10716,9	144
2. Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	7151,6	11
3. SA Eesti Riiklik Sümfooniaorkester	4804,3	107
4. SA Eesti Filharmoonia Kammerkoor	1763,6	33
5. MTÜ Pärnu Muusikafestival	599,0	0
6. SA Lootsi Koda	488,7	1
7. SA Eesti Festivaliorkester	430,5	1
8. Kauni muusika MTÜ	152,6	0
9. MTÜ Loovüksus	100,6	0
10. MTÜ Festival Afekt	965,4	0
Kokku TOP 10	27173,2	297

Allikas: Äriregister

3.4 Tuumiktegevusalad

Muusikavaldkonnas ei ole ettevõtteid võimalik tegevusvaldkondade lõikes täpselt eristada, sest paljud tegutsevad mitmel suunal samaaegselt – nad loovad ja esitavad muusikat, toodavad, salvestavad, kirjastavad, korraldavad kontserte ning haldavad autoriõigusi. Siiski on võimalik teha tinglik jaotus ning analüüsida ligikaudselt iga alasektori mahtu.

Autorid ja interpreedid

Autorid ja interpreedid on loovisikud, kes tegelevad muusika loomise ja esitamisega. Autorite hulka kuuluvad heliloojad ja laulusõnade kirjutajad; interpreedid on esitajad, kes toovad muusika kuulajani, esitades kas oma loomingut või tõlgendades teiste autorite teoseid.

Selle tegevusvaldkonna ettevõtted tegutsevad peamiselt kolme EMTAK-koodi alusel:

- 90012 – kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus,
- 90031 – kunstialane loometegevus,
- 59201 – helisalvestiste ja muusika kirjastamine.

Autorid ja interpreedid moodustavad muusikasektori tuumikvaldkonna suurima rühma ettevõtete arvult. Äriregistri andmete puhastamise tulemusel liigitati 2023. aastal selle valdkonna alla kokku 1045 ettevõtet, mis moodustas 62% kõikidest uuringusse kaasatud muusika tuumikettevõtetest. 99% juhtumitest oli tegu

mikroettevõtetega, kus oli registreeritud 0 või 1 töötaja. Sektori kogutulu ulatus **26,1 miljoni euroni**, millest 25,4 miljonit moodustas müügitulu ettevõtlusest ning 0,6 miljonit muud tulu, valdavalt avalikud toetused.

Autorite ja interpreetide ettevõtete olulisemad majandusnäitajad, sealhulgas ühingute arv, hõivatute arv, tulu ja kasum, on esitatud tabelis 4.

Tabel 4. Autorid ja interpreetid: sektori majanduslikud põhinäitajad 2023.

2023	
Ühingute arv	1045
Töötajate arv	492
Müügitulu (mln €)	25,4
Kasum (mln €)	5,2
Kogutulu (mln €)	26,1

Allikas: Äriregister

2023. aastal olid sektori suurima müügituluga ettevõtted **Noep Music OÜ** ja **IC3PEAK OÜ** – mõlemad tegutsevad elektroonilise muusika žanris. Noep Music OÜ on Eesti muusiku NOEP-i ettevõtte, IC3PEAK OÜ aga Venemaa duole IC3PEAK kuuluv ettevõtte, mille liikmed on Anastasia Kreslina ja Nikolay Kostilev. Neile järgnesid **ARTUNION OÜ**, mis tegutseb Ukraina sümfoonilise crossover-orkestri Prime Orchestra nime all, **Terminaator Music OÜ**, mis on rokkansambli Terminaator ettevõtte, ning laulja Karl-Erik Taukari ettevõtte **Space Agency OÜ**.

Viie suurima ettevõtte kogumüügitulu ulatus 2023. aastal **kokku ligi 2,8 miljoni euroni**. Ettevõtete müügitulud ja töötajate arvud on esitatud tabelis 5.

Tabel 5. Suurimad autorite ja interpreetide ettevõtted müügitulu järgi 2023.

2023	Müügitulu (tuh €)	Töötajate arv
1 Noep Music OÜ	799,0	1
2 IC3PEAK OÜ	595,1	1
3 ARTUNION OÜ	511,2	1
4 OÜ Terminaator Music	487,8	1
5 Space Agency OÜ	425,1	1
Kokku TOP 5	2818,2	5

Allikas: Äriregister

Kontserdikorraldajad ja agentuurid

Kontserdikorraldajad ja agentuurid on muusikatööstuse võtmeosapooled, kes tegelevad elavate esituste korraldamise ja artistide esindamisega. Kontserdikorraldajad vastutavad muusikasündmuste produktsiooni, turunduse ja logistika eest, tuues kokku esinejad ja publiku. Agentuuride roll on esindada artiste – nad broneerivad esinemisi, peavad läbirääkimisi esinemistasude üle ning aitavad suunata artistide esinemisgraafikuid.

Selle tegevusvaldkonna ettevõtted liigituvad üldjuhul EMTAK koodide alla:

- 90012 – kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus,
- 90041 – teatri-, kontserdi- ja muude etenduspindade käitus.

Äriregistri andmete puhastamise tulemusel liigitati 2023. aastal kontserdikorralduse ja agentuuritegevuse valdkonda **kokku 440 ettevõtet**. Nende kogutulu ulatus samal aastal **57,3 miljoni euroni**, millest 31,5 miljonit moodustas ettevõtlusest saadud müügitulu ja 25,8 miljonit muud tulu, valdavalt avalikud toetused (Tabel 6).

Kontserdikorraldajate ja agentuuride tegevus moodustab märkimisväärse osa kogu muusikasektori tuumikvaldkonna majandusest. Elav esitus ehk kontserdikorraldus oli suurima kogutuluga alasektor, andes 57% tuumikvaldkonna kogutulust.

Tabel 6. Kontserdikorraldajad ja agentuurid: sektori majanduslikud põhinäitajad 2023.

2023	
Ühingute arv	442
Töötajate arv	486
Müügitulu (mln €)	31,5
Kasum (mln €)	2,8
Kogutulu (mln €)	57,3

Allikas: Äriregister

Eesti muusikavaldkonna **müügitulu** poolest suurimate kontserdi- ja elamussündmuste korraldajate hulka kuuluvad Live Nation Estonia OÜ, Showtime Concerts OÜ, Monster Music OÜ, Northern Promoter Company OÜ ning Sunbeam Productions OÜ. Viie suurima ettevõtte kogumüügitulu ulatus 2023. aastal **kokku ligi 16,8 miljoni euroni**. Ettevõtete müügitulud ja töötajate arvud on esitatud tabelis 7.

Live Nation Estonia tegutseb rahvusvahelise kontserdikorraldusvõrgustiku osana, tuues Eestisse suursuure kontserte ja maailmakuulsaid artiste. **Showtime Concerts** keskendub samuti suursündmuste korraldamisele. **Monster Music** on tuntud mitmete populaarsete festivalide ja suvesündmuste, nagu Retrobest ja Pühajärve jaanituli, läbivijjana. **Northern Promoter Company** tegutseb lavakunsti ja kontsertide korraldamise valdkonnas. **Sunbeam Productions** ühendab multimeedia, muusika ja visuaalkunsti, pakkudes publikule ainulaadseid etendusformaate.

Oluline on märkida, et käesolevas peatükis keskendutakse müügitulule ehk ettevõtlustulule, mistõttu ei ole siinsesse pingereastusse kaasatud riiklikult rahastatud kontserdikorraldusega tegelevaid sihtasutusi. Muusikavaldkonna suurimate mittetulundusühingute ja sihtasutuste tulud on esitatud tabelis 3 alapeatükis 3.3 „Suurimad ühingud“.

Tabel 7. Suurimad kontserdikorraldus- ja agentuuri ettevõtted müügitulu järgi 2023

2023	Müügitulu (tuh €)	Töötajate arv
1 Live Nation Estonia OÜ	9859,3	4
2 Showtime Concerts OÜ	2375,8	1
3 Monster Music OÜ	1921,1	4
4 Northern Promoter Company OÜ	1519,4	1
5 Sunbeam Productions	1141,0	1
Kokku TOP 5	16816,6	11

Allikas: Äriregister

Muusika tootjad ja kirjastajad

Muusika tootjad ja kirjastajad on ettevõtted, kes tegelevad muusikateoste salvestamise, tootmise ning nendega seotud õiguste haldamisega. Muusika tootmine hõlmab heliloomingu produtseerimist, salvestamist, töötlemist ja fonogrammide valmistamist. Kirjastamine keskendub heliloomingu litsentsimisele, autoritasude kogumisele ning nootide väljaandmisele ja levitamisele.

Seda tüüpi ettevõtteid leidub peamiselt järgmiste EMTAK koodide all:

- 59201 – helisalvestiste ja muusika kirjastamine,
- 90012 – kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus.

Äriregistri andmete puhastamise tulemusel liigitati 2023. aastal muusika tootmise ja kirjastamise valdkonda kokku **186 ettevõtet**. Nende kogutulu ulatus samal aastal **10,4 miljoni euroni**, mis moodustas ühtlasi ka nende kogumüügitulu (Tabel 8).

Tabel 8. Muusika tootmine ja kirjastamine: sektori majanduslikud põhinäitajad 2023.

2023	
Ühingute arv	186
Töötajate arv	158
Müügitulu (mln €)	10,4
Kasum (mln €)	1,9
Kogutulu (mln €)	10,4

Allikas: Äriregister

2023. aastal kuulusid Eesti muusikavaldkonna suurimate muusikakirjastuse ja -tootmise ettevõtete hulka RepublicNetwork OÜ, Real Key Music Publishing OÜ, GRS OÜ, Ehtertainment OÜ ja Ajar Stuudiod OÜ. Nende viie ettevõtte kogumüügitulu moodustas kokku ligi **3,6 miljonit eurot**.

Suurim tegija oli **RepublicNetwork OÜ**, mille müügitulu ulatus üle 1,58 miljoni euro (Tabel 9). Ettevõtte keskendub muusikasisu registreerimisele, monetiseerimisele ja levitamisele ning pakub tehnoloogilisi lahendusi digitaalse õigushalduse valdkonnas. **Real Key Music Publishing OÜ** tegutseb autoritasude kogumise ja esitusõiguste haldamisega. **GRS OÜ** on samuti seotud helisalvestiste ja õiguste haldamisega. **Ajar Stuudiod OÜ** pakub heli- ja videopostproduktiooni teenuseid. **Ehtertainment OÜ** eristub teistest ettevõtetest selle poolest, et lisaks muusikatootmisele ja artistide mäenedžmendile tegeleb ta ka kontsertide korraldamisega.

Tabel 9. Suurimad muusika tootmise ja kirjastamise ettevõtted müügitulu järgi 2023.

2023	Müügitulu (tuh €)	Töötajate arv
1. RepublicNetwork OÜ	1587,117	11
2. Real Key Music Publishing OÜ	1072,2	1
3. GRS OÜ	329,1	1
4. Ehtertainment OÜ	327,3	2
5. Ajar Stuudiod OÜ	316,2	14
Kokku TOP 5	3631,9	29

Allikas: Äriregister

Muusikafestivalid

Eestis toimub igal aastal vähemalt sada regulaarset muusikafestivali, mis toimuvad igas maakonnas. Osa festivali korraldajatest on koondunud mittetulundusühingusse Eesti Muusikafestivalid MTÜ (EMF), mis on alates 2002. aastast tegutsenud liikmesfestivalide huvide esindajana. Äriregistri andmetel oli EMF-il 2023. aastal 34 juriidilist isikust liiget.

Festivalide tegevusega seotud tulud kajastuvad laiemalt muusikasektori tuumikvaldkonna ettevõtete, sihtasutuste ja ühingute kaudu, kuid eraldi koondstatistikat festivalide lõikes ei ole. Eestis ei peeta kesksel arvestust muusikafestivalide arvu, eelarvete, kuulajate arvu ega korraldatud kontsertide kohta. Samuti ei kaasne alati toetuste andmisega aruandluskohustust, mistõttu jääb osa andmestikust ka ametlikust statistikast välja. Festivalide rahastus tuleb mitmest allikast. Lisaks omatulule taotleavad korraldajad toetusi riigilt (sh tegevus- ja projektitoetused), kohalike omavalitsustelt, sponsoritelt ning teistelt toetajatelt. Siiski ei jõua rahastus kõikideni – väiksemad, uued ja alternatiivsemad festivalid jäävad sageli toetuseta.

Äriregistri andmete puhastamise ja analüüsimise tulemusel tuvastati 23 ettevõtet ja mittetulundusühingut, mille põhitegevusalaks oli 2023. aastal muusikafestivalide korraldamine. Nende ühingute arv, töötajate arv ja tulud on kaasatud muusika tuumikvaldkonna koondnäitajatesse. Näidetena võib esile tuua MTÜ Pärnu Muusikafestivali, mis korraldab Pärnu Muusikafestivali, SA Lootsi Koja, mis seisab Nargenfestivali korraldamise taga, ning Shiftworks OÜ, kes korraldab Tallinn Music Week festivali.

3.5 Väliskaubandus

Muusika valdkonnas võib ekspordiks pidada teenuseid ja intellektuaalomandiga seotud tulu, mis on suunatud rahvusvahelisele turule. Ekspordi alla kuuluvad muusikaga seotud tööprotsessid nagu produtseerimine, salvestamine, programmeerimine ning kontsertide andmine välismaal. Lisaks hõlmab see autoritulude ja kirjastustasude kõrval ka tulu muusika levitamisest välisriikides, sealhulgas plaadimüügist ja digikanalite kaudu saadavatest tasudest.

Äriregistri andmetel ulatus kunsti valdkonna koguekspordimaht 2023. aastal **4,1 miljoni euron**i. Peamised sihtriigid olid Saksamaa ja Norra. Aastal 2019 oli valdkonna ettevõtete eksporditulu ligikaudu 3,7 miljonit eurot.

Suurim eksportija 2023. aastal oli muusikakontserte korraldav ettevõtte **Showtime Concerts OÜ**, kelle eksporditulu ulatus ligi 2,4 miljoni euron. See moodustas 59% kogu valdkonna registreeritud ekspordimahust. Viie suurima ekspordituluga ettevõtte andmed on toodud tabelis 10.

Tuleb arvestada, et muusika tegevusalade eksport ei kajastu alati üheselt Äriregistrile esitatud majandusaasta aruannetes. Mitmed ettevõtted ei kasuta ekspordi mõistet ega too aruandes eraldi välja välismaalt saadud tulu. Seetõttu ei ole ka 2023. aasta ekspordimahtude andmed täielikud.

Tabel 10. Muusika valdkonna suurimad eksportijad Äriregistri andmete põhjal 2023.

Ettevõtte	Ekspordi tulu (tuh €)
1. Showtime Concerts OÜ	2375,8
2. Loud'n Live Promotions Estonia OÜ	287,0
3. GianTapes OÜ	203,8
4. Ferion OÜ	185,8
5. ASRAR Records OÜ	142,6

Allikas: Äriregister

3.6 Sidustegevusalad

Muusikavaldkonna tuumiktegevusi toetavad mitmed seotud tegevusalad, mis on valdkonna toimimiseks olulised. Nendeks on helisalvestiste jae- ja hulгимүүк, muusikariistade valmistamine ja müük, kontserdipaikade haldus, salvestiste paljundamine ning mitmesugused heli- ja valgustehnilised tugiteenused.

Tuleb arvestada, et käesolev **uuring ei hõlma kõiki muusikat toetavate tegevusvaldkondade ettevõtteid**. Põhjuseks on see, et paljude sidusettevõtete põhitegevus ei kuulu loomemajanduse alla ning nad on registreeritud EMTAK koodide all, mis ei viita loometegevusele. Näiteks leidub muusikariistade ja helitehnika jae- ja hulгимүүкjad selliste koodide alla nagu elektriliste kodumasinate hulгимүүк (46431) või mujal liigitamata kodutarvete hulгимүүк (46499). Kuna uuring keskendub üksnes loomevaldkonda kuuluvatele ettevõtetele, ei ole muu põhitegevusalaga ettevõtete andmed analüüsi osa.

Käesolev uuring annab lühikese ülevaate muusikavaldkonnaga tihedamalt seotud sidusettevõtetest, kelle tegevus on registreeritud loomevaldkonda kuuluva EMTAK-koodi alusel.

Muusikariistade ja helitehnika jae- ja hulгимүүкjad

Muusikariistade ja helitehnika jae- ja hulгимүүкjatel pole Äriregistris eraldi tegevusala koodi. Alagrupi väljavõtte aluseks on heli- ja videoseadmete jaemүүк spetsialiseeritud kauplustes (47431), muusika- ja videosalvestiste jaemүүк spetsialiseeritud kauplustes (47631), kontsertide lavastamine ja esitamine ja muusikaline loometegevus (90012), lavakunsti abitegevused (90021).

Nimetatud koodide alla oli 2023. aastal registreeritud **22 ettevõtet** ning neis oli hõivatud 122 töötajat. Sidusvaldkonna müügitulu ulatus **23,8 miljoni euroni**. Suurima müügituluga muusikariistade ja helitehnika levitajad olid 2023. aastal **Miterassa OÜ** (9,6 miljonit €) ning **Digisound OÜ** (5,4 miljonit €).

Helisalvestiste jae- ja hulгимүүjad

Helisalvestite jae- ja hulгимүүjad tegelevad heli- ja videoseadmete, nagu kõlarid, võimendid, CD-mängijad ja telerid, samuti CD-de ja muude helikandjate müügiga. Helisalvestiste jae- ja hulгимүүgiga tegelevaid ettevõtteid leidub EMTAK koodi alt muusika- ja videosalvestiste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes (47631). Sellise tegevusvaldkonna alla klassifitseeriti **23 ettevõtet**, kelle kogumüügitulu moodustas **9,9 miljonit eurot**. Müügitulu poolest suurim ettevõtte oli **Pedrobeat Distribution OÜ**, mille käive oli ligi 4 miljonit eurot. Talle järgnesid ProBrand Eesti OÜ (734 tuhat eurot) ja OÜ Lasering (189,9 tuhat eurot).

Kontserdipaigad ja kontserthoonete käitlus

Teatri-, kontserdi- ja sarnaste hoonete käitamiseks on Äriregistris määratud eraldi EMTAK kood – 90041. Kuna see kood hõlmab nii muusika- kui ka etenduskunstide valdkonda ning osa kontserdipaiku on registreeritud ka muude tegevusalade alla (näiteks 94995 – kultuurikeskused ja rahvamajad või 91012 - arhiivide tegevus), ei ole müügitulud alati eristatavad.

Äriregistri väljavõtte andmetel tegutses 2023. aastal muusikavaldkonnas **47 kontserdipaika**, mille kogutulu ulatus **11,5 miljoni euroni**, sealhulgas müügitulu oli 7,5 miljonit eurot. Neis ettevõtetes töötas kokku 71 inimest. Valdkonnas suurima müügituluga kontserdipaikade haldajad olid OÜ Best Idea (Unibet Arena) 2,9 miljoni euroga, AS Tallinna Kontserdimaja (Alexela kontserdimaja) 1,9 miljoniga ning SA Kultuurikatel 1 miljoni euroga. Tuleb siiski arvestada, et kõigis kolmes kontserdipaigas toimuvad lisaks muusikaüritustele ka äri- või spordisündmused, mille tulud ei ole muusikaürituste omadest eristatavad.

Muusikariistade valmistamine

Muusikariistade valmistajad on Äriregistris valdavalt registreeritud põhikoodi 32201 „Muusikariistade tootmine“ alla. Äriregistri andmetel tegeles 2023. aastal muusikariistade valmistamisega **21 ettevõtet**. Nende kogumüügitulu ulatus 3 miljoni euroni ning neis töötas kokku 44 inimest. Suurima müügituluga tootja oli **Aktsiaselts Estonia Klaverivabrik**, kelle käive ulatus 2,6 miljoni euroni.

Helisalvestite paljundamine

Salvestiste paljundus kuulub EMTAK koodi 18201 „Salvestiste paljundus“ alla. 2023. aastal tegutses selles valdkonnas **3 ettevõtet**, kus töötas kokku seitse inimest. Ettevõtete kogumüügitulu ulatus 0,6 miljoni euroni. Suurima müügituluga oli OÜ **Digibox Plus** (555 tuhat eurot), järgnesid OÜ Bebyne Productions (1 tuhat eurot) ja OÜ Rahumeel (alla 1 tuhande euro).

Muud abitegevused

Muude abitegevuste kategooriasse kuuluvad ettevõtted, kes toetavad kontsertide läbiviimist erineval moel, kuid ei ole ise ei korraldajad ega kontserdipaikade haldajad. Tegemist on valdavalt firmadega, mis pakuvad kontserdikorralduseks heli- ja valgustehnilisi lahendusi. See ettevõtete alagrupp on moodustatud peamiselt järgnevate Äriregistri EMTAK koodide alusel: 90021 (lavakunsti abitegevused), 90012 (kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus jm), 90031 (kunstialane loometegevus) ning 90041 (teatri-, kontserdi- ja muu etendusasutuse käitus).

2023. aastal kuulus sellesse kategooriasse **23 ühingut**, kus töötas kokku 113 inimest. Nende ettevõtete kogumüügitulu ulatus 16,8 miljoni euroni. Kategooria suurim esindaja oli Eventech OÜ, mille müügitulu oli 10,9 miljonit eurot ning kus oli hõivatud 42 töötajat.

Valdkonda toetavad ühingud ja autoriõiguste esindajad

Alagrupp hõlmab mittetulundusühinguid, kes toetavad muusikavaldkonna toimimist ega ole suunatud ettevõtlustulu teenimisele. Need ühingud tegutsevad üldjuhul avalikes huvides ning täidavad muusikavaldkonna arendamise, esindamise ja autoriõiguste kaitsega seotud ülesandeid.

Alagrupi moodustamisel lähtuti osaliselt Äriregistri EMTAK koodidest 94121 (loomeliitude tegevus) ja 94129 (muude kutseorganisatsioonide tegevus), kuid paljud mittetulunduslikud organisatsioonid lisati käsitsi uuringu käigus vastavalt nende sisulisele seotusele muusikavaldkonnaga.

2023. aastal kuulus muusikavaldkonda toetavate organisatsioonide hulka **42 mittetulundusühingut**. Nendes töötas kokku 76 inimest ning nende kogutulu ulatus **30,1 miljoni euroni**.

Kogutulu alusel olid valdkonna suurimateks organisatsioonideks Eesti Autorite Ühing MTÜ, Eesti Esitajate Liit (ühtlasi loomeliit), Eesti Fonogrammitootjate Ühing, MTÜ Music Estonia ja Eesti Kooriühing (Tabel 11). **Eesti Autorite Ühing** tegeleb heliloojate ja laulusõnade autorite varaliste õiguste esindamisega ning autoritasude kogumise ja jaotamisega. **Eesti Esitajate Liit** kaitseb esitajate õigusi ning tagab neile tasu loomingu kasutamise eest. **Fonogrammitootjate Ühing** esindab salvestatud muusika tootjaid ning haldab sellega seotud õigusi. **Music Estonia** keskendub muusikaettevõtluse arendamisele ja rahvusvahelise koostöö edendamisele. **Eesti Kooriühing** on koori- ja puhkpillimuusika keskne katusorganisatsioon, mis ühendab Eesti koore, dirigente ja muusikaõpetajaid ning toetab valdkonna arengut läbi koolituste, sündmuste ja rahvusvahelise koostöö.

Tabel 11. Suurimad valdkonna toetavad ühingud ja autoriõiguste esindajad kogutulu alusel 2023.

2023	Kogutulu (tuh €)
1 Eesti Autorite Ühing	10 736,7
2 MTÜ Eesti Esitajate Liit	1 773,6
3 Eesti Fonogrammitootjate Ühing	583,3
4 MTÜ Music Estonia	477,5
5 Eesti Kooriühing	358,9
Kokku TOP 5	13 930,0

Allikas: Äriregister

Sidusvaldkond kokku

Sidustegevusalade alla liigitus kokku 179 ettevõtet, kus oli hõivatud 407 inimest. Nende kogutulu moodustas 91,4 miljonit eurot, millest 71,1 miljonit oli müügitulu.

Tabel 12. Muusikavaldkonna sidustegevusala koondnäitajad 2023.

2023	
Ühingute arv	179
Töötajate arv	407
Müügitulu (mln €)	71,2
Kasum (mln €)	3,2
FIE Müügitulu (mln €)	0,11
Kogutulu (mln €)	91,5

Allikas: Äriregister

4. Nõudlus

4.1 Siseturu tarbimismaht

Siseturu tarbimismahu hindamiseks on kasutatud Statistikaameti muusikastatistikat, mis alates 2019. aastast tugineb peamiselt piletimüügivõrkude (nt Piletilevi ja Piletimaailm) andmetele. Need andmed võimaldavad hinnata eeskätt kontsertide külastatavust, kuid osaliselt ka muud muusikaalast tegevust. Samuti käsitleb siseturu tarbimine salvestatud muusika kuulamist, muusikateoste ja esituste kasutamist ning litsentsimist.

Oluline on märkida, et piletimüügivõrkude kaudu kogutud andmed ei kajasta kogu piletimüüki – 2021. aasta loomemajanduse kaardistuses kaasatud ekspertide hinnangul toimub ligikaudu 20–30% piletimüügist väljaspool ametlikke kanaleid, näiteks kohapeal ürituse toimumise ajal. Tarbimismahu täiendavaks hindamiseks kasutatakse ka elanike kultuuritarbimise uuringute andmeid, mille tulemusi saab üldistada kogu elanikkonnale ning mis pakuvad väärtuslikku võrdlusbaasi ametlike piletimüügiandmete kõrvale.

4.1.1 Kontserdikorraldajad

2023. aastal tegutses Eestis kokku **485 kontserdikorraldajat**⁵, mis on **44,9%** langus 2019. aasta tasemest (Tabel 13). Tegemist on märkimisväärse kahanemisega, mis peegeldab kontserdikorralduse valdkonna tugevat haavatavust kriisiaegadel. Taoline langus on olnud laiapõhjaline: korraldajate arv ei ole taastunud ei suuremates ega väiksemates maakondades, viidates valdkonna laiemale struktuursele survele. See-eest on väikest kasvu näha just Pärnu linna kontserdikorraldajate arvus⁶, viidates regiooni kasvavale atraktiivsusele.

Statistikaameti andmetes märgitud „maakond teadmata“ kategooria sisaldab muuhulgas ka veebikontserte, mis said laialdasemalt kasutusele just pandeemia alguses, kui kontsertide korraldamine füüsilisele publikule oli piirangute tõttu tugevalt takistatud. Nende kontsertide populaarsust 2020. aastal kinnitab ka vastava kategooria järsk kasv. Pärast seda on „maakond teadmata“ kontsertide arv kiiresti langenud, peegeldades olukorda, kus piiranguid hakati järk-järgult leevendada ning ürituste fookus nihkus taas füüsilise kohaloluga formaadi suunas – ehkki vahepealsed pandeemialained mõjutasid taastumist ka hilisematel aastatel.

Maakondade lõikes on kõige väiksem kontserdikorraldajate arv Hiiu (14), Valga (17) ja Rapla (19) maakonnas. Huvipakkuv on aga tõsiasi, et piirkondades, kus korraldajate arv on suhteliselt kõrge – näiteks Lääne-Viru (46) ja Ida-Viru maakonnas (44) – on kontserdikülastajate osakaal kohalikust elanikkonnast jätkuvalt madal (vt ptk 4.1.2 Joonis 8).

Tabel 13. Kontserdikorraldajate arv piirkonniti 2019-2023.

Piirkond	2019	2020	2021	2022	2023	Muutus 2019 vs 2023
Harju maakond	614	603	273	328	356	-42,0%
.. sh Tallinn	497	486	195	248	270	-45,7%
Tartu maakond	228	344	125	131	148	-35,1%

⁵ Kontserdikorraldajate arv ja nende regionaalne jaotumine on kajastatud nõudluse sektsioonis, kuna nende tegevus on tihedalt seotud sihtühemate paiknemise ja potentsiaalse publikunõudlusega. Kontserte ja muusikasündmusi pakutakse kõige rohkem seal, kus on suurem elanikkond ja publikubaas. Lisaks võimaldab see käsitlus siduda korraldajate kontsertide korraldamise paremini samas peatükis käsitleva kontserdikülastuste arvu ja külastajate regionaalse jaotusega.

⁶ Kontserdikorraldajate arv maakondades kajastab korraldajaid, kes on vastavas maakonnas kontserte korraldanud. Kuna üks kontserdikorraldaja saab aasta jooksul mitmes maakonnas tegutseda, ei ole kogu Eesti näitaja võrreldav maakondade andmetega.

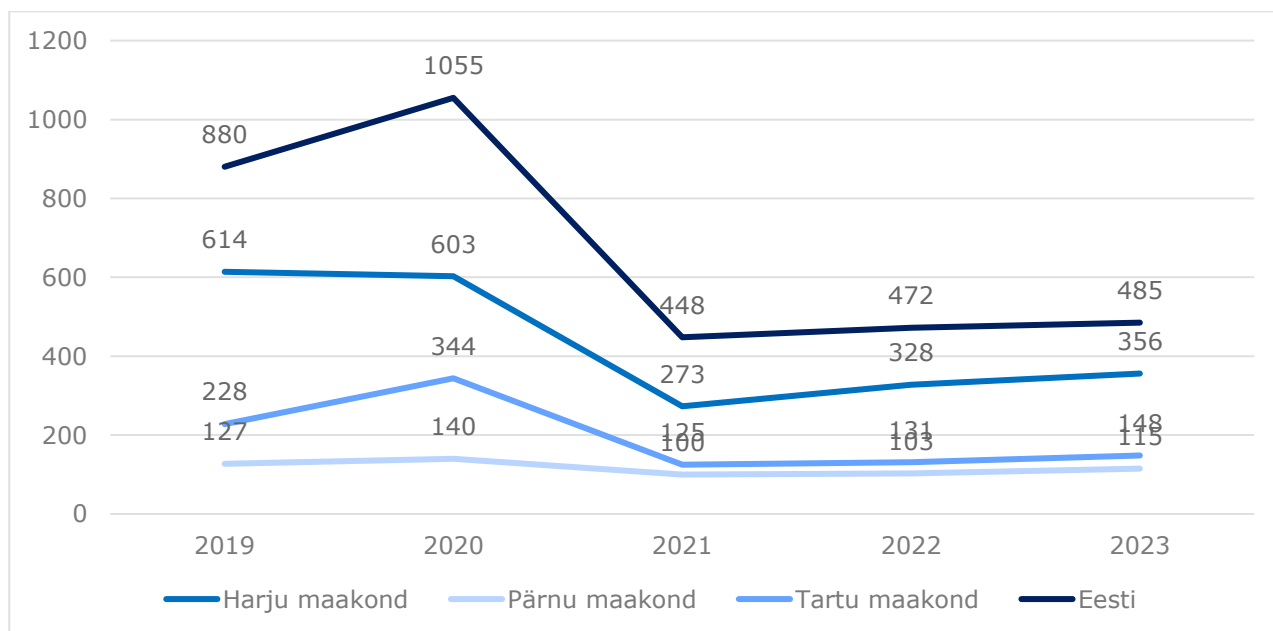

.. sh Tartu linn	186	271	95	109	123	-33,9%
Pärnu maakond	127	140	100	103	115	-9,4%
.. sh Pärnu linn	93	106	85	81	96	3,2%
Lääne-Viru maakond	59	80	51	52	46	-22,0%
Ida-Viru maakond	71	82	33	34	44	-38,0%
Lääne maakond	55	50	35	23	37	-32,7%
Viljandi maakond	59	57	35	31	33	-44,1%
Saare maakond	47	46	33	32	31	-34,0%
Järva maakond	39	43	30	33	28	-28,2%
Võru maakond	38	44	25	29	24	-36,8%
Põlva maakond	43	30	23	26	22	-48,8%
Jõgeva maakond	29	27	22	21	20	-31,0%
Rapla maakond	29	31	22	21	19	-34,5%
Valga maakond	23	30	25	16	17	-26,1%
Hiiu maakond	19	21	21	17	14	-26,3%
Maakond teadmata	38	119	6	3	9	-76,3%
Eesti	880	1055	448	472	485	-44,9%

Allikas: Statistikaamet, KU113.

Valdav enamus kontserdikorraldajatest on koondunud Harju (2023. aastal 356 korraldajat), Tartu (148) ja Pärnu (115) maakonda. Konkreetselt Tallinnas oli kontserdikorraldajaid 2023. aastal 270 (75,8% Harju maakonnast), Tartu linnas 123 (83% Tartu maakonnast) ning Pärnu linnas 96 (83,5% Pärnu maakonnast). See regionaalne jaotus peegeldab suuremates keskustes koondunud kultuuritaristut ja elavat kontserditurgu. Samas on selgelt näha, nagu kogu riigis, et ka aktiivsemates piirkondades on kontserdikorraldajate arv alates 2019. aastast järsult vähenenud – mõnes kohas sisuliselt poole võrra (Joonis 2). Alates 2021. aastast on siiski märgata ettevaatlikku taastumistrendi, mis võib tähendada nii varasemate tegijate naasmist turule kui ka uute korraldajate esiletõusu.

Joonis 2. Kontserdikorraldajate arv Eestis ja kolmes suurimas maakonnas 2019-2023.

Allikas: Statistikaamet, KU113.

Kontsertide koguarv Eestis on võrreldes pandeemiaeelse 2019. aastaga (4998 kontserti) langenud 2023. aastaks 3358-ni, mis tähendab ligikaudu 33% langust (Tabel 14). See langus ei ole olnud ühtlane, vaid on piirkonniti märkimisväärselt varieerunud. Kõige suuremad kahanemised on toimunud Viljandi (-67%), Ida-Viru (-48%) ja Järva maakonnas (-47%), viidates sellele, et just väiksemates või perifeersemates piirkondades on kontserditegevus olnud eriti haavatav.

Eriti tähelepanuväärne on Ida-Virumaa olukord – kuigi kontserdikorraldajate arv on seal vähenenud Eesti keskmisega võrreldes vähem (vt Tabel 13), on korraldatud kontsertide arv vähenenud keskmisest enam. See viitab võimalusele, et korraldajad ei ole suutnud taastada varasemat tegevusmahtu, mis omakorda võib mõjutada piirkonna elanike vähest osalust kontsertidel (vt ptk 4.1.2 ; Joonis 8, Kirde-Eesti). Samas tuleb arvestada, et Kirde-Eestis oli kontserdiosalus madal ka juba enne pandeemiat, mis viitab pigem sügavamatele põhjustele kui ainult pakkumise puudumisele.

Positiivseks erandiks on Lääne-Viru maakond – ainus maakondlik piirkond, kus kontsertide arv 2019. ja 2023. aasta vahel kasvas. Samuti paistab silma Pärnu linn, kus kontsertide arv kasvas samal perioodil 260-lt 275-ni ehk 5,8% võrra. Kuigi ka seal mõjutasid pandeemia-aastad tegevust, on nende piirkondade atraktiivsus kultuuriürituste toimumiskohana selgelt suurenenud.

Kõige suurem kontsertide arv püsib ootuspäraselt Harju maakonnas, kus 356 korraldajat viisid läbi 1827 kontserti – keskmiselt 5,1 kontserti korraldaja kohta. Tartu ja Pärnu maakond järgnesid vastavalt 473 (3,2 kontserti korraldaja kohta) ja 322 kontserdiga (2,8 kontserti korraldaja kohta). Ehkki 2023. aasta tervikpildis suurt hüpet ei toonud, on põhjust arvata, et 2024. aastal võib kontsertide arv Tartus ja Lõuna-Eestis laiemalt oluliselt suureneeda seoses Euroopa kultuuripealinna tiitli kandmisega.

Tabel 14. Kontsertide arv piirkonniti 2019-2023.

Piirkond	2019	2020	2021	2022	2023	Muutus 2019 vs 2023
Harju maakond	2689	3007	1463	1704	1827	-32,1%
.. sh Tallinn	2384	2708	1263	1448	1577	-33,9%
Tartu maakond	765	1153	526	483	473	-38,2%
.. sh Tartu linn	701	1039	479	446	438	-37,5
Pärnu maakond	336	387	269	285	322	-4,2%
.. sh Pärnu linn	260	307	221	236	275	5,8%
Lääne-Viru maakond	125	205	162	150	162	29,6%
Ida-Viru maakond	177	229	115	104	93	-47,5%
Viljandi maakond	248	180	105	128	81	-67,3%
Lääne maakond	120	137	71	75	68	-43,3%
Saare maakond	83	105	69	70	68	-18,1%
Järva maakond	88	98	58	68	47	-46,6%
Põlva maakond	76	75	55	60	46	-39,5%
Maakond teadmata	48	200	7	49	39	-18,8%
Jõgeva maakond	47	46	39	30	37	-21,3%
Võru maakond	71	101	50	44	36	-49,3%
Hiiu maakond	36	46	34	32	31	-13,9%
Rapla maakond	44	53	35	34	30	-31,8%
Valga maakond	45	47	34	23	27	-40,0%
Eesti	4998	5865	3092	3288	3358	-32,8%

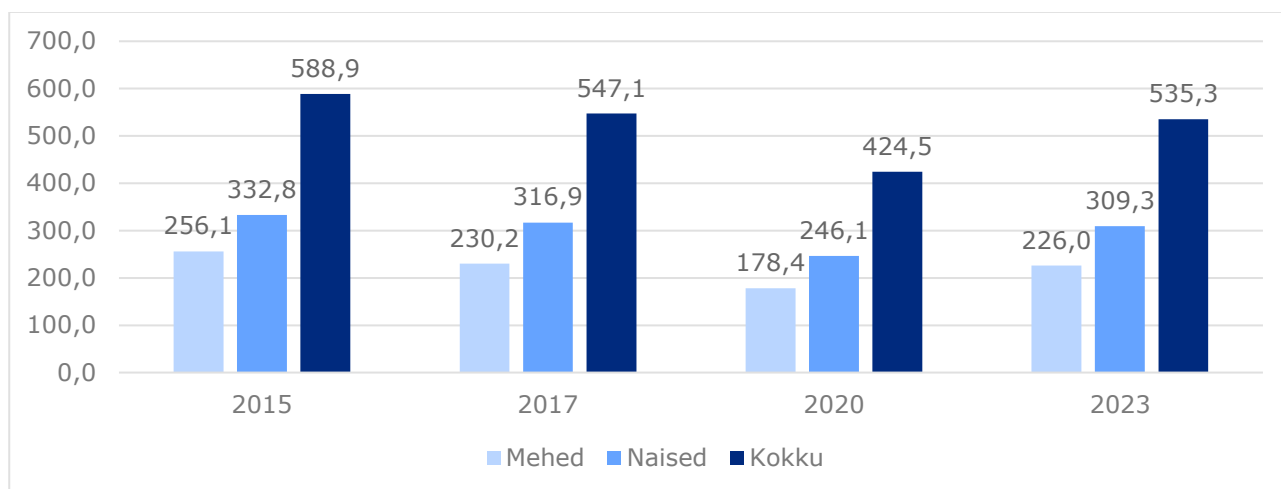
Allikas: Statistikaamet, KU113.

4.1.2 Kontsertide külastatavus

Viimase 12 kuu jooksul vähemalt ühe kontserdi külastanud 15-aastaste ja vanemate inimeste arv oli 2023. aastal Eestis hinnanguliselt **535,3 tuhat** (Joonis 3)⁷. Võrreldes 2020. aastaga, mil sama näitaja oli 424,5 tuhat, on tegemist 26,1% suuruse kasvuga. Tulemus on ootuspärane, arvestades, et 2020. aastal mõjutas kontserditegevust oluliselt COVID-19 pandeemia ning sellega kaasnenud piirangud – avalikud üritused olid suure osa aastast keelatud või tugevalt piiratud, välja arvatud teatud perioodid (nt suvekuud), mil piiranguid ajutiselt leevendati. Seega oli 2023. aastaks kontserdikülastuste tase taastunud peaaegu 2017. aasta tasemele, mil kontserdil käis hinnanguliselt 547,1 tuhat inimest.

Joonis 3. Kontserdikülastajate arv ja sooline jaotus 2015-2023 (15 ja vanemad elanikud, tuh).

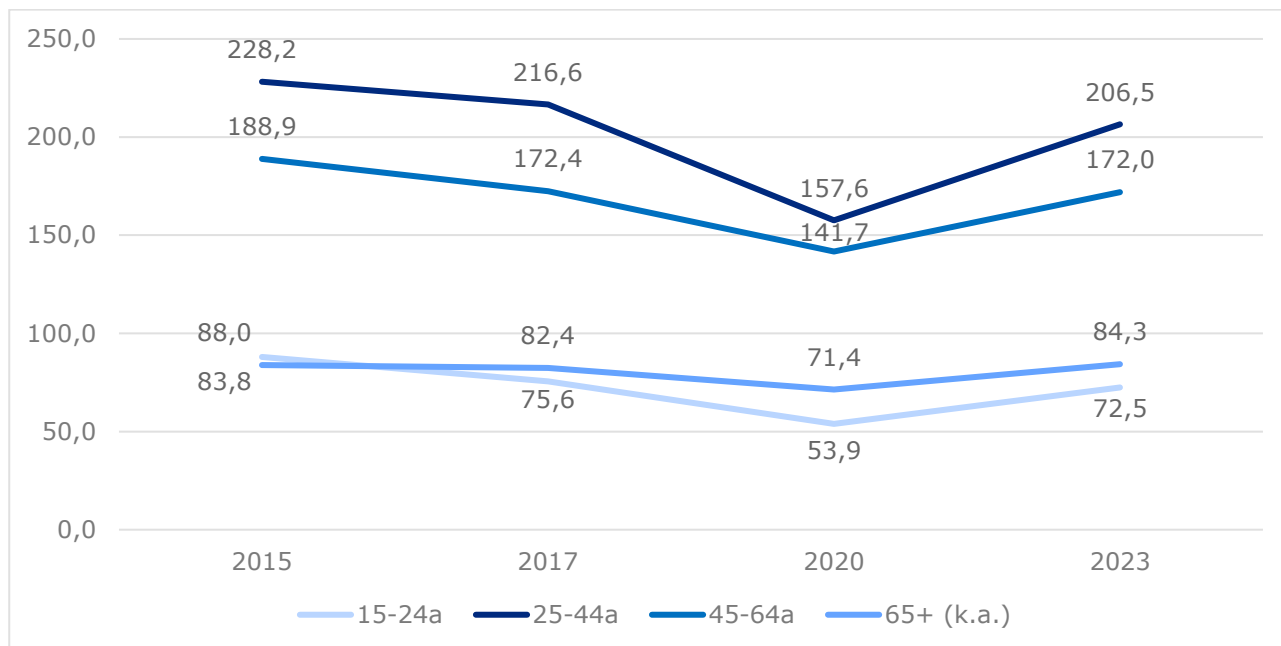
Allikas: Statistikaamet, KUT028.

Vanuseline jaotus näitab, et **kontserdikülastajatest suurima osakaalu moodustavad 25–44-aastased**, kes moodustasid 2023. aastal ligi 39% kõigist külastajatest (206,5 tuhat; Joonis 4). See vanuserühm on näidanud ka kõige märgatavat taastumist pandeemiajärgselt. Järgnes 45–64-aastaste vanuserühm 32,1% osakaaluga 2023. aastal (172,0 tuhat külastajat), kelle külastatavus on samuti suhteliselt stabiilselt taastunud. Kõige väiksem osakaal on 15–24-aastastel (13,5% ehk 72,5 tuhat külastajat), kelle puhul külastajate arvu taastumine on olnud aeglasem. Samasugust mõõdukat taastumist on näha ka 65-aastaste ja vanemate seas. See võib viidata mitmele tegurile: noorema põlvkonna meediatarbimise harjumused võivad olla muutunud (nt eelistus digisisu ja virtuaalsete elamuste suunas) ning 15–24-aastaste segment on absoluutarvudes paratamatult kõige väiksem vanuserühm, seda nii varasema madalama sündimuse kui ka vanuseliselt piiratud segmentide jaotuse vaates. Samas võib vanemaeliste puhul kontserdikülastusi mõjutada tervisega seotud ettevaatlikkus või piiratud ligipääsetavus.

⁷ Käesolev kultuuritarbimise statistika põhineb Eesti 15-aastaste ja vanemate elanike küsitlusel, vt [Kultuuris osalemise uuring | Statistikaamet](#).

Joonis 4. Kontserdikülastajate vanuseline jaotus 2023. aastal.

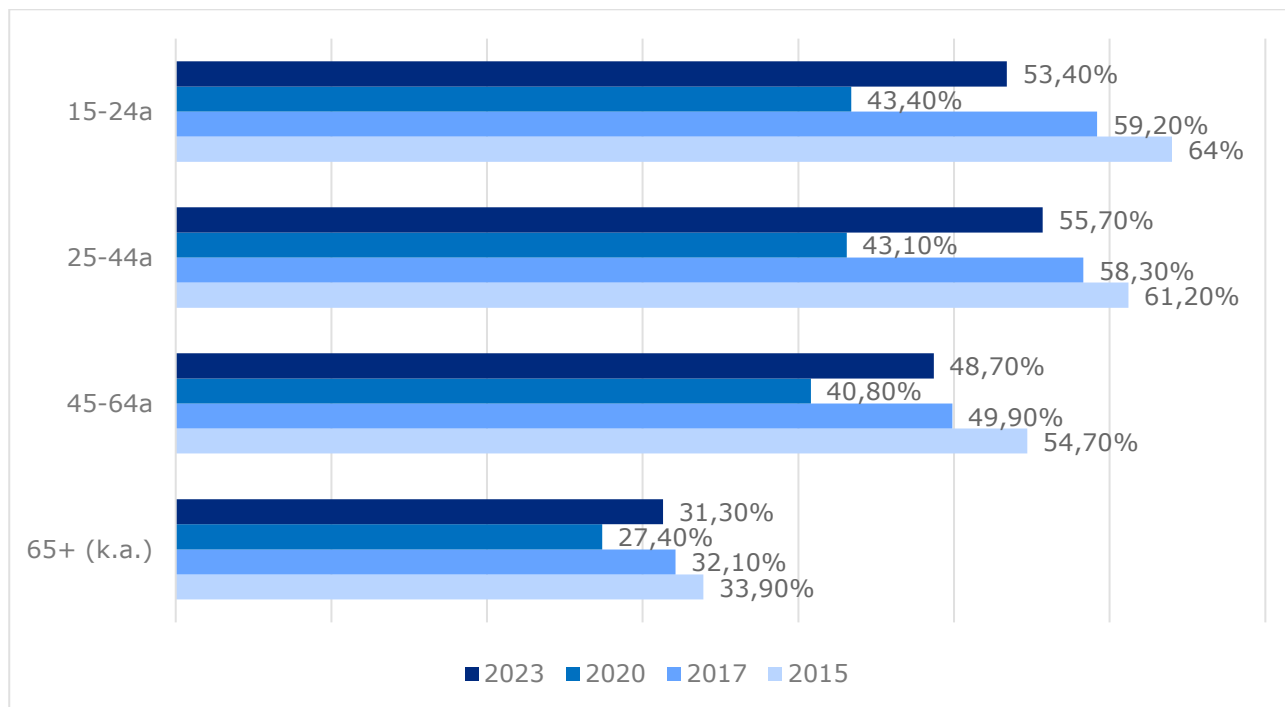
Allikas: Statistikaamet, KUT028.

Kui vaadelda kontserdikülastajate osakaalu vanuserühmade lõikes, selguvad enamvähem samasugused mustrid nagu absoluutarvudes. Suurim aktiivsus on ikka 25-44-aastaste seas – 2023. aastal oli selles vanuserühmas 55,7% inimesi käinud vähemalt ühel kontserdil viimase 12 kuu jooksul (Joonis 5). Muutus seisneb aga kõige nooremas vaadeldavas vanuserühmas – 15-24-aastaste vanuserühm järgnes 53,4%-ga. Vanemate vanusegruppide puhul on külastusaktiivsus märgatavalt madalam, eriti 65+ vanuserühmas.

Ajalises võrdluses on selge, et ühegi vanusegrupi kontserdikülastuse määr ei ole veel taastunud 2015. ega 2017. aasta tasemele. 2023. aasta kultuuris osalemise uuring hõlmas osaliselt veel pandeemia lõpuperioodi, mil kehtisid viimased piirangud. Seetõttu ei saa langust täielikult tõlgendada püsiva muutusena. Samas võib see osaliselt peegeldada ka võimalikke pikaajalisi mõjusid, nagu kultuuritarbimise harjumuste ümberkujundamine, digitaalkanalite kasutuse kasv või muutused vaba aja eelistustes.

Joonis 5. Viimase 12 kuu jooksul vähemalt korra kontserti külastanute osakaal vanuserühmade lõikes 2015-2023 (%).

Allikas: Statistikaamet, KUT028.

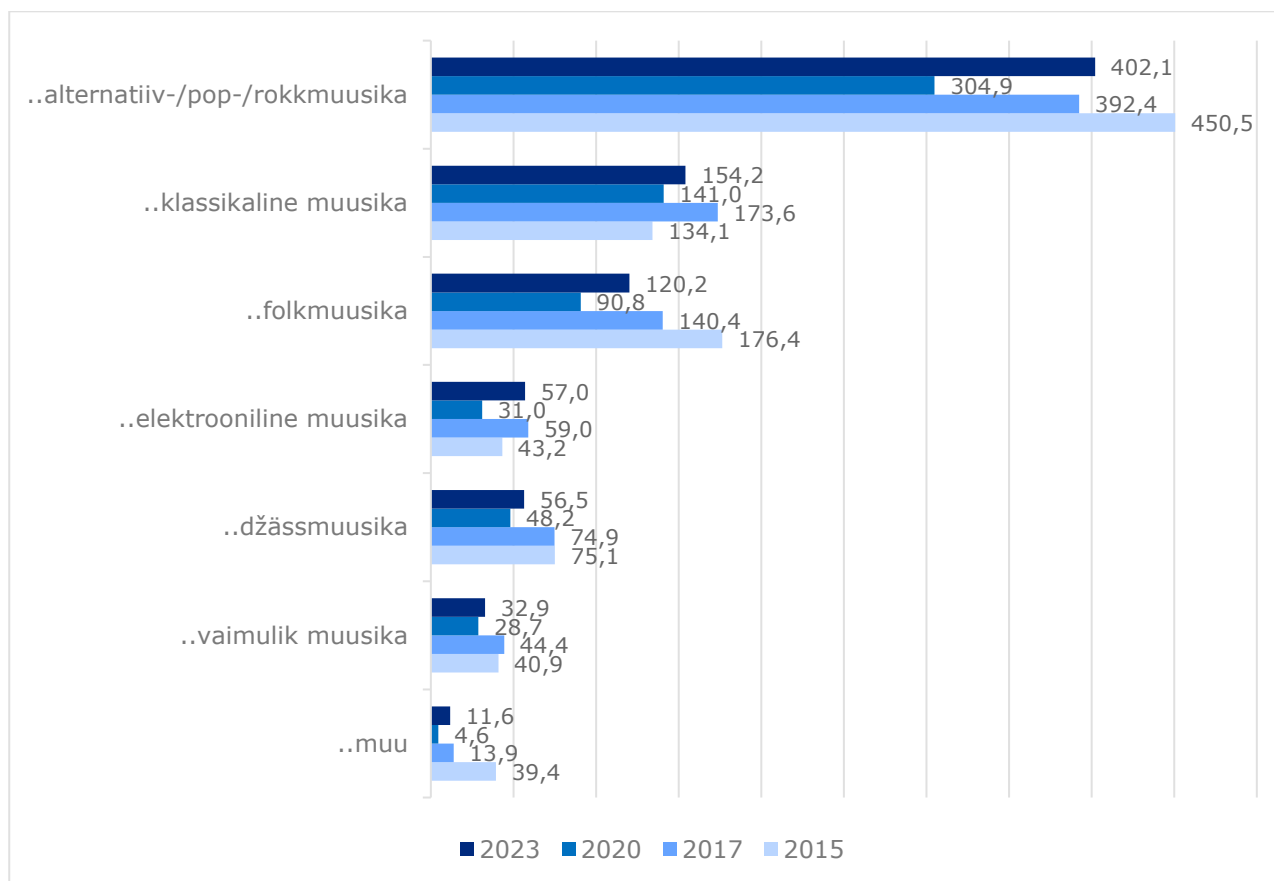
Aastatel 2015–2023 **domineeris kontserdikülastustes järjepidevalt alternatiiv-/pop-/rokkmuusika**, mille külastajate arv ulatus 2023. aastal **402,1 tuh inimeseni** (Joonis 6). Kuigi on toimunud kõikumisi, on huvi klassikalise muusika kontsertide vastu tõusnud 134,1 tuhandelt külastajalt (2015) 154,2 tuhandeni (2023). Samuti on 2015. aastaga võrreldes tõusnud elektroonilise muusika kontsertide külastajate arv – kui 2015. aastal oli 43,2 tuh külastajat, siis 2023. aastal ligikaudu 57 tuhat.

Samas on mitmete teiste žanrite külastatavus ka pikemas perspektiivis absoluutarvudes langenud. Folkmuusika puhul on langus olnud kõige märgatavam – 2023. aasta tase oli 56,2 tuh inimese võrra madalam kui 2015. aastal. Märgatava languse ja tagasihoidliku taastumisega paistab silma ka „muu“ kategooria.

Pandeemia tähistas kogu muusikasektoris olulist languspunkti, eriti 2020. aastal, mil kontserditegevus oli tugevalt piiratud. Kuigi 2023. aasta andmed viitavad, et paljude žanrite puhul on toimunud taastumine, võivad teatud pandeemia mõjud olla endiselt tajutavad. Võimalik, et osa publikust ei ole veel täielikult naasnud varasemate harjumuste juurde – inimesed on harjunud veetma rohkem aega kodus ning võivad eelistada jätkuvalt digitaalseid lahendusi, nagu otseülekanded ja salvestatud esitlused. Samas võib külastuste lõplikul taastumisel olla takistavaks teguriks ka viimaste aastate kõrge inflatsioon ja suurenenud elukallidus, mis võivad kontserdikülastused muuta paljudele inimestele vähem kättesaadavaks.

Joonis 6. Kontserdikülastajate absoluutarvud muusikastiilide lõikes 2015–2023 (15 ja vanemad elanikud, tuh).

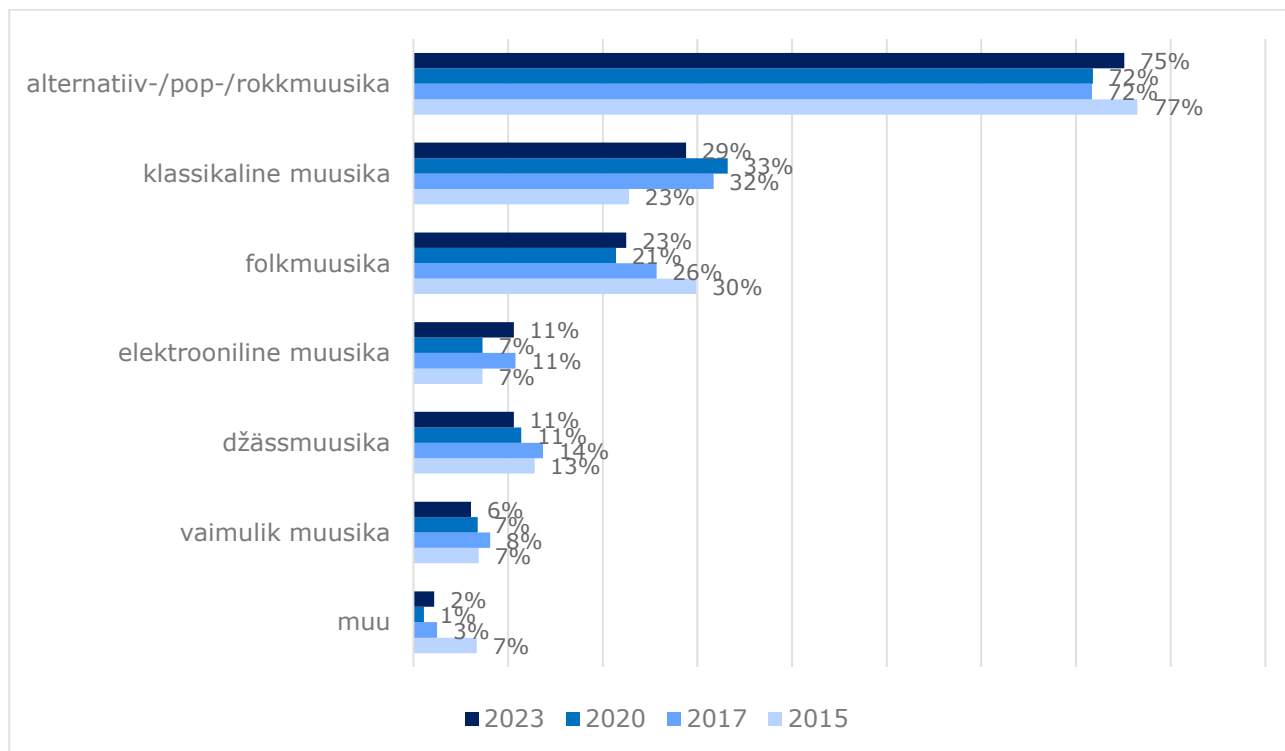
Allikas: Statistikaamet, KUT028.

Žanriline jaotus nende seas, kes on viimase 12 kuu jooksul kontserti külastanud, näitab, et **valdav enamus eelistab alternatiiv-/pop-/rokkmuusikat – 2023. aastal käis seda tüüpi kontsertidel 75% kõigist kontserdikülastajatest** (Joonis 7). See kinnitab ka varem analüüsitud absoluutarvude põhjal tehtud järeldust, et just see žanr moodustab kogu kontserdituru suurima mahu. Kuigi selle osakaal on mõnevõrra madalam kui 2015. aastal (77%), on ta püsinud aastate lõikes väga stabiilsena ning näitab, et see muusikastiil suudab ka kriisijärgsel perioodil hoida oma publikut.

Muude žanrite puhul on näha suuremat kõikumist nii osakaalus kui ka absoluutarvudes. Näiteks klassikaline muusika, mida 2023. aastal külastas 29% kontserdipublikust, on alates 2015. aastast oma positsiooni mõnevõrra tugevdanud, samas kui folkmuusika osakaal on langenud 2015. aasta 30%-lt 23%-le. Elektroniline ja džässmuusika on püsinud stabiilselt tagasihoidlikul tasemel (ca 11%) ning vaimuliku muusika 6-7% tasemel.

Joonis 7. Kontserdikülastajate osakaalud muusikastiilide lõikes 2015–2023 (15 ja vanemad elanikud).

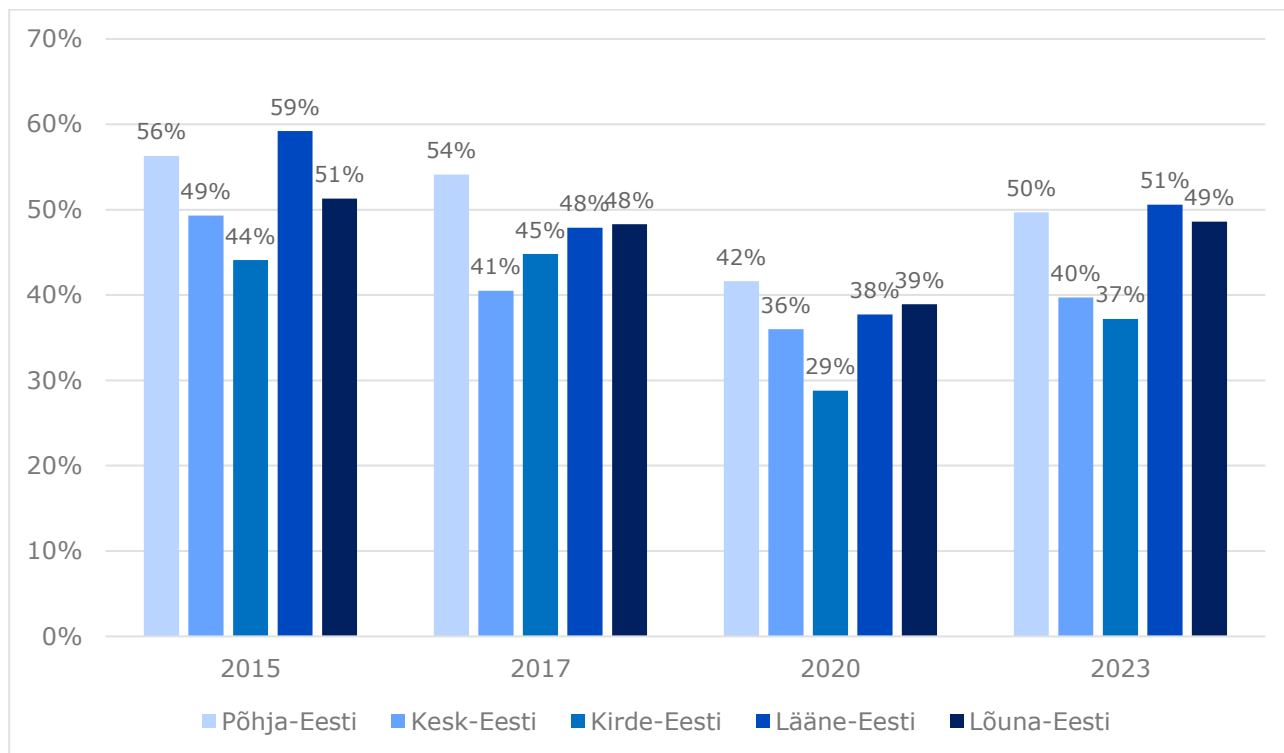
Allikas: Statistikaamet, KUT028.

Regiooniti vaadates ilmneb, et kontsertide külastamine on 2023. aastal kõige levinum Lääne-, Põhja- ja Lõuna-Eestis, kus vastavalt 51%, 50% ja 49% elanikest on viimase 12 kuu jooksul vähemalt korra kontserdil käinud (Joonis 8). Kõrge osakaal neis piirkondades võib olla seotud tihedama üritustepakkumise, parema transpordiühenduse ning kultuuritaristu (kontserdipaigad, festivalid, korraldajad) kontsentreeritusega.

Võrreldes ülejäänud Eestiga on madalam kontserdiosalemise määr Kesk-Eestis (40%) ja Kirde-Eestis (37%). Selle erinevuse taga võivad olla mitmed tegurid: piiratum kultuuriline pakkumine, madalam keskmine sissetulek, suurem sotsiaalmajanduslik ebavõrdsus või muud ligipääsupiirangud, näiteks transpordi kättesaadavus. Samuti võib rolli mängida ka piirkondlik kultuurieelistus – mõnes regioonis võib kontsertide asemel domineerida teistsugune vaba aja veetmise viis. Regionaalne võrdlus osutab, et kultuuritarbimise võimalused ja harjumused ei ole Eestis ühtlaselt jaotunud, mistõttu võib edasistes kultuuripoliitilistes või korralduslikes sammudes olla otstarbekas arvestada regionaalse ligipääsetavuse ja pakkumise mitmekesistamisega.

Joonis 8. Kontserdikülastajate osakaal regioonide lõikes 2015–2023 (15 ja vanemad elanikud, tuh).

Allikas: Statistikaamet, KUT028.

Ehkki kogu kontsertide külastuste arv ei olnud 2023. aastaks veel täielikult taastunud 2019. aasta tasemele, on alates 2021. aastast näha tugevat kasvutrendi. Kui võrrelda 2023. aastat 2019. aastaga, on külastuste koguarv endiselt 18,5% madalam (Tabel 15), ent võrreldes 2021. aastaga on toimunud märkimisväärne kasv – koguni 163,1%. See viitab nii pakkumise kui ka nõudluse taastumisele, kuigi mõjud ei ole veel täielikult hajunud.

2023. aastal registreeriti Eesti kontsertidel kokku **986,8 tuhat külastust**. Suurim osa sellest koondus Harju maakonda, kus toimus 662,4 tuhat külastust ehk 67,1% kogu Eesti kontserdikülastustest. Teisel kohal oli Tartu maakond 130 tuh külastusega (13,2%). Kokku moodustasid need kaks keskust 80,3% kõigist kontserdikülastustest, rõhutades tugevat tsentraliseeritust.

Väikseima kontserdikülastuste arvuga olid Hiiu (2 tuh), Järva (4 tuh) ja Rapla maakond (4,9 tuh), mis viitab kas piiratud pakkumisele, väiksemale nõudlusele või mõlemale. Kõige järsem langus toimus Viljandi maakonnas, kus külastuste arv vähenes võrreldes 2019. aastaga 76,4%. See langeb kokku ka suurima kontsertide arvu langusega samas piirkonnas. Tugev langus ilmnes ka Järva maakonnas (-63,6%), mis oli samuti üks kolmest piirkonnast, kus kontsertide arv samal perioodil enim vähenes. Need näitajad viitavad sellele, et mõnes regioonis ei ole kultuurielu taastumine pandeemiajärgselt veel aset leidnud. Taas aga positiivse erandina: nagu ka kontsertide arvu puhul, on külastuste arv 2019. ja 2023. aasta võrdluses tõusnud vaid Lääne-Viru maakonnas, kus oli 15,8% kasv.

Huvitav on ka külastussageduse vaade: kui 2023. aastal oli vähemalt ühe kontserdi külastanud isikute arv 535,3 tuhat (vt Joonis 3), aga külastuste koguarv 986,8 tuhat, siis tähendab see, et **keskmine kontserdikülastaja osales ligikaudu 1,8 kontserdil aastas**.

Tabel 15. Kontserdikülastuste arv piirkonniti 2019-2023 (tuhat).

Piirkond	2019	2020	2021	2022	2023	Muutus 2019 vs 2023
Harju maakond	731,1	246,1	167,9	425,6	662,4	-9,4%
.. sh Tallinn	706,3	217,7	147,2	395,5	632,8	-10,4%

Tartu maakond	200,2	75,9	62,6	91,8	130	-35,1%
.. sh Tartu linn	195	71,7	57,1	87,1	126,3	-35,2%
Pärnu maakond	68,3	40,6	39,6	50,6	62,3	-8,8%
.. sh Pärnu linn	62,5	35,5	34,9	46,6	56,8	-9,1%
Lääne-Viru maakond	29,2	17	21,6	34,9	33,8	15,8%
Ida-Viru maakond	32,8	13,6	11,6	16	19,5	-40,5%
Lääne maakond	29,4	8,2	8,3	22,9	14,4	-51,0%
Saare maakond	16,2	7	12,9	14,7	14,4	-11,1%
Viljandi maakond	39,9	7,7	7,2	9,7	9,4	-76,4%
Põlva maakond	10,3	20,5	15,7	8,4	8,9	-13,6%
Valga maakond	12,1	3,6	7,2	7,5	7,8	-35,5%
Jõgeva maakond	8,7	6,7	5,2	4,4	6,6	-24,1%
Võru maakond	9,4	7,3	4,5	5,6	5,6	-40,4%
Rapla maakond	6,8	4,7	3,9	5,5	4,9	-27,9%
Järva maakond	11	6,6	3,1	5,3	4	-63,6%
Hiiu maakond	4,4	2,9	3,6	3,2	2	-54,5%
Maakond teadmata	1,4	0,5	0,2	1,8	0,8	-42,9%
Eesti	1211,1	469	375,1	707,9	986,8	-18,5%

Allikas: Statistikaamet, KU113.

4.1.3 Kulutused muusikale

Eesti muusikahuviline kuulab nii Eesti kui ka välisartistide esitatud ja autorite loodud muusikat. Kui kontsertide puhul vahendab elamust sageli Eesti kontserdikorraldaja, siis digitaalse tarbimise korral kasutab Eesti kuulaja reeglina rahvusvahelisi platvorme, näiteks Rootsi või USA voogedastusteenuseid, mille kaudu kuulatakse välisartisti, kelle looming on toodetud ja levitatud mõne välismaise plaadifirma poolt. Seetõttu ei jõua kõik Eestis tehtud muusikakulutused Eesti muusikasektorisse ega kajastu selle sisemajanduses. Samuti ei ole aruandes muusika kuulamise ja kasutamise osas eristatud Eesti ja välismaist repertuaari, kuna selleks puuduvad hetkel usaldusväärsed ja piisavalt detailsed andmed.

Muusikale tehakse kulutusi väga mitmekesistel viisidel – kontserdipiletite ja helikandjate ost, voogedastusteenuste eest tasumine, muusika litsentseerimine audiovisuaalteostesse või avalikku ruumi (nt kohvikutesse, baaridesse, poodidesse), nootide kasutamine ning erakopeerimise hüvitised. Näiteks hõlmab salvestatud muusika litsentseerimine oma kohvikus taustamuusikaks nii autori-, fonogrammitootja kui ka esitajaõigusi, samas kui autoritasud liigitatakse traditsioonilises tulupõhises muusikaettevõtluse vaates muusikakirjastamise mitte salvestatud muusika sektorisse. Kulutaja vaatest teeb ta aga kulutuse salvestatud muusika kasutamiseks ning on vähem oluline, kuidas liigitada lõplikke tulusaajaid.

Käesolevas aruandes esitatud koondkulutuste andmed peegeldavad muusikavaldkonna nõudluspoolt Eestis aastatel 2018–2023, hõlmates nii eratarbijate, ettevõtete kui ka avaliku sektori panust. Arvesse on võetud lisaks turunõudlusele ka avaliku sektori toetused, mis moodustavad osa ühiskondlikest kulutustest muusikale. Siiski tuleb rõhutada, et mitmete valdkondade kohta puuduvad täpsed või täielikud koondandmed ning osa näitajatest on hinnangulised, tuginedes sektori tulude põhjal tehtud arvutustele. Kulutused on jaotatud kolme tüüpi kulutajate lõikes ning aruandes esitatud summasid tuleb käsitleda indikatiivsete, mitte absoluutsete väärtustena. Andmed tuginevad Music Estonia koostatud aruandele „Eesti ühiskonna kulutused muusikale

2018–2023⁸, kus on ka metoodilised valikud ja piirangud täpsemalt lahti kirjeldatud. Lisaks käsitletakse nimetatud aruandes põhjalikumalt ka mõningaid teemasid, mida käesolev ülevaade ei sisalda.

Muusikavaldkonna koondkulutused kasvasid 2023. aastaks 86,26 miljoni euroni, ületades oluliselt pandeemiaeelse 2019. aasta taseme (60,12 mln). Pandeemia tõi aastatel 2020–2021 kaasa märgatava languse, kuid hilisem taastumine on olnud jõuline, viidates nõudluse laiapõhjalisele kasvule nii kontsertide, salvestatud muusika kui ka muude muusikaga seotud tegevuste osas. Samas tuleb arvestada, et kulutuste suurenemist mõjutab osaliselt ka elukalliduse kasv ja üldine hinnatõus, mis tõstab nii teenuste hindu kui ka toodete maksumust kogu sektoris.

Enim kõikuva kategooriana tõuseb esile **kontsertidele tehtud kulutused**⁹, mis saavutasid 2019. aastal kõrge taseme (30,76 mln eurot), kuid langesid pandeemia haripunktis 2021. aastaks 10,24 miljonini (Joonis 9). 2023. aastaks oli taastumine aga märkimisväärne – kulutused tõusid 31,9 mln euroni, ületades isegi pandeemiaeelse taseme. See näitab, et elava muusika järele on nõudlus tugev ning kontserdiformaat on taastanud oma positsiooni muusikatarbimise keskmes.

Samas on **kulutused salvestatud muusikale**¹⁰ kasvanud üsnagi stabiilselt kogu vaadeldava perioodi vältel, tõustes 2018. aasta 14,59 miljonilt 2023. aastaks 30,63 miljonini. See peegeldab muutunud tarbimismustreid, eriti digiplatvormide kasvavat rolli – tarbijad on harjunud mugava, igapäevase ligipääsuga muusikale, olgu siis voogedastusteenuste või litsentseeritud taustamuusika kaudu. Erinevalt kontsertidest, mille taastumine on olnud järsk, on salvestatud muusika puhul kasv järjepidevam ja näitab, et see valdkond oli suuteline paremini kriisiga kohanema.

Lisaks on kasvanud ka **kulutused muusikateoste kasutamisele muul viisil**¹¹ – alates 2020. aastast on selles kategoorias toimunud enam kui kaheksakordne kasv. See viitab ettevõtete ja organisatsioonide aktiivsemale vajadusele litsentsida muusikat erinevatesse keskkondadesse (nt teater, kino, noodistamine, väljaandmine), mis peegeldab muusika laienevat kasutusulatust väljaspool traditsioonilist tarbimist. Samas on **kulutused loometööle ja toetustele**¹² ning **valdkonna edendamisele**¹³ olnud muutlikumad, kajastades eelkõige avaliku sektori rolli muusikavaldkonna toetamisel. Toetuste määrade tõus 2020. ja 2021. aastal on seotud kriisiabiga, kuid 2023. aastal näeme taas langust loometöö osas (1,4 mln), mis võib viidata sellele, et süsteemne toetus loojatele ei ole veel stabiliseerunud.

⁸ [Eesti uhiskonna kulutused muusikale 2018-2023-1.pdf](#)

⁹ Hõlmab kulutusi kontserdipiletitele ning elava muusika tellimist erasündmustele (ehkki viimase kohta puuduvad igasugused andmed). Omamoodi kulutustena kontsertidele lähevad arvesse ka erinevad valdavalt avaliku sektori toetused nende korraldamiseks

¹⁰ Hõlmab kulutusi füüsiliste albumite soetamisele ja digiplatvormide tasuliste versioonide kasutamisele. Samuti kuuluvad siia (valdavalt ettevõtete) kulutused salvestatud muusika litsentseerimisele olgu avaliku esitamise (nt taustamuusikana kohvikus, kaupluses või muul äripinnal) või reprodutseerimise eesmärgil. Salvestiste litsentseerimine võib toimuda kollektiivse esindamise organisatsioonide vahendusel, hõlmates nii autorite kui ka esitajate ja fonogrammitootjate õigusi; aga samuti ka otse õiguste omajatelt, näiteks soovi korral kasutada muusikat reklaamis. Lõpuks käivad siia kategooriasse ka toetused salvestatud muusika tootmiseks.

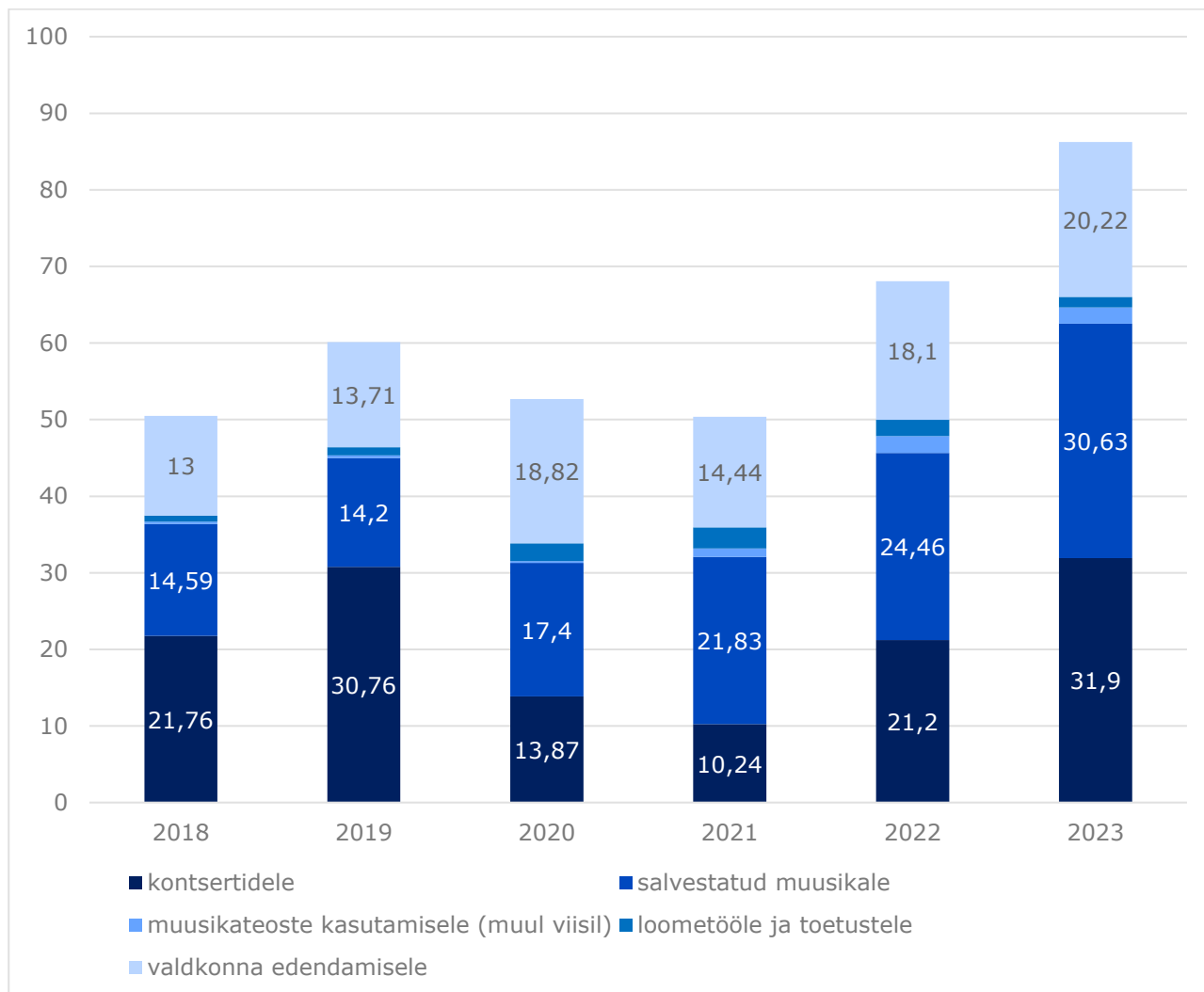
¹¹ Hõlmab kulutusi, mida valdavalt ettevõtted teevad selleks, et litsentseerida muusikateoste kasutamist väljaspool konkreetseid salvestisi või kontsertesitisi.

¹² Hõlmab kulutusi, mida tehakse konkreetsete loometööde tellimisele, näiteks heliloomingu tellimustele. Ehkki sedalaadi tellimusi võidakse rahastada ka eraisikute või ettevõtete poolt, puuduvad selle kohta koondatud andmed ning käesolevas aruandes on kulutused loometööle sisuliselt võrdsed toetusprogrammide mahuga, millega heliloomingu tellimusi ja muud loometööd rahastatakse. Toetuste osas on siia liigitatud ka loometoetused ja stipendiumid.

¹³ Hõlmab tegevustoetusi valdkonna organisatsioonidele ning muid toetusi. Siia on liigitatud ka pandeemia aastatel erakorraliselt eraldatud kriisiabi.

Joonis 9. Kulutused muusikale Eestis 2018-2023 (mln €).

Allikas: Music Estonia, Muusikaturu andmed 2018-2023.

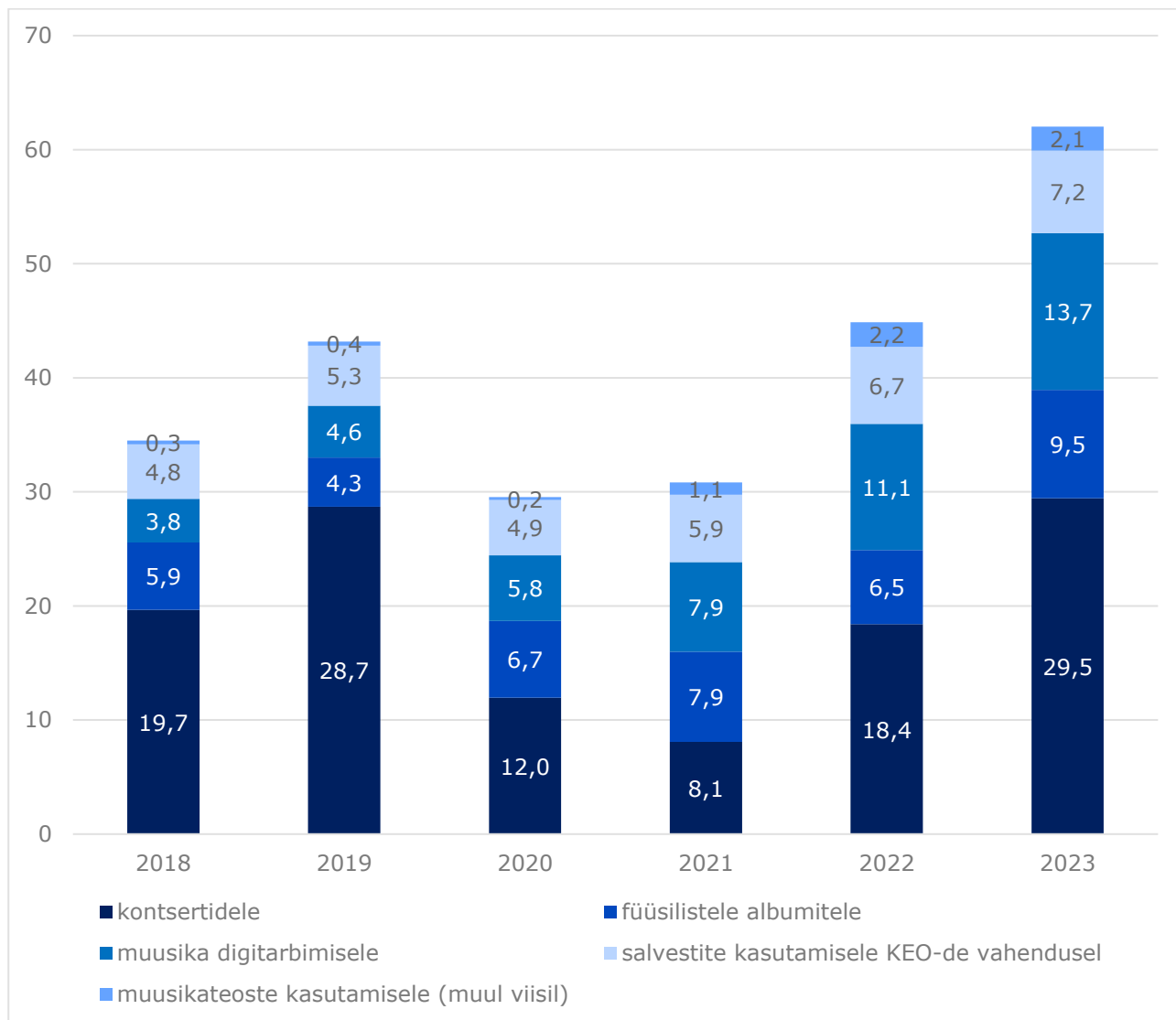
Võrreldes muusikavaldkonna kogukulutusi (sh toetused) ja turumahuna esitatud kulutusi (ilma toetusteta) on näha, et 2023. aastal moodustas puhas turumaht **62 mln eurot ehk ligi 72% kogukulutustest** (86,26 mln). See tähendab, et umbes veerand kogu valdkonna rahalisest mahust tuli avaliku sektori toetustest või mitteturulistest allikatest, mis kinnitab toetuste olulist rolli sektori elujõulisuse tagamisel, eriti pandeemiajärgsel taastumisperioodil.

Kui keskenduda salvestatud muusika kulutustele – st füüsilistele albumitele, digitarbimisele ja salvestiste kasutamisele kollektiivse esindamise organisatsioonide (KEO-de) kaudu –, ulatus nende ühine turumaht 2023. aastal 30,46 miljoni euroni (Joonis 10). See on märkimisväärselt lähedane kogu salvestatud muusikale tehtud kogukulutustele samal aastal (30,63 mln, vt Joonis 9), viidates sellele, et salvestatud muusika rahastatakse peaaegu täielikult turupõhiselt ja sõltub tarbijate ja ettevõtete otsestest kulutustest, mitte toetustest. Erinevalt kontsertidest või loometöödest ei ole salvestatud muusika puhul toetustel olulist osakaalu.

Kontsertide osas oli 2023. aastal toetusteta turumaht 29,45 mln, samas kui kogukulutused (koos toetustega) ulatusid 31,9 miljoni – seega umbes 2,5 miljoni suurune vahe viitab sellele, et toetused moodustavad vaid väikese osa kontserditegevuse kogumahust ning elava muusika nõudlus taastub eelkõige turupõhiselt. Kokkuvõttes näitavad andmed, et **kuigi toetused mängivad olulist rolli teatud segmentides (nt valdkonna edendamine ja loometöö), on muusika kui toote ja teenuse tarbimine Eestis valdavalt turupõhine** ning nõudlus on alates 2021. aastast tugevalt kasvanud.

Joonis 10. Eesti muusikaturu maht (ilma toetusteta) 2018-2023 (mln €).

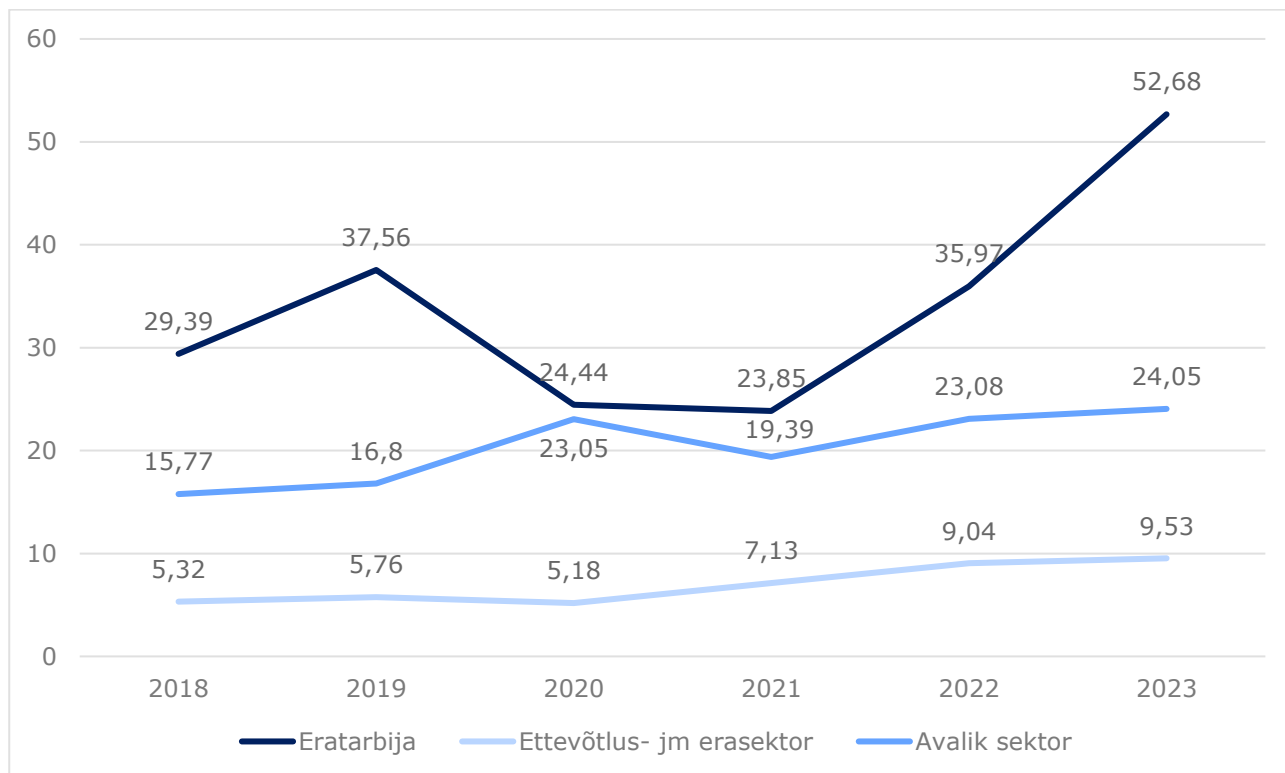
Allikas: Music Estonia, Muusikaturu andmed 2018-2023.

Kulutuste jaotus tarbijarühmade lõikes näitab, et **2023. aastal oli valdkonna peamine rahastaja eratarbija, kelle osakaal kogu kulutustest ulatus 52,68 miljoni euroni ehk ligikaudu 61% kogusummast** (Joonis 11). See näitaja tähistab märgatavat kasvu võrreldes pandeemia-aegse madalseisuga (23,85 mln 2021. aastal) ja ületab ka pandeemiaeelse 2019. aasta taseme. Siiski tuleb arvestada, et kulutuste kasvu taga ei ole ainult nõudluse taastumine või suurenemine, vaid ka ulatuslik hinnatõus pärast pandeemiat ja Ukraina sõja puhkemist, mis on mõjutanud nii piletihindu kui ka digiteenuste ja toodete hindu. Seega peegeldab see kasv osaliselt ka üldist elukalliduse tõusu.

Ettevõtlus- ja erasektori kulutused on kasvanud mõõdukamalt, ulatudes 2023. aastal 9,53 miljoni. Siia alla kuuluvad näiteks ettevõtete makstavad litsentsitasud muusika kasutamise eest äripindadel või esinejate tellimine eraklientidele. Nende kulutuste stabiilne kasv näitab, et ka ärisektori huvi muusika kasutamise vastu on püsiv ja tasapisi kasvav. Avaliku sektori panus on püsinud suhteliselt stabiilne, kasvades 2023. aastaks 24,05 miljoni. Selle taga on nii loovisikute toetused kui ka institutsionaalne rahastus valdkonna tegevustele ja organisatsioonidele. Andmed ka tarbijarühmade lõikes kinnitavad, et muusika tarbimine Eestis on valdavalt turupõhine, kus toetused mängivad olulist, kuid mitte domineerivat rolli.

Joonis 11. Kulutused muusikale Eestis kulutajate lõikes 2019-2023 (mln €).

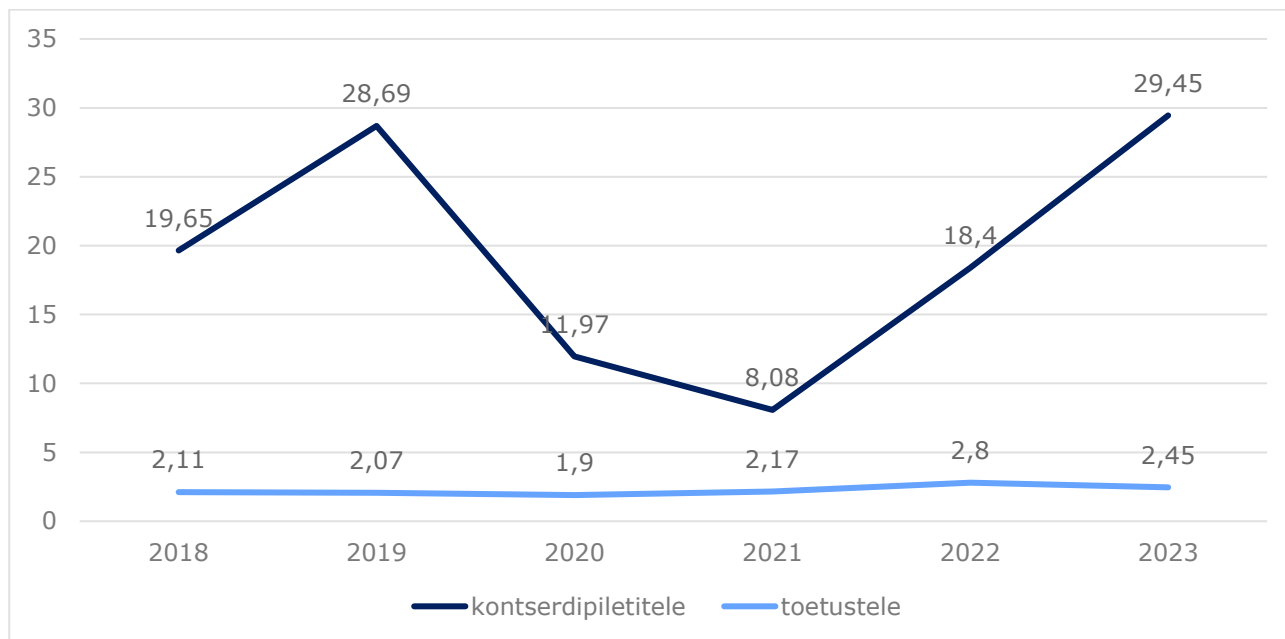
Allikas: Music Estonia, Muusikaturu andmed 2018-2023.

Kontsertidega seotud kulutused langesid järsult aastatel 2020–2021, kuid taastusid 2023. aastaks pandeemiaeelsele tasemele – kogukulutused ulatusid 31,9 miljoni euroni (vt ka Joonis 9), millest 29,45 miljonit moodustasid turupõhised kulutused, nagu kontserdipiletite ost või esinejate tellimine erasündmustele (Joonis 12). Taastumine peegeldab tugevat nõudlust elava muusika järele, kuid kasvu täpset allikat – kas suurem kontsertide arv, kõrgemad piletihinnad või parem aruandlus – ei saa olemasolevate andmete põhjal kindlalt hinnata.

Oluline on siiski märkida, et kontserdielu rahastuses moodustavad toetused märgatava, kuigi vähemuse osa – 2023. aastal ligikaudu 2,45 miljonit ehk 7,7% kogukulutustest. See näitab, et kuigi kontserdikorraldust toetavad mitmed riiklikud programmid ja institutsioonid, põhineb valdkonna rahastus suuresti tarbijate ja ettevõtete otsesel panusel, mis kinnitab kontserdituru selget turupõhist iseloomu.

Joonis 12. Kulutused kontsertidele ning sellega seonduvatele tegevustele 2018-2023 (mln €).

Allikas: Music Estonia, Muusikaturu andmed 2018-2023.

Kulutused muusikateoste kasutamisele hõlmavad erinevaid juhtumeid, kus muusikateoseid kasutatakse väljaspool tavapärasest kontserdi- või salvestusformaati ning millega kaasneb vajadus teose autorilt või õiguste omajalt litsentsi hankimiseks. Need kulutused ei kajastu iseseisvalt näiteks kontserdipileti või voogedastusteenuse hinnas, vaid moodustavad eraldiseisvaid tehinguid, mis tulenevad vajadusest kasutada muusikat spetsiifilistel, sageli professionaalsetel eesmärkidel.

Peamised kululiigid selles kategoorias on muusikateoste seadmine, sünkroniseerimine audiovisuaalteostesse (nt filmid, reklaamid, videomängud), avalik esitamine kinos ja teatris, noodistamine ja nootide levitamine ning erakopeerimise hüvitis¹⁴. Kuigi mitmete alaliikide kohta puuduvad koondandmed, kajastuvad osad tasud kollektiivse esindamise organisatsioonide, nagu Eesti Autorite Ühingu (EAÜ)¹⁵, kaudu kogutud litsentsituludes. Mahult moodustavad need kulud kogu muusikavaldkonna kulutustest tagasihoidliku osa, kuid nende roll on oluline eelkõige professionaalses kasutuses ja autorite õiguste tagamises.

Aastatel 2018–2023 näitab muusikateoste kasutamisega seotud litsentsitasude kogumine (EAÜ vahendusel) selget struktuurset muutust (vt Joonis 13). Kui 2018–2020 moodustasid kogusummast pea kogu osa teatrid ja kinod (nt 2019. aastal 342,1 tuhat eurot), siis alates 2021. aastast tõusis esile erakopeerimise hüvitis, mille ulatuslik kasv tulenes seadusandluse uuendamisest ja tänapäevaste salvestusseadmete lisamisest tasu kogumise alla¹⁶. Kui veel 2020. aastal koguti erakopeerimise eest vaid 600 eurot, siis 2021. aastal kerkis summa järsult 891,5 tuhandeni ning ulatus 2022. aastal tippu – 1,87 miljoni euroni. 2023. aastal jäi tase endiselt kõrgeks (1,56 mln). Samal ajal on teatri ja kino osakaal taastunud pärast pandeemiast tingitud langust: 2023. aastal koguti sellelt liinilt 518,9 tuhat eurot, mis on kõrgeim näitaja kogu perioodil. **Kokku ulatusid EAÜ kaudu kogutud tasud 2023. aastal 2,07 miljoni euroni, millest ligi kolmveerand tuli erakopeerimise hüvitistest.**

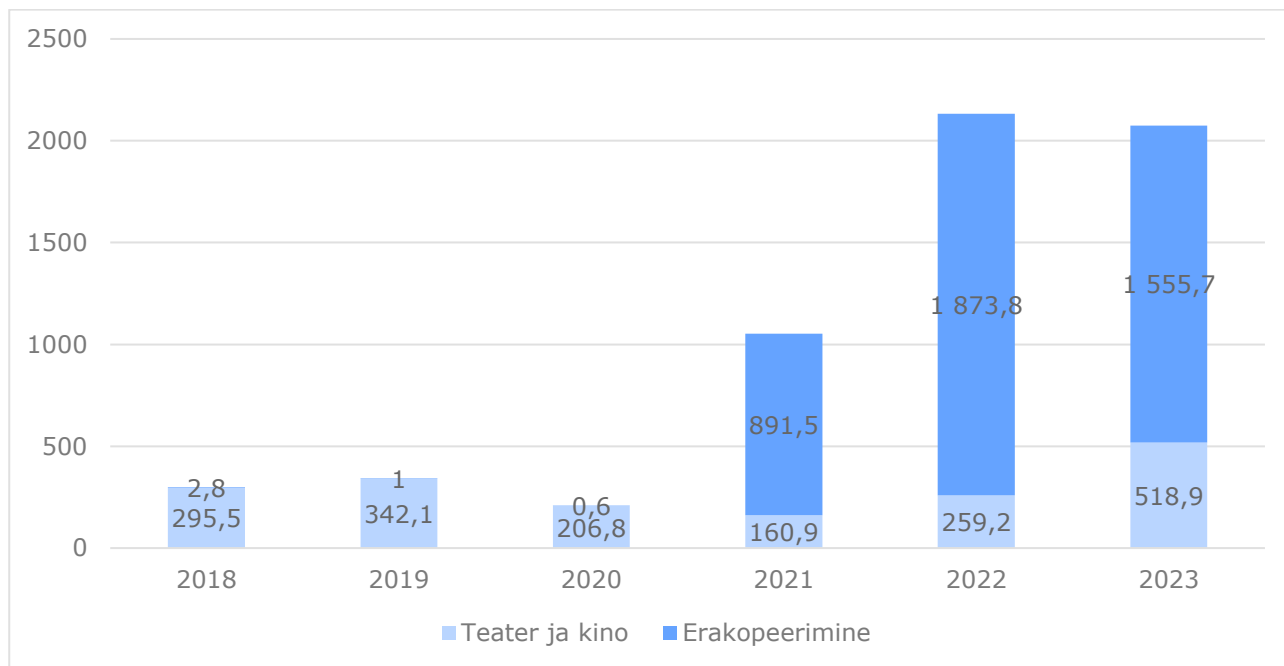
¹⁴ Praegu puuduvad koondandmed muusikateoste seadmise, sünkroniseerimise ning noodistamise ja nootide levitamise kohta. Andmed EAÜ vahendusel sünkroniseeritud muusikateoste ja nende eest makstud tasude kohta pole EAÜ varasemates läbipaistvusaruannetes eraldi välja toodud, vaid sisalduvad suuremas grupis koos erinevate digitasudega. Üldjoontes on need tasud kogumahu tagasihoidlikud. Näiteks 2022 kogus EAÜ sünktasudena kokku €26 551. 2023 aastast alates on sünktasud eristatud ning 2023 olid need kokku €34 134.

¹⁵ [Eesti Autorite Ühingu](#)

¹⁶ Erakopeerimise hüvitise kogumine kasvas alates 2021. aastast märgatavalt, kuna uuendati seadusandlust ja ajakohastati seadmete loetelu, millelt tasu kogutakse. Kui varem kehtis süsteem, mis lähtus vananenud salvestusseadmetest (nt VHS-kassetid), siis alates 1. aprillist 2021 kehtestati uus määrus, mis hõlmab ka tänapäevaseid seadmeid, nagu nutitelefonid ja tahvelarvutid. Selle muudatuse tulemusel suurenes oluliselt hüvitise kogumise ulatus, kajastudes ka kogusummade järsus kasvus.

Joonis 13. Muusikateoste kasutamine kinos ja teatris ning erakopeerimise hüvitis 2018-2023 (tuh).

Allikas: Music Estonia, Muusikaturu andmed 2018-2023.

4.2 Eesti elanike muusikakuulamise harjumused

2021. aastal Music Estonia tellimusel ning Norstati ja Dentsu poolt läbiviidud uuring „Eesti elanike muusikakuulamise harjumused“¹⁷ kinnitas, et muusika kuulamine on Eesti elanike igapäevane osa – 72% vastanutest kuulas muusikat iga päev ja 94% vähemalt kord nädalas, enamasti taustaks teistele tegevustele. Kuulamiseks eelistati enim autoraadiot (43%), millele järgnesid telefon (28%) ja traditsiooniline raadio (21%). Nooremad vanuserühmad (15–29-aastased) eelistasid selgelt mobiilseadmeid, samas kui vanemad kaldusid rohkem raadio ja teleri poole.

Digikanalite kasutus oli samuti laialt levinud: 48% 15–60-aastastest oli viimase poole aasta jooksul kuulanud muusikat internetiraadiost, 37% tasuta ja 26% tasulise voogedastusteenuse kaudu. Iganädalaselt kasutati enim YouTube'i (61%) ja Spotify'd (31%), kusjuures märgiti YouTube'i kasutuse vähenemist ja Spotify kasutuse kasvu. Umbes 58% vastanutest kulutas igakuiselt raha muusikale, enim kontsertide peale, kuid ka digiteenustele ja salvestistele. Kuigi need tulemused annavad väärtusliku ülevaate muusikakuulamise muutritest pandeemia ajal, on andmed tänaseks osaliselt vananenud – muutunud majandus- ja tarbimiskeskond vajaks kindlasti ajakohastatud uuringut.

¹⁷ [Esitlus MusicEstonia_Norstat_dentsu.pdf](#)

5. Organisatsioon ja poliitika

5.1 Organisatsioonid

Eesti muusikavaldkonnas tegutseb mitmekesine ja laiapõhjaline organisatsioonide võrgustik, mille roll valdkonna arendamisel, esindamisel ja elujõulisuse tagamisel on keskne. Erinevaid ühinguid, seltse ja koosseise on muusika valdkonnas üle 100, koondades loovisikuid, kollektiive ja muusikaettevõtjaid, kes tegutsevad nii esindus- kui ka sisulise arendustöö suunal. Ühingute, liitude ja katusorganisatsioonide liikmeskond ulatub sadadesse, koondades loovisikuid, kollektiive ja muusikaettevõtjaid, kes tegutsevad nii esindus- kui ka sisulise arendustöö suunal. Organisatsioonid mitte üksnes ei koordineeri ja kaitse oma liikmete huve, vaid korraldavad ka koolitusi, kontserte, festivale, annavad välja trükiseid ja helisalvestisi ning edendavad muusikaharidust ja -kultuuri nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil.

Valdkonna olulisemateks katus- ja tugistruktuurideks on **Eesti Muusikanõukogu, Eesti Kooriühing, Music Estonia, Eesti Muusikafestivalid, Eesti Jazzliit ja Eesti Muusika Infokeskus**. Loovisikuid esindavad Eesti Heliloojate Liit, Eesti Interpreetide Liit ja Eesti Esitajate Liit, autorite ja esitajaõiguste teostamist koordineerivad Eesti Autorite Ühing ning Eesti Esitajate Liit. Lisaks tegutseb fonogrammitootjate õiguste kaitset Eesti Fonogrammitootjate Ühing. Nende organisatsioonide kaudu on tagatud valdkonna sidusus, arenguvõime ja kultuuripoliitiline esindatus.

Näiteks Eesti Muusikanõukogu, kui muusikainstitutsioone ühendav katusorganisatsioon, seisab Eesti muusikakultuuri arendamise ja muusikapoliitika kujundamise eest. Eesti Kooriühing koondab koori- ja puhkpillimuusika organisatsioone ning töötab tihedas koostöös laulu- ja tantsupeo liikumisega. Music Estonia on arendus- ja esindusorganisatsioon, mis toetab muusikaettevõtluse konkurentsivõime kasvu ning rahvusvahelistumist. Eesti Muusikafestivalid ühendab suure osa Eesti muusikafestivale, koordineerib festivalikalendrit ja ühistegevusi. Eesti Jazzliit arendab jazzivaldkonda ja loob koostöövõrgustikke. Eesti Muusika Infokeskus kogub, säilitab ja levitab informatsiooni eesti muusika ning muusikute kohta, toetades seeläbi valdkonna nähtavust ja kättesaadavust.

Lisaks mainitutele tegutseb Eesti muusikavaldkonnas veel mitmeid liite ja ühinguid¹⁸. Nende seas on nii žanripõhiseid ühendusi (nt Eesti Nüüdismuusika Keskus, Eesti Elektroonilise Muusika Selts, Eesti Jazzliit), interpretide ja õpetajate erialaliite (nt Eesti Flöödiühing, Eesti Kandleliit, Eesti Klaveriõpetajate Ühing, Eesti Keelpilliõpetajate Ühing), heliloojate pärandiga tegelevad ühinguid (nt Rahvusvaheline Eduard Tubina Ühing, Heino Elleri Sihtasutus, Arvo Pärdi Keskus) kui ka pärimus- ja koorimuusikaga seotud organisatsioone (nt Eesti Segakooride Liit, Eesti Naislaulu Selts). See peegeldab valdkonna laia spektrit ja tugevat organisatsioonilist alust.

Need organisatsioonid täidavad asendamatu rolli Eesti muusikaelu terviklikul toimimisel – alates kogukondlikust initsiatiivist kuni kõrgharidusel loovprofessionaalsuseni. Nende tegevus toetab valdkonna struktuurset stabiilsust, loomepotentsiaali ja rahvusvahelist haaret.

5.2 Finantseerimine ja toetusmeetmed

Eesti muusikavaldkonna toetusüsteem on mitmekihiline ja laiahaardeline, ühendades nii riiklikud kui ka piirkondlikud rahastusallikad ning katab olulisi tegevussuundi professionaalsest loometööst kogukondliku pärimuskultuurini. **2023. aastal ulatusid muusikavaldkonnale suunatud toetused kokku ligikaudu 26,3**

¹⁸ [Ühinguid ja liidud | Eesti Muusika Infokeskus](#)

miljoni euron (Tabel 16). Kõige suurem panustaja oli Kultuuriministeerium, kelle kaudu eraldati eelarvest ligikaudu 19,4 miljonit eurot. Sellele järgnes Kultuurkapital 3,5 miljoni euroga, mille kaudu toetati muusikavaldkonda helikunsti ja rahvakultuuri sihtkapitalide kaudu ning nõukogu ja ekspertgruppide toel.

Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) eraldas 2023. aastal muusikasektorile üle 1 mln euro, keskendudes peamiselt rahvusvahelistele festivalidele ja ekspordisuutlikkuse kasvatamisele. Eesti Autorite Ühingu kaudu jagati toetusi eelkõige heliloomingu tootmisele ja salvestamisele, kusjuures enim toetati kolmandat ehk tootmispõhist suunda. Rahvakultuuri Keskus suunas kogukondliku muusikaelu ja pärimuskultuuri toetuseks ligi 1,5 mln eurot ning Eesti Rahvuskultuuri Fond 60,4 tuhat eurot, näidates selget tõusu varasemate aastatega võrreldes.

Kohalike omavalitsuste panus ulatus 2023. aastal vähemalt 634 tuhande euron

Toetuste jagunemine näitab, et Eesti muusikasektor on mitmetahuline – see hõlmab loojate ja kollektiivide tegevustoetusi, salvestiste ja festivalide korraldamist, haridustegevust ning rahvusvahelise nähtavuse toetamist. Trendid viitavad sellele, et kuigi institutsionaalne rahastus on mõnevõrra kasvanud, on autorite ja loomeisikute otsetoetused jäänud pigem stabiilseks või isegi vähenenud. Samas laieneb järjest rohkem toetusmeetmeid ka muusikaettevõtlusele ja ekspordile, mis viitab sektorisisesele muutumisele professionaalsuse ja rahvusvahelistumise suunas.

Tabel 16. Eesti muusikavaldkonnale tehtud eraldised kokku 2023 (€).

Asutus ja meede	Eraldiste koondsummad
Kultuuriministeerium	19 433 282,7
.. sh toetus loomeliitudele loomeliitude seaduse alusel	692 219,8
.. sh muusikapoliitika kujundamise ja rakendamise programmi	7 817 015,9
Kultuurkapital	3 512 555,9
.. sh helikunsti sihtkapital	2 669 238,9
.. sh rahvakultuuri sihtkapital	843 317
Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus	1 031 975,26
Eesti Autorite Ühing	170 549
.. sh esimene toetussuund (uue heliloomingu tellimine)	51 735
.. sh teine toetussuund (koosloome ja residentuurid)	14 600
.. sh kolmas toetussuund (heliloomingu tootmine ja salvestamine)	76 914
.. sh ekspordifond (koostöös Music Estoniaga)	27 300
Eesti Rahvakultuuri Keskus	1 468 399
Eesti Rahvuskultuuri Fond	62 211
Kohalikud omavalitsused	634 168,7
.. sh Tartu linn	270 389
.. sh Tallinn	284 901,7
.. sh Viljandi	64 150
.. sh Narva	14 728
KOKKU	26 313 141,6

Allikas: Vt ptk 5.2.1 – 5.2.7 .

5.2.1 Kultuuriministeerium

Kultuuriministeerium toetab muusikavaldkonda läbi muusikapoliitika kujundamise ja rakendamise programmi, mis hõlmab tegevustoetusi, projektitoetusi, stipendiume, festivalide ja sündmuste rahastust ning muusikapärandi säilitamist. Lisaks kuuluvad toetuste hulka muusikavaldkonnale suunatud summad alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu laekumistest. 2023. aastal ulatusid Kultuuriministeeriumi otsesed

eraldised muusikavaldkonnale ligikaudu **19,3 mln euroni**, mis on märkimisväärselt kõrgem kui 2019. aasta toetustase (~11,7 mln)¹⁹ (Tabel 16).

2023. aastal eraldati riigieelarvest kokku 10,9 mln eurot tegevustoetust riigi asutatud sihtasutustena tegutsevatele kontserdiasutustele: Eesti Kontsert SA-le, ERSO SA-le ja Eesti Filharmoonia Kammerkoor SA-le. Sellest summast moodustas suurima osa Eesti Kontsert SA-le määratud tegevustoetus, mis ulatus 6,3 miljoni euroni ehk ligi 60 protsendini kogu toetussummast.

Mõne organisatsiooni ja festivali toetus on 2019. aastaga võrreldes märgatavalt kasvanud. Näiteks Eesti Pärimusmuusika Keskuse tegevustoetus on tõusnud 168 000 eurolt 378 437 euroni ning Shiftworks OÜ, kes korraldas Tallinn Music Weeki²⁰ ja Station Narva festivali, sai varasema 80 000 euro asemel 150 000 eurot. Toetuse suurenemine on tõenäoliselt seotud asjaoluga, et 2019. aastal Station Narva veel sihilikult toetuse saajate hulka ei kuulunud, kuid 2023. aastaks oli see juba kaasatud. Samuti on lisandunud täiesti uued toetusesaajad, nagu Eesti Festivaliorkester (500 000 €), Veljo Tormise Kultuuriselts (25 000 €) ning eraldi rida A. Lemba stipendiumidele. Need lisandused viitavad laiemale toetuste mitmekesistamisele ja katvuse laiendamisele erinevatele tegevusvaldkondadele.

Tähelepanu väärib ka see, et kuigi muusika suursündmuste ja -festivalide toetus on pisut tõusnud (440 000 → 528 000 €), on heliloomingule ja muusikaväljaannetele ning muusikakonkurssidele määratud toetused jäänud samale tasemele (vastavalt 215 000 € ja 74 000 €). See võib viidata sellele, et loominguulise töö ja järelkasvu toetamine ei ole kasvanud samas tempos kui institutsioonide rahastamine.

Tabel 17. Riigi eraldised muusikavaldkonnale Kultuuriministeeriumi eelarves 2019 ja 2023 (€).

Riigieelarve eraldised Kultuuriministeeriumi eelarves	2019	2023
Toetus loomeliitudele loomeliitude seaduse alusel		
Eesti Heliloojate Liit	~24 100	36 171,91
Eesti Esitajate Liit	~301 600	555 044,71
Eesti Interpreetide Liit	~66 600	101 003,2
Riigi asutatud sihtasutustena tegutsevate kontserdiasutuste tegevustoetus	9 039 815	10 924 047
Eesti Kontsert SA kontserdimajade remont	-	400 000
Eesti Pillifond SA tegevustoetus	25 000	30 000
Shiftworks OÜ -Tallinn Music Week ja Station Narva tegevustoetus	80 000	150 000
Eesti Festivaliorkester SA** - Estonian Festival Orchestra tegevustoetus	-	500 000
Eesti Gregoriaani Ühing MTÜ** - Vox Clamantis tegevustoetus	150 000	183 000
Tallinna Filharmoonia Muusikute palkamine Tallinna Kammerorkestri projektidesse	-	60 000
Music Estonia MTÜ tegevustoetus	105 000	183 000
Järvi Festival MTÜ Pärnu muusikafestival ja Eesti noored dirigendid	-	100 000
Eesti Pärimusmuusika Keskus MTÜ tegevustoetus	168 000	378 437
Eesti Muusika Infokeskus MTÜ tegevustoetus	120 000	120 000
Rahvusvaheline Arvo Pärdi Keskus SA tegevustoetus	400 000	472 500
Muusikafestivalid ja suursündmused	440 000	528 000
Muusikakollektiivid ja kontserdikorraldajad	390 000	468 000
Helilooming ja muusikaalased väljaanded	215 000	215 000

¹⁹ 2019. aasta eelarves ei olnud alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu eraldised muusikavaldkonnale eraldi välja toodud, vaid esitati koondarvuna. Seetõttu ei ole ka muusikavaldkonnale eraldatud toetuste kogusumma 2019. ja 2023. aasta võrdluses täiel määral võrreldavad.

²⁰ Alates 2024. aastast on Tallinn Music Week ja Station Narva festivalide peamine korraldaja MTÜ Muusikanädal.

Muusikakonkursid	74 000	74 000
Rahvusvaheline Eduard Tubina Ühing - Eduard Tubina kogutud teoste kirjastamine	35 000	35 000
Narva Linna Sümfooniaorkester tegevustoetus	30 000	30 000
Pärnu Linnaorkester tegevustoetus	30 000	30 000
Eesti Muusikanõukogu MTÜ tegevustoetus	21 000	30 000
Eesti Muusikafestivalid MTÜ tegevustoetus	7 190	7 190
Veljo Tormise Kultuuriselts MTÜ tegevustoetus	-	25 000
Riigikogu lisavahendid (muusika)	5 000	97 000
A. Lemba stipendiumid	-	1 000
Alkoholi- ja tubakaaktsiis (muusika)	*	2 610 038,9
Hasartmängumaks – Kultuurkapital (muusika)	*	1 089 850
Eraldised kokku	~11 727 305	19 433 282,7

Allikas: Kultuuriministeeriumi 2019²¹ ja 2023²². aastate eelarved.

* 2019. aasta eelarves ei olnud alkoholi- ja tubakaaktsiisi ning hasartmängumaksu eraldised muusikavaldkonnale eraldi välja toodud, vaid esitati koondarvuna. Seetõttu ei ole ka muusikavaldkonnale eraldatud toetuste kogusumma 2019. ja 2023. aasta võrdluses täiel määral võrreldavad.

5.2.2 Eesti Kultuurkapital

Eesti Kultuurkapitali **nõukogu** toetas muusikavaldkonda 2023. aastal kokku **287,7 tuh euroga**. Suurim toetussumma eraldati MTÜ-le Eesti Pärimusmuusika Keskus: 60 000 eurot XXX Viljandi pärimusmuusika festivali ettevalmistamiseks ja korraldamiseks. Teise suurima toetuse sai MTÜ Jazzkaare Sõprade Ühing, kellele määrati 43 200 eurot rahvusvahelise jazzifestivali Jazzkaar 2023 läbiviimiseks. Kolmandaks suurim toetus summas 43 000 eurot eraldati taas Eesti Pärimusmuusika Keskusele XXXI Viljandi pärimusmuusika festivali korraldamiseks.

Tabel 18. Eesti Kultuurkapitali nõukogu toetused muusikavaldkonnale 2023. aastal.

Toetuse saaja	Summa	Jaotusvoor
Mittetulundusühing Eesti Pärimusmuusika Keskus	60 000,00	1.jaotusvoor
Jazzkaare Sõprade Ühing	43 200,00	1.jaotusvoor
Mittetulundusühing Eesti Pärimusmuusika Keskus	43 000,00	4.jaotusvoor
Jazzkaare Sõprade Ühing	40 000,00	4.jaotusvoor
Shiftworks OÜ	20 000,00	4.jaotusvoor
mittetulundusühing Pärnu Muusikafestival	18 000,00	1.jaotusvoor
Hea Muusika Selts	15 000,00	1.jaotusvoor
Mittetulundusühing Hea Uus Heli	15 000,00	2.jaotusvoor
mittetulundusühing Pärnu Muusikafestival	12 500,00	4.jaotusvoor
Sihtasutus Lootsi Koda	12 500,00	2.jaotusvoor
Mittetulundusühing Hea Uus Heli	8 500,00	4.jaotusvoor
Kokku	287 700	

Allikas: 2023. aasta andmed on koondatud Kultuurkapitali eraldused voorude kaupa 2023 alusel.

Eesti Kultuurkapitali **helikunsti sihtkapitali** peamine eesmärk on edendada ja säilitada professionaalset muusikakultuuri Eestis. Selleks toetatakse nii loovisikuid kui ka muusikavaldkonna organisatsioone,

²¹ [kultuuriministeeriumi_valitsemisala_eelarve_2019.pdf](#)

²² [KUM_2023_eelarve.pdf](#)

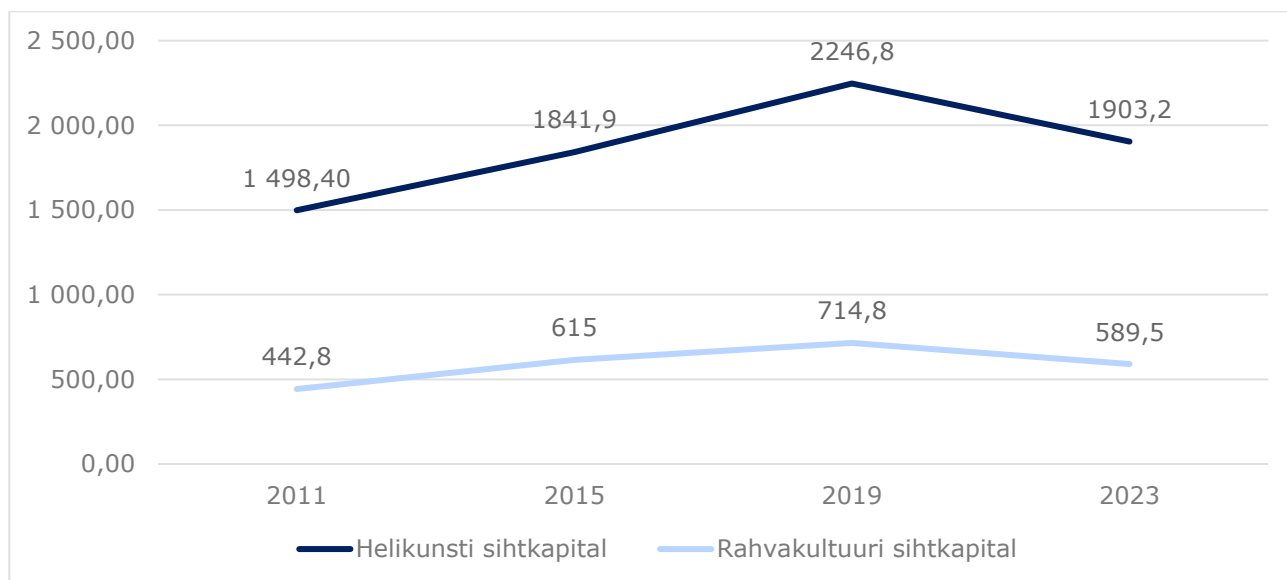

keskendudes loometööle, enesetäiendamisele, rahvusvahelisele suhtlusele, noorte muusikute haridusele ja valdkonna jäädvustamisele. Samuti panustatakse muusikakultuuri nähtavusse läbi festivalide, konkursside ja muusikaajakirjanduse toetamise.

2023. aastal eraldas Kultuurkapitali helikunsti sihtkapital muusikavaldkonna toetusteks kokku **1,9 miljonit eurot** (Joonis 14). Suurimaks toetuse saajaks oli Eesti Heliloojate Liit, kellele määrati 40 000 euro suurune tegevustoetus. Samaväärse toetussumma – 40 000 eurot – said ka Jazzkaare Sõprade Ühing festivali Jazzkaar 2024 ettevalmistamiseks ning Eesti Jazzliit oma tegevuse toetamiseks. Lisaks eraldasid Kultuurkapitali ekspertgrupid 2023. aastal helikunsti valdkonnale **445,7 tuh eurot**. See teeb kokku **2 348 890,9 eurot**, mis eraldati Kultuurkapitalilt helikunsti valdkonnas.

Helikunsti sihtkapitali kaudu eraldati 2023. aastal toetusi, stipendiume ja aastapreemiaid kokku **372 eraisikule**, neist 83 said toetusi mitmel korral erinevate voorude jooksul. Toetuste kogumaht moodustas **135 648 eurot**, mille moodustasid suures osas üksiktoetused, ent on mõju poolest oluline valdkonna mitmekesise ökosüsteemi toimimisel. Kõige sagedamini eraldati erialastipendiume, loometöötoetusi ning interpreedistipendiume ja kontserditegevuse toetusi. See jaotus peegeldab valdkonna kolme keskset vajadust: (1) erialaseks arenguks ja elukestvaks õppeks, (2) uue muusikalise sisu loomiseks ning (3) selle elluviimiseks ja esitamiseks publiku ees. Toetuste rohkus ja korduvus näitavad, et sihtkapital täidab olulist rolli nii professionaalse arengu kui ka loomingulise töö järjepidevuse tagamisel ning kompenseerib muusikavaldkonnas sageli puuduvat stabiilset töötulu.

Joonis 14. Kultuurkapitali helikunsti ja rahvakultuuri sihtkapitalide eraldised muusikavaldkonnale 2011-2023 (tuh €).

Allikas: 2011-2019. aastate andmed pärinevad EKI 2021. aasta muusika valdkondlikust aruandest. 2023. aasta andmed on koondatud Kultuurkapitali eraldused voorude kaupa 2023 alusel.

Lisaks helikunsti sihtkapitali toetustele panustas Kultuurkapital muusikavaldkonda ka **rahvakultuuri sihtkapitali** kaudu, mille kaudu eraldati 2023. aastal muusikavaldkonnaga seotud tegevusteks ligikaudu **589,48 tuh eurot**. 2019. aastal eraldati muusikavaldkonnale rahvakultuuri sihtkapitalist ligikaudu 714,8 tuh eurot. Toetused olid suunatud eelkõige kooridele, lauluseltsidele, pilliõpetajate ühingutele ja muusikakoolidele, kes kannavad olulist rolli valdkonna elujõulisuse ja kogukondliku kultuuri hoidmisel. Lisaks eraldasid Kultuurkapitali ekspertgrupid 2023. aastal rahvakultuuri valdkonnas muusikavaldkonnale ligikaudu **122,6 tuh eurot**. See teeb kokku **712 112 eurot**, mis eraldati Kultuurkapitalilt rahvakultuuri valdkonnas.

Rahvakultuuri sihtkapitali kaudu eraldati 2023. aastal muusikavaldkonnaga seotud toetusi, stipendiume ja aastapreemiaid kokku **61 inimesele**, neist 3 said toetust rohkem kui ühes voorus. Toetuste kogumaht oli **28 205 eurot**. Kõige enam jagati tunnustuspreemiaid pikaajalistele õpetajatele, koorijuhtidele ja kultuuriellu panustanud kohalikele vedajatele, mis osutab selgelt kogukonnapõhise muusikaelu ja rahvamuusikatraditsiooni kandjate väärtustamisele. Teiseks oluliseks suunaks olid loometöötoetused, mis

võimaldasid salvestada uusi albumeid, luua heliteoseid või koostada noodimaterjali. Märkimisväärne oli ka instrumentide ja tehnilise varustuse soetamise toetamine.

Seega, Kultuurkapitali nõukogu eraldas muusikavaldkonnale **287 700 eurot**. Helikunsti sihtkapital moodustas koos ekspertgruppide ja eraisikute toetustega kokku **2 484 538,9 eurot**. Rahvakultuuri sihtkapital eraldas muusikavaldkonnale koos ekspertgruppide ja eraisikute toetustega kokku ligikaudu **740 317 eurot**. See teeb kokku **3 512 555,9 eurot**.

5.2.3 Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus

Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) on muuhulgas üks olulisemaid kultuuri- ja loovsektori rahastajaid väljaspool kitsalt kultuuripoliitika instrumente. Kuigi EIS ei ole kultuurivaldkonna spetsiifiline toetusasutus, on mitmed toetusmeetmed suunatud rahvusvahelise nähtavuse, ettevõtlusvõimekuse ja piirkondliku arengu toetamisele, mis on otseselt seotud ka muusikavaldkonna kestlikkuse ja kasvuga. 2023. a suunati EIS turismivaldkonna toetustest kokku **1 031 975,26 eurot** muusikavaldkonnale.

Suurima toetuse 2023. aastal, otsuse kuupäeva alusel, sai **MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus**, kellele eraldati **234 990 eurot** Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) vahenditest meetmest „Rahvusvaheliste suursündmuste toetamine 2023“ Viljandi pärimusmuusika festivali korraldamiseks aastatel 2024-2026. Samast meetmest sai toetust **SA Eesti Kontsert 223 205,50 euro** ulatuses Saaremaa ooperipäevade korraldamiseks aastatel 2024-2026 ning **Jazzkaare Sõprade Ühing 198 828 eurot** Tallinna rahvusvahelise festivali Jazzkaar korraldamiseks aastatel 2024-2026. Need sündmused on Eesti kultuuriturismi ja rahvusvahelise nähtavuse seisukohalt olulised.

Lisaks üritustepõhistele toetustele eraldati **MTÜ-le Music Estonia 149 951,76 eurot** meetmest „Loomeettevõtjatele tugiteenuste pakkumise toetus“, et arendada Eesti muusikaettevõtete ekspordivõimekust ja professionaalset infrastruktuuri.

Kolmele muusikavaldkonna organisatsioonile eraldati 2023. aastal igaühele **75 000 eurot** ERDF-i meetmest „Rahvusvaheliste spordi- ja kultuurisündmuste toetus“: MTÜ ContempArtile VIII Narva Ooperipäevade, I Land Sound Festival OÜ-le I Land Sound festivali ning MTÜ-le Muusikanädal Tallinn Music Week 2024 korraldamiseks.

Need toetused näitavad, et muusikavaldkond suudab üha enam lõimuda laiemate ühiskondlike ja majanduslike eesmärkidega – olgu selleks regionaalne arendustegevus, rahvusvaheline nähtavus või ettevõtlusvõimekuse tugevdamine.

5.2.4 Eesti Autorite Ühing

Eesti Autorite Ühing (EAÜ) on üks olulisemaid Eesti muusikaelu toetajaid, kes toetab valdkonda nii oma toetusprogrammi kaudu kui ka koostöös Music Estoniaga hallatava ekspordifondi kaudu.

EAÜ toetusprogramm aitab kaasa uue heliloomingu sünnile ja autorite loomevõimaluste avardamisele. Erinevalt loometoetustest ei kata EAÜ programm autorite isiklikke töötasusid, vaid hüvitab loomeprojektide tegelikke kulusid, mis on seotud muusikateoste elluviimise, salvestamise ja levitamisega.

Toetusprogramm on jaotatud kolme sihisuunda:

1. **Uue heliloomingu tellimine**, kus toetatakse teoste loomist kindla ettekande- ja/või salvestusplaaniga;
2. **Koosloome ja residentuurid**, mille eesmärk on toetada koostööl põhinevate loomealgatuste (nt laagrid, residentuurid) kaudu sünnivaid uusi teoseid;
3. **Heliloomingu tootmine ja salvestamine**, mis keskendub audio- ja videosalvestiste tootmisele, millel on selge väljaandmis- ja levitamisplaan.

2023. aastal laekus EAÜ toetuste esimese ja teise voo peale kokku 157 taotlust, millest rahuldati 128 (mõlemas voores võrdselt 64). **Esimeses voores jagati toetust 70 750 euro ulatuses ning teises voores 72 499 euro ulatuses – kokku 143 249 eurot** (Tabel 19). Võrdluseks: 2019. aastal rahuldati EAÜ arendusfondist 61 taotlust kokku 175 000 euro väärtuses, mis oli märgatavalt suurem kui 2023. aasta maht. Veel varasematel aastatel oli toetusmaht kõikuv: 2015. aastal jagati 248 500 eurot 62-le taotlejale ning 2011.

aastal 158 000 eurot 22-le projektile. See võrdlus viitab, et kuigi toetuste arv on suurenenud, on rahaline maht aastate lõikes vähenenud, mis võib viidata suurenenud konkurentsile.

Toetussuundade lõikes jagunes rahastus järgmiselt:

- **51 735 eurot** suunati uue heliloomingu tellimustele,
- **14 600 eurot** koosloomeliste projektidele,
- **76 914 eurot** salvestuste ja tootmise toetuseks.

Kõige enam eraldati toetust kolmandasse suunda ehk salvestamisele ja tootmisele, mis moodustas ligi 54% kogu toetussummast. See viitab kasvavale vajadusele kvaliteetse produktsiooni ja levitamise järele, mis võimaldab muusikal jõuda laiemate kuulajaskondadeni ning suurendab Eesti muusika nähtavust.

Tabel 19. EAÜ rahuldatud toetuste taotlused voorude ja toetussuundade lõikes 2023 (€).

2023	I voor	II voor	Toetussuundade lõikes
Esimene toetussuund (uue heliloomingu tellimine)	24 400 (13 taotlust)	27 335 (16 taotlust)	51 735 (29 taotlust)
Teine toetussuund (Koosloome ja residentuurid)	10 600 (9 taotlust)	4000 (3 taotlust)	14 600 (12 taotlust)
Kolmas toetussuund (Heliloomingu tootmine ja salvestamine)	35 750 (42 taotlust)	41 164 (45 taotlust)	76 914 (87 taotlust)
Voorude lõikes	70 750 (64 taotlust)	72 499 (64 taotlust)	143 249 (128 taotlust)

Allikas: EAÜ rahuldatud toetused²³.

EAÜ ja Music Estonia ekspordifondi eesmärk on toetada Eesti muusika rahvusvahelist levikut, võimaldades artistidel ja muusikasektori professionaalidel osaleda rahvusvahelistel esitlusfestivalidel, konverentsidel ning teistel olulistel välissündmustel, nagu kontsertuurid või laulukirjutamise laagrid. Fondi rahastab EAÜ ning projekti elluviimist korraldab Music Estonia.

2023. aastal eraldati fondi kaudu 35 toetust kogusummas **27 300 eurot**. Enamik toetustest suunati artistide esinemistele ja delegaatide osalemisele rahvusvahelistel *showcase*-festivalidel ja muusikatööstuse konverentsidel, mille eesmärk on tugevdada Eesti muusika ekspordivõimekust ja rahvusvahelist nähtavust.

EAÜ toetusprogrammi ning EAÜ ja Music Estonia ühiselt hallatava ekspordifondi toetused moodustasid kokku **170 549 eurot**.

5.2.5 Eesti Rahvakultuuri Keskus

Eesti Rahvakultuuri Keskus vahendab riiklikke toetusmeetmeid, mille eesmärk on tugevdada rahvakultuuri ja vaimse kultuuripärandi väärtustamist ning edendamist. 2023. aastal toetati muusikavaldkonda 11 erineva toetusmeetme kaudu (12-st hallatavast), mille kaudu maksti valdkonda toetusi ligikaudu **1 468,5 tuh euro** ulatuses (Tabel 20). Võrdlus 2019. aastaga (372,1 tuh eurot) on hüppeline, kuid tuleb arvestada, et selline tõus tuleb suuresti uue toetusmeetme – laulu- ja tantsupeo (LTP) liikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetus – pakkumise arvelt. Arvestamata uut toetusmeetmet, oli 2023. aasta toetused ligikaudu 489,3 tuh eurot, mis on 31,5%-ne kasv 2019. aastast.

Kõige suurema mahuga oli LTP liikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetus, mille raames eraldati 344-le koorile 835,7 tuh eurot, 33-le puhkpilli-, sümfonia-, sümfionett- ja keelpilliorkestrile 101,1 tuh

²³ Vt [Rahuldatud taotlused - Eesti Autorite Ühing](#)

eurot ning 24-le rahvamuusikakollektiivile 42,4 tuh eurot²⁴. See tegi kokku 979 170 eurot. Suur toetus tuli ka rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise meetmest, mille raames eraldati Eesti Kooriühingule 123 tuh eurot ning Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsile²⁵ 110,4 tuh eurot (kokku muusikale 233,4 tuh eurot). Toetused olid suunatud organisatsioonide tegevuskulude, mentortegevuste ning laulu- ja tantsupeo protsessiga seotud kollektiivide toetamiseks. Märkimisväärne panus tuli ka regionaalse kultuuritegevuse toetamise meetmest, mille kaudu suunati muusikavaldkonda 147,2 tuh eurot. Need andmed näitavad, et Eesti Rahvakultuuri Keskusel on oluline roll muusikavaldkonna kogukondliku ja traditsioonilise kultuuri toetamisel ning regionaalse kultuurielu kestlikkuse tagamisel.

2023. aastal maksti muusikavaldkonnale toetusi väga mitmekesiste eesmärkide täitmiseks, hõlmates tegevusi laulu- ja pillipärandi säilitamisest uute teoste ja salvestiste loomiseni. Toetused jagunesid mitmete regionaalsete ja temaatiliste toetusmeetmete vahel, hõlmates nii festivale, laagreid, pilliõpet, rahvamuusika tutvustamist kui ka kogukondlike kollektiivide arendamist. Suur osa toetustest suunati pärimusmuusika elujõulisuse tagamisele eri piirkondades – näiteks Setomaal, Kihnus, Mulgimaal ja Peipsiveerel –, rõhutades kohaliku kultuuriruumi hoidmist ja mitmekesisuse väärtustamist. Samal ajal said toetust ka üksiktegijad ja professionaalsed arendustegevused, nagu instrumentide soetamine, noorte muusikute toetamine või rahvusvaheliste esinemiste ettevalmistus. Kokkuvõttes peegeldab see toetuste jagunemine muusikavaldkonna laia spektrit, milles professionaalne loometöö, kogukondlik pärimustegevus ja hariduslik suunitlus täiendavad üksteist ning loovad koos kestliku kultuuriruumi.

Tabel 20. Eesti Rahvakultuuri Keskuse toetusmeetmetest väljamakstud toetused muusikavaldkonnale 2023 (tuh €).

Toetusmeede	2019	2023
Folkloorifestivalide toetamine	16,2	4,6 (2)
Mulgimaa pärimuskultuuri toetamine	4,0	2,0 (1)
Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamine	24,7	17,3 (7)
Kihnu kultuuriruumi toetamine	7,5	30,7 (4)
Saarte pärimuskultuuri toetamine	19,3	2,8 (1)
Peipsiveere pärimuskultuuri toetamine	4,5	10,5 (2)
Setomaa pärimuskultuuri toetamine	27,3	32,6 (27)
Virumaa pärimuskultuuri toetamine	7,8	8,2 (4)
Regionaalse kultuuritegevuse toetamine*	110,8	147,2 (59)
Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamine**	150,0	233,4 (2)
Laulu- ja tantsupeo liikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetus***	-	979,17
Kokku	372,1	1 468,4 (109)

Allikas: Eesti Rahvakultuuri Keskus, Toetusmeetmed²⁶. 2019. aasta andmed pärinevad EKI 2021. aasta valdkondlikust aruandest.

Märkus: Sulgudes on märgitud toetuse määramiste arv, kuid kuna osa organisatsioonidest on toetust saanud korduvalt, on unikaalsete saajate arv sellest väiksem.

* Regionaalse kultuuritegevuse toetusmeede lõpetati 2023. aastal. Selle asemel käivitati uus meede (maakondlike ja maakondade ülestse laulu- ja tantsupidude toetus), mille alusel hakati toetusi eraldama alates 2024. aastast. Seetõttu jääb see uus toetusmeede käesoleva uuringu ajaraamidest välja.

** Seda toetusmeedet ei olnud käsitletud 2021. aasta aruandes, vaid täpsustati käesoleva uuringu raames.

*** LTP liikumises osalevate kollektiivide juhendajate tööjõukulu toetusmeetmega alustati 2021. aastal.

²⁴ [2023 aasta kokkuvõte loplik.pdf](#)

²⁵ Siin on nõuniku hinnangul rahvatantsu valdkonna arendus suurema mahuga.

²⁶ [Toetusmeetmed - Eesti Rahvakultuuri Keskus](#)

5.2.6 Eesti Rahvuskultuuri Fond

Alates 1991. aastast tegutsev heategevuslik Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond toetab stipendiumide ja toetuste kaudu üksikisikute õppe-, teadus-, loomingulist ja sporditegevust. Toetust ei anta kirjastamisele, helikandjate väljaandmisele ega tehnika või seadmete soetamisele. Lisaks on võimalik rahastada kultuuriprojekte, mida algatavad tulumaksusoodustusega mittetulundusühingud, sihtasutused või usulised ühendused. Fond ei saa eraldi riigieelarvest ega maksuraha kaudu, vaid toimib üksnes eraisikute ja organisatsioonide annetustest ning investeringutulust.

Fonde, mis panustasid muusikavaldkonda 2023. aastal, oli 30²⁷. Need fondid olid Eesti Instituudi Soome Sõprade Ühingu stipendium, Aavo Otsa fond, Eesti Ühispanga fond, Eino Tambergi fond, Elfrida ja Erich Rämmeldi mälestusfond, Ernö Kochi fond, Gustav Ernesaksa fond, Hans Teetlausi fond, Hansapanga fond, Heino Kaljuste fond, Helju Taugi fond, Hotell Viru fond, Ilmar Oleski fond, Kristiina Kahuri fond, Kuno Lareni fond, Lastekaitse Liidu fond, Lilian Semperi fond, Matti Lehtineni fond, Neste Oy fond, Pakterminali fond, Paul Kriguli perekonna fond, Perekond Siimseni fond, Rahvusooperi fond, Rain Lõhmuse fond, Riina ja Jaanus Pikani fond, Salva Kindlustuse fond, Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemilise Meeskoori fond, Terttu ja Juhani Pelanne fond, Uno Järvela stipendiumifond ning Uno Naissoo fond.

2023. aastal jagas Eesti Rahvuskultuuri Fond muusikavaldkonnale toetusi kokku **62,2 tuh euro ulatuses**, toetades 58 saajat (Tabel 21). Võrreldes 2019. aastaga on muusikavaldkonna toetusmaht kasvanud 19,4%. Pikemas vaates on näha ka selget kasvu muusikaga seotud toetuste osakaalus kogu fondi väljamaksetest: kui 2011. aastal moodustasid muusikavaldkonna stipendiumid ja toetused 16% kõigist eraldistest, siis 2023. aastaks oli see osakaal tõusnud juba 22,8%-ni, viidates valdkonna kasvavale tähtsusele fondi toetuste jaotuses.

Tabel 21. Eesti Rahvuskultuuri Fondi stipendiumid ja toetused muusikavaldkonnale 2011–2023 (tuh €).

	2011	2015	2019	2023
Eraldused muusikale	19,3	23,2	50,6	62,2 (58)
Osakaal eraldatud toetustest	16%	18,6%	20,4%	22,8%
Eraldused kokku	121,0 (224)	126,9 (211)	210,8 (277)	273,1 (272)

Allikas: 2011-2019. aasta andmed pärinevad EKI 2021. aasta valdkondlikust aruandest. 2023. aasta andmed Eesti Rahvuskultuuri Fondi kodulehelt²⁸.

Märkus: Sulgudes on märgitud määratud toetuste arv.

5.2.7 Kohalikud omavalitsused

Kohalikud omavalitsused mängivad olulist rolli Eesti muusikavaldkonna toetamisel, panustades kontserdiorganisatsioonide, laste ja noorte muusikahariduse, muusikafestivalide, esinemispaikade ning erinevate kultuuri- ja muusikasündmuste elluviimisse. Rahandusministeeriumi andmetes kajastub omavalitsuste muusikatoetus eraldi eelarvereana vaid osaliselt – nimelt kontserdiorganisatsioonidele eraldatud summadena. Siiski tuleb arvestada, et seisuga mai 2025 ei ole veel avaldatud 2023. aasta koondandmeid kohalike omavalitsuste aastaeelarvete täitmise kohta, mistõttu ei ole võimalik koostada täpset võrdlust näiteks 2019. aasta andmetega.

Küll aga on võimalik hinnata muusikavaldkonna toetuste ulatust ja suundumusi üksikute suuremate omavalitsuste – näiteks Tallinna ja Tartu – põhjal. Nende näitel saab esile tuua, millised on olnud toetuste mahud ning milliseid tegevusi ja algatusi omavalitsused eeskätt muusikavaldkonnas toetavad. Seejuures ei hõlma toetuste peatükk kohalike omavalitsuste kulutusi nende endi asutustele (nt Tallinna Filharmonia või Narva Linna Sümfooniaorkester), kuna neid ei käsitleta toetustena, vaid sisemiste kuludena.

²⁷ Varasemates kaardistustes ei ole täpsustatud, millised või kui paljud Eesti Rahvuskultuuri Fondi allfondidest muusikavaldkonda panustasid.

²⁸ Vt [Info ja ajalugu — Sihtasutus Eesti Rahvuskultuuri Fond](#)

Tartu linn toetas 2023. aastal muusikavaldkonda kokku **270 389 euroga** (Tabel 22). Suurim toetus eraldati MTÜ-le Laulustuudio Laulupesa, kellele määrati 35 250 euro suurune tegevustoetus. Teise suurima toetuse, 25 000 eurot, sai OÜ ERP rahvusvahelise festivali Klaaspärlimäng 2023 korraldamiseks. Kolmandaks suurim eraldas määrati MTÜ-le Eramuusikakool Ardente, kes sai 20 720 euro suuruse tegevustoetuse. Üldiselt eraldati toetusi peamiselt kolmes valdkonnas: huvihariduse ja noorte muusikute arendamine, kohalike kollektiivide (koorid, orkestrid, ansamblid) tegevustoetused ning muusikasündmuste ja festivalide korraldamine. Toetused hõlmasid nii klassikalist muusikat, jazz'i kui ka pärimus- ja puhkpillimuusikat, rõhutades linna mitmekesisist ja kogukondlikku muusikaeltu toetamist.

Tallinn toetas 2023. aastal muusikavaldkonda kokku **284 901,7 euroga**²⁹. Enim sai toetust **Jazzkaare Sõprade Ühing**, kellele eraldati kokku 127,9 tuhat – sellest 72,0 eurot tegevustoetuseks ning 55,9 eurot UNESCO muusikalinnade jazzikultuuri tutvustamiseks, Eesti jazzmuusikute viimiseks rahvusvahelistele festivalidele ning Tallinna laste jazzifestivali Kräsh korraldamiseks.

Üldiselt keskendusid Tallinna linna muusikavaldkonna toetused 2023. aastal neljale peamisele suunale: rahvusvaheliste ja professionaalsete muusikasündmuste korraldamine, kohalike muusikakollektiivide ja -institutsioonide tegevuse toetamine, laulu- ja tantsupeo protsessis osalevate kollektiivide toetamine ning linna kontseripaikade elava muusika programmi koostamine ja läbiviimine. Toetati mitmeid kõrgetasemelisi festivale (nt AFEKti festival, Tallinn feat. Reval, Jazzkaar, Pärdi Päevad), samuti kontserdisarju, nüüdismuusika ja elektro-akustilise muusika projekte. Suur rõhk oli ka kooriliikumise ja hariduskollektiivide tegevuste jätkusuutlikkusel: oluliseks kujunesid proovisaalide rendikulude katmine, dirigentide tööjõukulude hüvitamine ja ettevalmistus laulu- ja tantsupeoks. Nähtavalt toetati Tallinna muusikaeltu mitmekesisust ja jätkusuutlikkust nii tipp-sündmuste kui ka kogukonnapõhiste tegevuste kaudu.

Viljandi toetas 2023. aastal muusikavaldkonda kokku **64 150 euroga**³⁰. Suurim toetus eraldati MTÜ-le Eesti Pärimusmuusika Keskus, kellele eraldati 40 000 euro suurune tegevustoetus. Palju väiksemaid toetusi sai ka MTÜ Viljandi Vanamuusika Festival, mis tegeleb muusikafestivalide ja kontsertide korraldamisega Viljandis ning sai kokku ligi 17 tuhat eurot.

Narva toetas 2023. aastal muusikavaldkonda kokku **ligikaudu 14 728 euroga**. Suurimad toetused, 4 000 euro ulatused, eraldati MTÜ-le ContempArt, MTÜ-le Rajamuusika ning OÜ-le Shiftworks.

Nelja suurema kohaliku omavalitsuse – Tallinna, Tartu, Pärnu ja Viljandi – toetused muusikavaldkonnale moodustasid 2023. aastal kokku **634 168,7 eurot**. Kuigi see summa ei hõlma kõigi Eesti KOV-ide panust ning peegeldab seetõttu vaid osalist pilti, annab see siiski sisuka ülevaate valdkonna toetussuundadest ja nende panuse suurusjärgust. Arvestades, et nimetatud omavalitsused on elanike arvult ja kultuurilise aktiivsuse poolest Eesti suuremate seas, võib eeldada, et nende toetus moodustab olulise osa kogu KOV-ide rahastusest muusikasektorile. Seetõttu, ehkki koondandmed kõigi omavalitsuste kohta puuduvad, on meil olemas indikatiivne ja representatiivne vaade muusikavaldkonna toetamisele KOV-ide tasandil.

Tabel 22. Kohalike omavalitsuste toetused muusikavaldkonnale 2023. aastal.

Kohalik omavalitsus	Muusika valdkonnale eraldatud toetuste summa
Tartu linn	270,4
Tallinn	284,9
Viljandi	64,2
Narva	14,7
Kokku	634,2

Allikas: Vastavad andmed pärinevad kohalike omavalitsuste esitatud ülevaadetest – toetuste loetelud on KOV-ide endi poolt koostatud ning esitatud meile päringu alusel.

²⁹ Tallinna Linna koduleht: Jagatud projekti- ja tegevustoetused ning reservfondi eraldised 01.01.2023 kuni 31.12.2023.

³⁰ Viljandi Linna koduleht: tegevus ja projekti toetuste nimekirjast on arvesse võetud üksnes muusikavaldkonnas tegutsevate ettevõtete toetused.. <https://www.viljandi.ee>

5.3 Seosed teiste (loome)valdkondadega

5.3.1 Seos loomevaldkondadega

Muusikavaldkonna seosed teiste loomemajanduse valdkondadega on tihedad ja mitmekihilised, moodustades valdkondadevahelise võrgustiku, mis aitab kaasa muusika loomisele, levikule, mõtestamisele ja väärtustamisele. Need seosed ulatuvad audiovisuaalist ja trükimeediast kuni käsitöö, disaini ja digitehnoloogiani, hõlmates nii majanduslikku kui ka kultuurilist koostööd ning üksteist toetavaid ökosüsteeme (vt Tabel 22).

Audiovisuaalsektor. Audiovisuaalsektoril on oluline roll muusika levikus ja nähtavuses. Televisioon, raadio, voogedastusplatvormid ja veebimeedia vahendavad muusikat laiemale publikule ning võimaldavad kontsertide ja sündmuste otseülekandeid, eriti Eesti Rahvusringhäälingu kaudu. Uue, plaanipäraselt 2026. aastal jõustuva meediateenuste seaduse kohaselt peab ringhäälingus kõlama vähemalt 30% eesti autorite loomingut³¹. Muusika on lahutamatu osa ka filmidest, sarjadest, reklaamidest ja videokunstist, kus heliloojad ja interpreedid kujundavad teose meeleolu ja dramaturgiat. Oluline alavaldkond on muusikavideote ja salvestiste tootmine, mis on kujunenud iseseisvaks tööstusharuks ning mängib järjest olulisemat rolli artistide rahvusvahelises nähtavuses.

Etenduskunstid. Muusika on loomulik osa teatrilavastustest, tantsuetendustest, muusikalidest jms. Eestis tegutsevad muusikateatrid nagu Rahvusoper Estonia ning muusikalavastusi pakuvad ka mitmed repertuaariateatrid. Teatrite juures töötavad muusikatoimetajad ja helitehnikud, kes kujundavad etenduste muusikalise identiteedi.

Kirjastamine, raamatukogud ja arhiivid. Muusika lõimub kirjandusvaldkonnaga eelkõige tekstiloomes – laulutekstide, libretode ja muusikakirjanduse kaudu. Kirjastusvaldkonnas ilmuvad noodid, heliloomingu kogumikud, uurimused ja populaarteosed. Muusikaalase info säilitamise ja levitamise tegelevad muu hulgas Eesti Muusika Infokeskus, Eesti Muusika- ja Teatrimuseum, Eesti Rahvusraamatukogu, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia raamatukogu ning Arvo Pärdi Keskus. Oluline roll on ka säilitustegevusel ja digiteerimisel, mis tagavad muusikapärandi kestlikkuse ja kättesaadavuse.

Disain ja käsitöö. Disain mängib olulist rolli muusika visuaalse identiteedi loomisel – plaadiümbrised, reklaammaterjalid, lavakujundused ja fännitooted valmivad sageli koostöös disainerite ja kujutava kunsti spetsialistidega. Kontsertide ja festivalide visuaalne pool on üha enam disainikeelest mõjutatud. Käsitöö ja pärandkultuuri valdkond seostub muusikaga rahvariete ja traditsiooniliste pillide – näiteks kandle, viiuli või orel – valmistamise kaudu, mis kannavad edasi nii materiaalse kui ka vaimse kultuuripärandi väärtusi.

Kultuuripärand. Pärimusmuusika on Eesti kultuuri süvaalus, milles põimuvad rahvalaulud, regilaulud, seto leelo, puhkpilli- ja kandlemuusika. Need väljendusvormid loovad tugeva silla rahvakunsti ja muusika vahel ning kannavad edasi kogukondlikke väärtusi, identiteeti ja ajalugu. Traditsioonid nagu laulu- ja tantsupeod rõhutavad selle kultuurikihhi tähtsust riikliku ja ühiskondliku sidususe kujundajana. Samal ajal on pärimusmuusika oluline loomeimpulss ka tänapäeva heliloojatele, laululoojatele ja elektroonilise muusika autoritele, kes põimivad seda uute stiilide ja tehnoloogiatega, luues uudseid muusikalisi väljendusviise.

Arhitektuur. Arhitektuurivaldkond seondub muusikaga eelkõige kontserdipaikade, stuudiote ja kultuurikeskuste kavandamise ning rajamise kaudu. Hästi läbimõeldud ruumilahendused toetavad akustilisi omadusi, esinemiskogemust ja publikule suunatud mugavust. Samuti kujundatakse linnaruumis ajutisi või püsivaid lavalahendusi, mis toetavad kultuurisündmuste mobiilsust ja kättesaadavust.

Reklaam. Reklaamiettevõtted töötavad artistidega tihedas koostöös brändingu, promomaterjalide ja turunduskampaaniate kujundamisel, aidates luua muusikutele äratuntavat ja kõnetavat kuvandit. Samal ajal tellitakse muusikutelt originaalmuusikat reklaamklippidesse, brändi identiteedi kujundamiseks ning

³¹ Seadusemuudatus on planeeritud jõustuma 2026. aasta 1. jaanuarist, vt [TTJA saab meediateenuste seadusega õiguse propaandakanalite edastamist piirata | Eesti | ERR](#). Seadus pole 2025 juuni alguse seisuga riigikokku jõudnud.

helisignatuuride loomiseks. Muusika emotsionaalne mõju on reklaaminduses hinnatud tööriist, mistõttu on heliloojate ja esitajate kaasamine kujunenud lahutamatuks osaks reklaamitööstuse loomeprotsessidest.

Meelelahutustarkvara. Muusika on oluline osa meelelahutustarkvarast – videomängudest interaktiivsete installatsioonideni. Heliloojad loovad mängude ja äppide jaoks spetsiaalselt kohandatud helitaustu, efektimuusikat ja identiteediloojat heli-disaini. Samuti kasutatakse muusikat kogemuse emotsionaalseks raamimiseks ning narratiivse pingestatuse loomiseks. Tänapäeval arendavad mitmed tehnoloogiaettevõtted koostöös muusikavaldkonnaga ka DJ-tarkvara, salvestus- ja produktsiooniplatvorme ning heliteoseid loovaid tehisintellektipõhiseid tööriistu.

Tabel 23. Muusikavaldkonna seos loomemajanduse valdkondadega.

Etenduskunst Muusika kui etenduste osa	Disain ja käsitöö Visuaalne identiteet ja pillimeisterdus	Arhitektuur Kontserdipaigad ja ruumiline kogemus
Audiovisuaalsektor Muusika levitamine ja nähtavus	Reklaam Bränding ja helindus.	
Kultuuripärand Pärimusmuusika kui kultuuri alus	Kirjastamine, raamatukogud ja arhiivid Muusikainfo talletamine ja levitamine	
	Meelelahutustarkvara Interaktiivne disain ja tehniline loovus	

5.3.2 Seos teiste valdkondadega

Muusikavaldkonnal on ulatuslik ja mitmekesine mõju mitterežiivvaldkondadele, mis avaldub nii majanduslikes kui ka sotsiaalsetes sidemetes. Olulisemateks seosevaldkondadeks on turism, toitlustus, kaubandus, haridus, töötlev tööstus, tervishoid, teenindus ja infotehnoloogia (vt Tabel 23). Muusika aitab elavdada piirkondlikku ettevõtlust, suurendab asutuste külastatavust ning mõjutab inimeste liikumist ja tarbimisharjumusi. Samuti pakub see sisulist väärtust hariduses ja heaoluteenustes, olles osa inimeste igapäevasest kogemusest ja kultuurilisest keskkonnast.

Infotehnoloogia. IT-sektor on muusikatööstuse üks keskseid koostööpartnereid, võimaldades heliloomingu salvestamist, töötlemist, edastamist ja turundamist globaalsel tasandil. Infotehnoloogilised platvormid ja rakendused toetavad nii striimimist kui digimüüki, pakkudes artistidele uusi võimalusi oma loomingu levitamiseks ja publikuni jõudmiseks. Lisaks arendatakse koostöös IT-ettevõtetega helitehnoloogiat – näiteks DJ-seadmeid, produktsioonitarkvara, kodustuudio lahendusi ja AI-põhiseid loometööriistu –, mis kujundavad otseselt kaasaegse muusikalooje ja -esitluse vorme.

Turism. Muusika seostub turismisektoriga eeskätt kultuuriturismi kaudu, kuhu kuuluvad ka kontserdi- ja festivaliturism. Kuigi on olemas andmeid muusikasündmuste külastatavuse kohta (vt ptk 4.1.2), puudub selgus selle kohta, kui suur osa külastajatest moodustab sihilikultuuriturism. Ometi on teada, et kontserdid ja festivalid suurendavad otseselt majutus- ja toitlustusasutuste külastatavust ning aitavad tugevdada piirkondlikku atraktiivsust. Üha enam koguvad populaarsust elamuspõhised hübriidformaadid, kus muusika põimub toidukultuuri, kohaliku pärandi või temaatiliste tegevustega – näiteks kontsertõhtusöögid, elava muusika programmid restoranides või terviklikud muusikaturismi paketid.

Kaubandus. Kaubandusvaldkond on muusikaga tihedalt seotud, pakkudes olulist tulu nii füüsiliste kui digitaalsete muusikaga seotud kaupade ja teenuste müügist. Traditsioonilisteks kaubagruppideks on helisalvestised, muusikariistad ja nende tarvikud, fännitooted, rõivad ja aksessuaarid. Samal ajal on müük järjest enam liikumas digitaalseks: kasvab nõudlus veebiplatvormide kaudu ostetavate salvestiste järele. Kaubanduse roll seisneb nii otseses müügitulus kui ka muusika tarbimise platvormide ja kanalite vahendamises, muutes muusika ligipääsetavuse ja leviku ulatuslikumaks.

Tööstus. Muusikavaldkonna seos tööstussektoriga ulatub kaugemale pelgalt helitehnika ja muusikariistade tootmisest. Lisaks pillide, salvestusseadmete ja helivõimendussüsteemide tootmisele hõlmab see ka elektroonikatööstust (nt mikrokontrollerid, signaaliprotsessorid), pakenditööstust (CD/DVD/vinüülide jaemüük, fännitooted), trükitööstust (noodid, plakatid, promomaterjalid) ja rõivatööstust (merch, kostüümid). Kontserditegevus vajab kõrgel tasemel insenerilahendusi (nt moodullavad, valgus- ja helitehnika ülesehitus), mida suudavad pakkuda Eestis mitmed rahvusvahelise kogemusega firmad. Samuti annavad tehnilised uuendused – kodustuudiod, AI-põhised kompositsioonitööriistad, reaajas helitöötlus ja voogedastuse infrastruktuurid – tunnistust, et digitehnoloogiate areng on muusikatööstusesse toonud tööstusliku innovatsiooni uue taseme. Voogedastusplatvormid (Spotify, YouTube, TikTok jt) on seejuures enim muutnud muusika loomise, turunduse ja tarbimise viise.

Teenindus. Sündmuste korraldus eeldab laia spektrit teenuseid alates piletimüügist, turvamisest ja transpordist kuni raamatupidamise, juriidika, majutuse ja toitlustuseni. Iga kontsert või festival vajab kompleksset tugiteenuste süsteemi, mis pakub tööd kümnetele partneritele. Kasvamas on ka vajadus kommunikatsiooni-, PR- ja turundusagentuuride järele, kes aitavad kujundada muusikute nähtavust ja avalikku kuvandit. Üritusturundus on kujunenud eraldiseisvaks haruks, kus muusika on peamine emotsionaalne käivitaja, mis tõmbab publikut ja loob sündmustele isikupära.

Haridus. Haridus on muusikavaldkonna kestlikkuse ja järelkasvu alus. Muusikaharidus algab huvihariduse tasandilt ja jätkub kutse- ja kõrghariduses, andes ühiskonnale loovust, distsipliini ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavaid spetsialiste. Muusika mängib rolli ka üldhariduses, arendades sotsiaalseid ja emotsionaalseid oskusi. Samuti kogub hoogu digipõhine ja tehnoloogiline muusikaõpe – veebiplatvormid, loovtarkvara, robotika ja AI-põhised haridusrakendused võimaldavad uutemoodi õppimist ja õpetamist.

Tervishoid. Tervishoiu ja heaoluga on muusikavaldkonnal samuti tugev side. Muusikateraapia, vibroakustiline ravi ja helipõhised lõõgastustehnikad on kasutusel vaimse tervise toetamiseks, stressi leevendamiseks ja taastusravis. Teraapias kasutatakse muusikat nii aktiivselt (instrumentide mängimine, laulmine) kui passiivselt (kuulamine). Lisaks mõjutab muusika igapäevaselt inimese meeoleolu ja töövõimet ning aitab kaasa emotsionaalsele tasakaalule. Muusikal ja muusikaharidusel võib ka olla roll näiteks vaimsete võimete hoidmisel ja arendamisel³².

Muusikavaldkond ei toimi isoleeritult, vaid on aktiivne ja loov koostööpartner paljude teiste majandus- ja teenindussektorite jaoks. Mitmed majanduslikult olulised tegevusvaldkonnad, nagu tööstus, teenindus, haridus ja tervishoid, on muusikast otseselt või kaudselt mõjutatud, saades sellest nii sisulist kui emotsionaalset väärtust. Samal ajal aitab muusikasektor luua töökohti, arendada teenuseid, tõsta elukvaliteeti ja tugevdada ühiskondlikku sidusust. Kuna valdkondadevahelised seosed on tihti kaudsed ja peidetud, vajaks nende mõju hindamine tulevikus süstemaatilist andmekogumist ja uurimist.

Tabel 24. Muusikavaldkonna seos teiste valdkondadega.

<p>Infotehnoloogia ja side striimimine, digiplatvormid, salvestustehnoloogia, AI-tööriistad</p>	<p>Turism ja reisibürood kultuuri- ja kontserditurism, pakettreisid, linnade turundus</p>	<p>Haridus muusikaharidus, üldpädevused, loomingulised tehnoloogiad</p>
<p>Meelelahutus ja vaba aeg klubid, festivalid, kontserdipaigad, kogemusüritused</p>	<p>Majutus ja toitlustus kontsertõhtusöögid, festivalide majutused, live-muusika restoranides</p>	<p>Tervishoid muusikateraapia, vaimne tervis, heaoluteenused</p>
<p>Töötlev tööstus muusikariistade, helitehnika, salvestusvahendite, fännikauba tootmine</p>	<p>Kaubandus helikandjad, voogedastuspaketid, instrumendid, fännitooted (füüsilised ja digitaalsed)</p>	<p>Rõiva-, tekstiili- ja käsitöötööstus esinemisrõivad, rahvarõivad, tikandid, fännirõivad</p>

³² Vt nt Román-Caballero, R., Arnedo, M., Triviño, M., & Lupiáñez, J. (2018). Musical practice as an enhancer of cognitive function in healthy aging - A systematic review and meta-analysis. *PLoS one*, 13(11), e0207957. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207957>

Transport, logistika ja ehitus lavatehnika, helisüsteemide ja artistide liikumine, esinemiskohad	Kindlustus esinemiste, instrumentide ja sündmuste riskide katmine	Jäätmekäitlus ja keskkond suurte muusikasündmuste korraldus ja vastutustundlikkus
Teenindus piletimüük, PR, turvateenus, raamatupidamine, korraldustugi		Kultuuri- ja sotsiaalpoliitika regionaalne areng, kogukondlik sidusus, identiteediloome

löökpillidele, akordionile, kandlele, kitarrile ja harfile. Lisaks on võimalik õppida klassikalist laulu, muusikateooriat ja kompositsiooni, kooridirigeerimist, rütmimuusika laulmist ja pillimängu ning pärimusmuusikat. Jätkuõppes saab spetsialiseeruda pilli- või lauluõppe juhendajaks ning kooridirigendiks. 2023. aastal lõpetas kooli 19 õpilast, mis on märgatav langus võrreldes 2019. aastaga, mil lõpetajaid oli 34 – ehk 44% võrra vähem. Languse üks võimalikest põhjustest on COVID-19 pandeemia mõju, mis võis mõjutada nii õpiteekonna katkestamisi kui ka erialavalikuid.

Tabel 25. Kutsehariduse lõpetanute arv õppeasutuste ja -kavade lõikes 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023
Tallinna Muusika- ja Balletikool (MUBA)	-	-	-	64
Interpreet	-	-	-	17
Klaverihäälestaja – tehnik	-	-	-	1
Komponist	-	-	-	1
Koorijuht	-	-	-	2
Muusikaettevõtluse spetsialist	-	-	-	10
Muusikateoreetik	-	-	-	-
Pilliõppe juhendaja	-	-	-	6
Pärimusmuusik (maailmamuusik)	-	-	-	-
Rütmimuusik	-	-	-	27
Heino Elleri Muusikakool	24	37	33	19
Interpreet	14	18	20	3
Komponist	-	-	1	1
Koorijuht	-	3	2	2
Muusikateoreetik	1	1	-	-
Pilli- või lauluõppe juhendaja	-	5	4	4
Pärimusmuusik	3	3	1	5
Rütmimuusik	6	7	5	4
Georg Otsa nim Tallinna Muusikakool*	65	66	67	-
Helindaja	-	1	-	-
Interpreet	12	19	12	-
Klaverihäälestaja – tehnik	1	1	-	-
Komponist	1	-	3	-
Koorijuht	4	-	2	-
Muusikaettevõtluse spetsialist	12	14	12	-
Pilliõppe juhendaja	5	5	10	-
Rütmimuusik	30	26	28	-
Kutseharidus kokku	89	103	100	83

Allikas: HaridusSilm.

* Georg Otsa nim Tallinna Muusikakool liitus 2022/2023 õppeaastal Tallinna Muusika- ja Balletikooliga (MUBA).

Pikemaajalist trendi vaadates on selgelt näha, et muusikalise kutsehariduse lõpetajate arv on viimastel aastatel märgatavalt kasvanud. Kui perioodil 2008–2019 püsis nelja-aastane lõpetajate koguarv stabiilselt vahemikus 256–261, siis aastatel 2020–2023 tõusis see 375-ni (Tabel 25), mis tähendab ligikaudu 44% kasvu võrreldes

varasema tasemega. See viitab muusikalise kutsehariduse atraktiivsuse suurenemisele ning kutseõppeasutuste olulisuse kasvule valdkondliku järelkasvu kujundamisel.

Kasvu on enim mõjutanud suurenenud lõpetajate arv kahel peamisel erialal: Interpreet ja Rütmimuusika. Võrreldes 2016–2019 perioodiga on nendel erialadel lõpetajate arv kasvanud vastavalt ligi kolm ja kuus korda, mis viitab kasvavale huvile nii klassikalise kui ka kaasaegse muusikapraktika vastu. Samas tuleb arvestada, et muutunud on ka pakutavate õppekavade kogum: mõningaid varasemaid õppekavasid on suletud ning avatud on uusi suundi, mis peegeldavad valdkonna muutuvat vajadust. Näiteks lisandusid 2020–2023 perioodil sellised õppekavad nagu muusikaettevõtluse spetsialist (48 lõpetajat), muusikateoreetik (2 lõpetajat) ning pilli- või lauluõppe juhendaja (13 lõpetajat). Need näited viitavad muusikakutsehariduse mitmekesistumisele ning järjest selgemale seotusele valdkonna tööjõuvajaduse ja professionaalsete profiilide arendamisega.

Tabel 26. Muusikaga seotud kutsehariduse erialade lõpetajate arv 2008-2023.

	2008- 2011	2012- 2015	2016- 2019	2020- 2023	2011	2015	2019	2023
Akordioni eriala	6	5	3	-	2	3	-	-
Akordioni eriala, kandle eriala	3	-	-	-	-	-	-	-
Helindaja	3	-	5	1	-	-	5	-
Helindaja eriala	5	8	10	-	3	4	-	-
Interpreet	-	-	36	115	-	-	33	20
Kandle eriala	-	3	-	-	-	-	-	-
Keelpilli eriala	8	-	-	-	-	-	-	-
Keelpilli eriala (viiul, altviiul, tšello, kontrabass)	7	-	-	-	-	-	-	-
Keelpillid	6	2	-	-	5	-	-	-
Keelpillide eriala	7	32	22	-	5	3	-	-
Klassikalise kitarri eriala	6	3	6	-	1	1	-	-
Klassikalise laulu eriala	10	29	21	-	10	4	-	-
Klaveri eriala	35	25	18	-	10	5	-	-
Klaverihäälestaja – tehnik	-	-	2	3	-	-	2	1
Klaverite hooldusmeister	-	2	-	-	-	-	-	-
Klaverite hooldusmeistri eriala	-	1	4	-	-	1	-	-
Komponist	-	-	2	7	-	-	2	2
Kompositsiooni eriala	2	7	6	-	1	2	-	-
Kooridirigeerimise eriala	24	23	16	-	6	2	-	-
Koorijuht	-	-	5	15	-	-	5	4
Koorijuhtimine	3	1	-	-	-	-	-	-
Laulmine	13	1	-	-	7	-	-	-
Laulu eriala	27	-	-	-	-	-	-	-
Löökpilli eriala	4	-	-	-	1	-	-	-
Löökpillid	4	-	-	-	2	-	-	-
Löökpillide eriala	-	7	-	-	-	2	-	-
Muusikaettevõtluse spetsialist	-	-	-	48	-	-	-	10
Muusikateooria eriala	3	3	1	-	-	1	-	-
Muusikateoreetik	-	-	-	2	-	-	-	-

Oreli eriala	-	1	2	-	-	-	-	-
Pilliõppe juhendaja	-	-	12	26	-	-	7	6
Pilli- või lauluõppe juhendaja	-	-	-	13	-	-	-	4
Pop-jazz eriala	25	-	-	-	1	-	-	-
Puhkpilli eriala	11	-	-	-	-	-	-	-
Puhkpilli eriala (flööti, plokkflööti, oboe, klarnet, fagott, saksofon, metsasarv, trompet, tromboon, tuuba)	5	-	-	-	-	-	-	-
Puhkpillid	5	1	-	-	3	-	-	-
Puhkpillide eriala	7	23	13	-	7	7	-	-
Pärimusmuusik	-	-	3	12	-	-	3	5
Rütmimuusika	-	-	21	133	-	-	21	31
Rütmimuusika (pop-jazz) instrumentide eriala	3	-	-	-	2	-	-	-
Rütmimuusika (pop-jazz) laulu eriala	5	-	-	-	-	-	-	-
Rütmimuusika laulmise eriala	5	28	15	-	5	7	-	-
Rütmimuusika pillide eriala	14	61	38	-	14	17	-	-
Kutseharidus kokku	256	266	261	375	85	59	78	83

Allikas: 2020-2023. aastate andmed pärinevad Haridussilmast. 2008-2019. aastate andmed pärinevad EKI 2021. aasta muusika valdkondlikust aruandest.

6.2 Kõrgharidus

Eestis saab muusikalist kõrgharidust omandada kolmes kõrgkoolis: **Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias**, **Tallinna Ülikoolis** ning **Tartu Ülikoolis** (sh Viljandi Kultuuriakadeemias).

Viimastel aastatel on muusikalise kõrghariduse omandajate arv Eestis püsinud suhteliselt stabiilsel tasemel, kuigi esineb kõikumisi eri õppeasutuste ja perioodide lõikes. Aastatel 2020–2023 lõpetas kolme vaadeldava kõrgkooli (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia) muusikaerialadel kokku **928 tudengit** (Tabel 26). See on võrreldav varasemate nelja-aastaste perioodide lõpetajate arvuga: 2008–2011 lõpetas 818, 2012–2015 juba 1011 ning 2016–2019 kokku 936 tudengit.

Detailsem võrdlus näitab aga erinevaid arengusuundi kõrgkooliti. Kui Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias on lõpetajate arv viimastel aastatel kasvanud, siis Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias on toimunud selge langus. See viitab muutustele nii erialavalikutel kui ka õppurite liikumises koolide vahel ning võib peegeldada kõrgkoolide erinevat profiili, programmide eristumist ja õppurite motivatsioonitegureid. Samuti võivad need suunad peegeldada regionaalset ligipääsetavust, tööturu ootusi või rahvusvahelise konkurentsi mõjusid. Kokkuvõttes viitab trend sellele, et kuigi valdkond tervikuna püsib stabiilsena, on selle sisemine struktuur muutumas.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) on muusikakõrgkool, kus on võimalik omandada kõrgharidus bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppes. Akadeemia pakub laia erialade valikut, mis hõlmab nii klassikalist kui ka kaasaegset muusikapraktikat. Kõrghariduse tasandil saab õppida näiteks muusika interpretatsiooni, dirigeerimist, kammermuusikat, heliloomingut ja muusikatehnoloogiat, jazz- ja pärimusmuusikat, kaasaegset improvisatsiooni, nüüdismuusika interpretatsiooni ja loomet, samuti muusikateadust, pedagoogikat ja kultuurikorraldust. Alates 2025/26. õppeaastast lisanduvad mikroraadiprogrammid muusikaproduktiooni ja laulukirjutamise suunal.

2023. aastal lõpetas muusikaerialadel kokku 148 tudengit. Võrreldes 2011. aastaga, mil lõpetajaid oli 202, on see 26,7% võrra vähem. Ka pikemaajaline võrdlus nelja-aastaste perioodide lõikes näitab selget langustrendi: kui aastatel 2012–2015 lõpetas EMTA 739 tudengit, siis 2016–2019 langes see arv 637-ni ning 2020–2023 veelgi – 593 lõpetajani, mis tähendab ca 7% langust võrreldes eelneva perioodiga. See langus

viitab, et kuigi EMTA säilitab oma keskse rolli kõrghariduse pakkujana muusika valdkonnas, mõjutavad tudengite arvu langust tõenäoliselt mitmed tegurid – alates üldisest demograafilisest trendist kuni rahvusvahelise konkurentsi ja õppurite välismaale siirdumisega seotud valikuteni.

Tallinna Ülikoolis oli 2023/24. õppeaastal võimalik muusikaalast haridust omandada integreeritud kunsti, muusika ja multimeedia ning muusikaõpetaja erialadel. **2023. aastal lõpetas ülikooli 25 muusikaeriala tudengit**, võrreldes 21 lõpetajaga 2019. aastal. Nelja-aastaste perioodide võrdlus näitab selget kasvu muusikaõpetajate ja -spetsialistide koolitamisest: kui aastatel 2008–2011 lõpetas Tallinna Ülikoolis kokku 44 muusikatudengit, siis 2012–2015 juba 73 ning 2016–2019 79. Viimase, 2020–2023 perioodi jooksul lõpetas muusikaerialadel kokku 99 tudengit, mis on 25% rohkem kui eelneval perioodil. See näitab, et Tallinna Ülikooli roll muusikaalase hariduse andmisel on olnud kasvavas trendis, eeskätt õpetajakoolituse suunal, millel on oluline tähendus valdkonna järelkasvu ja õpetajate puuduse leevendamise seisukohalt.

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias on võimalik omandada muusikalist haridust muusika, kultuurikorralduse ning heli- ja visuaaltehnoloogia erialadel. 2023. aastal lõpetas muusika valdkonna õppekavadel 66 tudengit, mis on 15,4% vähem kui 2019. aastal (78 lõpetajat). Nelja-aastaste perioodide lõikes on siiski näha lõpetajate arvu kasvu: aastatel 2020–2023 lõpetas muusikaerialadel kokku 236 tudengit, mis on 7,3% rohkem kui eelnenud perioodi jooksul (2016–2019: 220 lõpetajat). Selle kasvu üheks peamiseks põhjuseks on uute erialade lisandumine, näiteks heli- ja visuaaltehnoloogia magistriõpe (2020–2023: 6 lõpetajat) ning rakenduskõrghariduse õppekava muusikas (sama periood: 83 lõpetajat). See viitab muusikahariduse sisu ja struktuuri mitmekesisustumisele ning üha laienevale huvipõhjale, mis ulatub klassikalise muusikahariduse raamidest kaugemale.

Tabel 27. Muusika valdkonna kõrghariduse erialade lõpetanute arv 2008-2023.

	2008- 2011	2012- 2015	2016- 2019	2020- 2023	2011	2015	2019	2023
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kokku	590	739	637	593	202	173	161	148
Dirigeerimise eriala (BA)	17	-	-	-	4	-	-	-
Elektronmuusika eriala (BA)	7	-	-	-	5	-	-	-
Helilooming ja muusikatehnoloogia (BA)	2	32	23	40	2	7	4	11
Helilooming ja muusikatehnoloogia (MA)	1	6	13	19	1	2	4	6
Helirežii (MA)	-	1	3	-	-	1	-	-
Interpretatsiooni eriala	1	-	-	-	-	-	-	-
Instrumendiõpetaja eriala (BA)	39	-	-	-	8	-	-	-
Interpretatsioonipedagoogika (BA)	9	34	22	21	8	8	2	7
Interpretatsioonipedagoogika (MA)	-	20	30	14	-	8	14	1
Interpretatsioonipedagoogika eriala (MA)	48	23	-	-	15	-	-	-
Jazzmuusika (BA)	-	21	-	9	-	3	-	3
Jazzmuusika (MA)	-	7	-	-	-	1	-	-
Jazzmuusika eriala (BA)	10	1	-	-	1	-	-	-
Jazzmuusika eriala (MA)	1	1	-	-	1	-	-	-
Jazz- ja improvisatsiooniline muusika (MA)	-	7	4	16	-	1	-	4
Jazz- ja pärimusmuusika (BA)	5	21	13	17	5	3	1	6

Kammeransambli eriala (MA)	8	4	-	-	6	-	-	-
Kammerlaulu eriala (MA)	1	1	-	-	-	-	-	-
Keelpilli eriala (BA)	37	-	-	-	10	-	-	-
Keelpilli eriala (MA)	30	18	-	-	6	1	-	-
Klaveri eriala (BA)	37	-	-	-	8	-	-	-
Klaveri eriala (MA)	28	10	-	-	13	-	-	-
Klavessiini eriala (BA)	2	-	-	-	-	-	-	-
Kompositsiooni eriala (BA)	11	-	-	-	3	-	-	-
Kompositsiooni eriala (MA)	12	12	-	-	5	-	-	-
Koolimuusika eriala (BA)	38	3	-	-	12	-	-	-
Koolimuusika eriala (MA)	26	22	-	-	6	1	-	-
Kooridirigeerimise eriala (MA)	8	9	-	-	4	-	-	-
Kultuurikorraldus (MA)	21	21	24	22	3	3	1	13
Laulu eriala (BA)	34	-	-	-	10	-	-	-
Laulu eriala (MA)	26	16	-	-	9	-	-	-
Löökpilli eriala (BA)	1	-	-	-	1	-	-	-
Löökpilli eriala (MA)	1	-	-	-	-	-	-	-
Muusika (BA)	5	20	-	-	3	12	-	-
Muusika (MA)		25	-	-		15	-	-
Muusika interpretatsioon (BA)	20	189	209	160	20	44	57	31
Muusika interpretatsioon (MA)	-	85	211	202	-	36	60	45
Muusika ja teatrikunst (DR)	5	13	14	12	3	3	5	2
Muusikapedagoogika (BA)	2	43	29	42	2	9	6	17
Muusikapedagoogika (MA)	-	24	28	-	-	10	4	-
Muusikateadus (BA)	-	10	-	-	-	2	-	-
Muusikateadus (MA)	-	3	3	7	-	1	2	1
Muusikateadus (DR)	1	-	3	-	-	-	-	-
Muusikauuringud ja - korraldus (BA)	1	10	5	7	1	2	1	1
Muusikateaduse eriala (BA)	10	-	-	-	2	-	-	-
Muusikateaduse eriala (MA)	14	2	-	-	5	-	-	-
Muusikateaduse eriala (DR)	3	-	-	-	-	-	-	-
Nüüdismuusika interpretatsioon ja loome (MA)	-	-	3	5	-	-	-	-
Ooperilaulu eriala (MA)	1	-	-	-	-	-	-	-
Oreli eriala (BA)	3	-	-	-	-	-	-	-
Oreli eriala (MA)	5	-	-	-	2	-	-	-
Orkestridirigeerimise eriala (MA)	7	5	-	-	2	-	-	-
Puhkpilli eriala (BA)	29	-	-	-	4	-	-	-
Puhkpilli eriala (MA)	18	9	-	-	8	-	-	-
Pärimusmuusika (BA)	4	8	-	-	3	-	-	-
Pärimusmuusika (MA)	1	-	-	-	1	-	-	-
Saateklassi eriala (MA)	-	3	-	-	-	-	-	-

Tallinna Ülikool kokku	44	73	79	99	20	16	21	25
Integreeritud kunst, muusika ja multimeedia (BA)	-	-	15	79	-	-	15	19
Muusika (BA)	29	40	35	2	11	7	-	-
Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad (MA)	-	4	-	-	-	2	-	-
Muusikateadus	1	-	-	-	-	-	-	-
Muusikaõpetaja (MA)	14	29	29	18	9	7	6	6
Tartu Ülikool kokku (sh Viljandi Kultuuriakadeemia)	184	199	220	236	76	40	78	66
Koolimuusika (BA)	36	31	24	2	9	8	3	-
Jazzmuusika (rakenduskõrgharidusõpe)	20	19	16	-	7	4	1	-
Klassikaline ja kirikumuusika (rakenduskõrgharidusõpe)	4	1	-	-	-	-	-	-
Muusika ja filmikunsti helitehnoloogiad (MA)	-	-	10	-	-	-	-	-
Muusikaõpetaja (rakenduskõrgharidusõpe)	-	-	30	-	-	-	24	-
Muusikaõpetaja (MA)	30	23	-	-	5	3	-	-
Kultuurikorraldus (rakenduskõrgharidusõpe)	-	-	69	63	-	-	21	13
Kultuurikorraldus (MA)	74	109	56	79	46	18	29	23
Pärimusmuusika (rakenduskõrgharidusõpe)	-	-	12	-	-	-	-	-
Pärimusmuusika (MA)	20	16	3	3	9	7	-	-
Muusika (rakenduskõrgharidusõpe)	-	-	-	83	-	-	-	27
Heli- ja visuaaltehnoloogia (MA)	-	-	-	6	-	-	-	3
KÕRGHARIDUS KOKKU	818	1011	936	928	298	229	260	239

Allikas: Aastate 2008–2023 lõpetajate andmed pärinevad Haridussilmast.

Märkus: Halliga märgitud erialade ja lõpetajate arvud tuginevad EKI 2021. aasta muusikavaldkonna aruandele. Kuigi käesolevas analüüsis kasutati samu andmeallikaid, ei õnnestunud nende konkreetsete andmepunktide kohta vastavat infot tuvastada. Lisaks ei ole käesoleva aruande varasemate aastate andmed täielikult võrreldavad varasemates aruannetes esitatuga, kuna kontrollimise käigus ilmnis arvudes erinevusi.

Viimase nelja aasta jooksul on muusikaerialade lõpetajate arv Eesti kõrgkoolides püsinud üldjoontes stabiilne, kuigi esineb mõningaid aastapõhiseid kõikumisi. Aastatel 2020–2023 lõpetas muusikaerialadel vastavalt 238, 221, 226 ja 239 tudengit (Tabel 28). Madalam lõpetajate arv 2020 ja 2021. aastal on tõenäoliselt seotud COVID-19 pandeemiaga, mis mõjutas nii õppeprotsessi kui ka õpingute lõpetamise ajastust. Kõige enam lõpetajaid on viimastel aastatel olnud järgmistel õppekavadel: EMTA-s muusika interpretatsiooni erialal (nii bakalaureuse- kui magistritasemel), Tallinna Ülikoolis integreeritud kunsti, muusika ja multimeedia erialal (BA) ning Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias muusika rakenduskõrgharidusõppes ja kultuurikorralduse magistriõppes.

Tabel 28. Muusikavaldkonna erialade lõpetanute arv kõrgkoolides 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023
--	------	------	------	------

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kokku	157	144	144	148
Helilooming ja muusikatehnoloogia (BA)	6	10	7	11
Helilooming ja muusikatehnoloogia (MA)	3	6	10	6
Interpretatsioonipedagoogika (BA)	5	5	4	7
Interpretatsioonipedagoogika (MA)	4	6	3	1
Jazzmuusika (BA)	-	4	2	3
Jazz- ja improvisatsiooniline muusika (MA)	-	7	5	4
Jazz- ja pärimusmuusika (BA)	-	5	6	6
Kultuurikorraldus (MA)	8	1	-	13
Muusika interpretatsioon (BA)	51	41	37	31
Muusika interpretatsioon (MA)	64	44	49	45
Muusika ja teatrikunst (DR)	3	1	6	2
Muusikapedagoogika (BA)	7	9	9	17
Muusikateadus (MA)	5	1	-	1
Muusikauuringud ja - korraldus (BA)	1	2	3	1
Nüüdimuusika interpretatsioon ja loome (MA)	-	2	3	-
Tallinna Ülikool kokku	21	26	27	25
Integreeritud kunst, muusika ja multimeedia (BA)	16	20	24	19
Muusika (BA)	2	-	-	-
Muusikaõpetaja (MA)	3	6	3	6
Tartu Ülikool kokku (sh Viljandi Kultuuriakadeemia)	60	55	55	66
Heli- ja visuaaltehnoloogia (MA)	-	3	-	3
Koolimuusika (BA)	2	-	-	-
Kultuurikorraldus (rakenduskõrgharidusõpe)	16	16	18	13
Kultuurikorraldus (MA)	24	16	16	23
Muusika (rakenduskõrgharidusõpe)	18	20	18	27
Pärimusmuusika (MA)	-	-	3	-
Kõrgharidus kokku	238	225	226	239

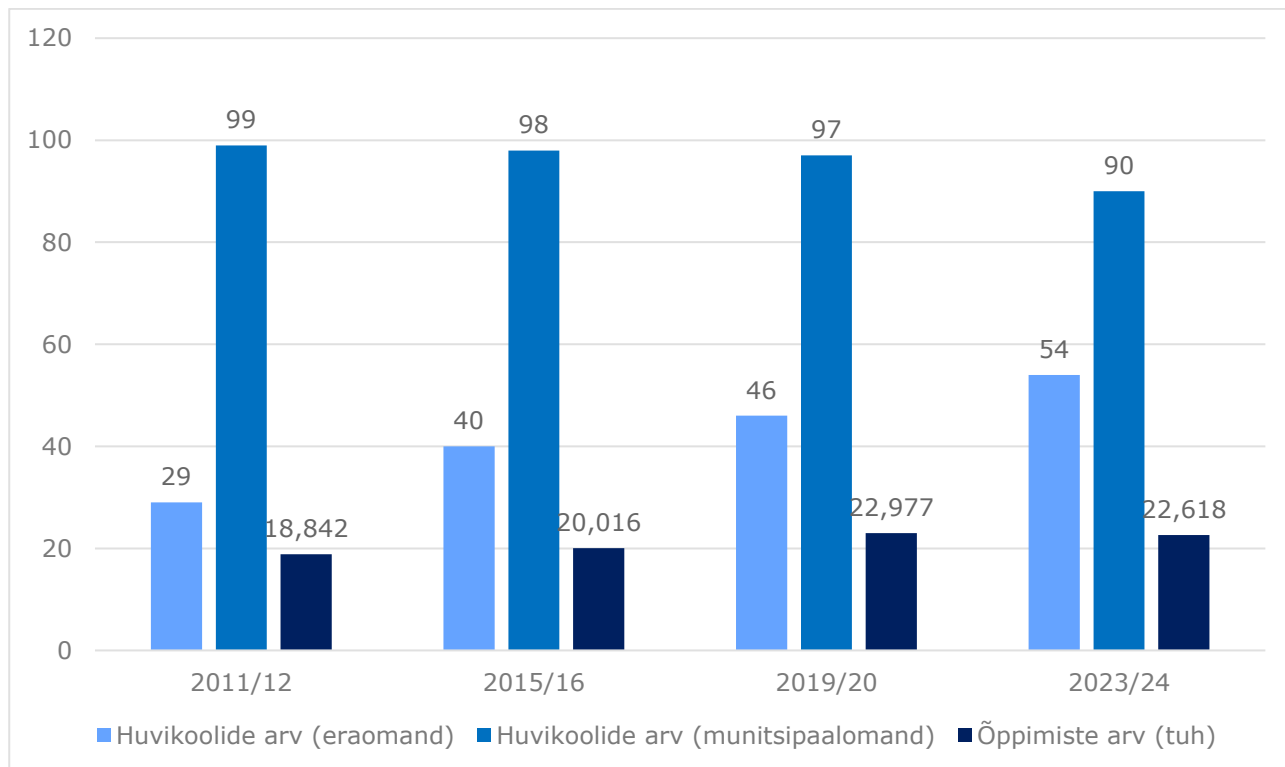
6.3 Huviharidus

Haridussilma andmetel on muusika- ja kunstikoolide arv olnud viimastel aastatel stabiilne. Perioodil 2021–2024 on erakoolide arv kõikunud vahemikus 51–54 ning munitsipaalkoolide arv 90–93. Samas, kui võrrelda 2023/24. õppeaastat 2019/20. õppeaastaga, on toimunud mõõdukas nihe koolide omandivormis: eraomandis tegutsevate koolide arv on kasvanud 8 võrra (46 → 54 ehk +17,4%) ning munitsipaalomandis koolide arv vähenenud 7 võrra (97 → 90 ehk –7,2%) (Joonis 15). Kuigi aastati on muutused olnud väikesed, viitab see pikemaajalisele trendile, kus muusikahariduse pakkumine liigub osaliselt rohkem eraalgatuse suunas. Samas säilib üldpilt stabiilsena, mis viitab valdkonna jätkuvale institutsionaalsele kandepinnale nii avalikus kui eraõiguslikus sektoris.

Muusika- ja kunstikoolides õppijate arv on viimase kümnendi jooksul näidanud stabiilset kasvtrendi. Kui 2011/12. õppeaastal õppis muusika ja kunsti õppevaldkondades kokku 18,8 tuhat õpilast, siis 2023/24. õppeaastaks oli see number tõusnud 22,6 tuhandeni – kasv 20% võrra. See näitab, et huvi muusikalise ja kunstilise hariduse vastu on Eestis aja jooksul järjest süvenenud. Kasvtrend viitab ühelt poolt muusika- ja kunstihariduse kättesaadavuse püsimisele, teiselt poolt aga ka hariduse väärtustamisele perede ja kogukondade tasandil. Arvestades, et tegemist on pikaajalise ja järjekindla kasvuga, võib seda käsitleda tugeva aluspinnana valdkonna järelkasvu tagamiseks, eeldusel et õppijate siirdumine erialasele haridusele ja tööelule saab piisavat tuge.

Joonis 15. Muusika- ja kunstikoolide arv omandi lõikes ning õppevaldkonna õppimiste arv 2011-2023.

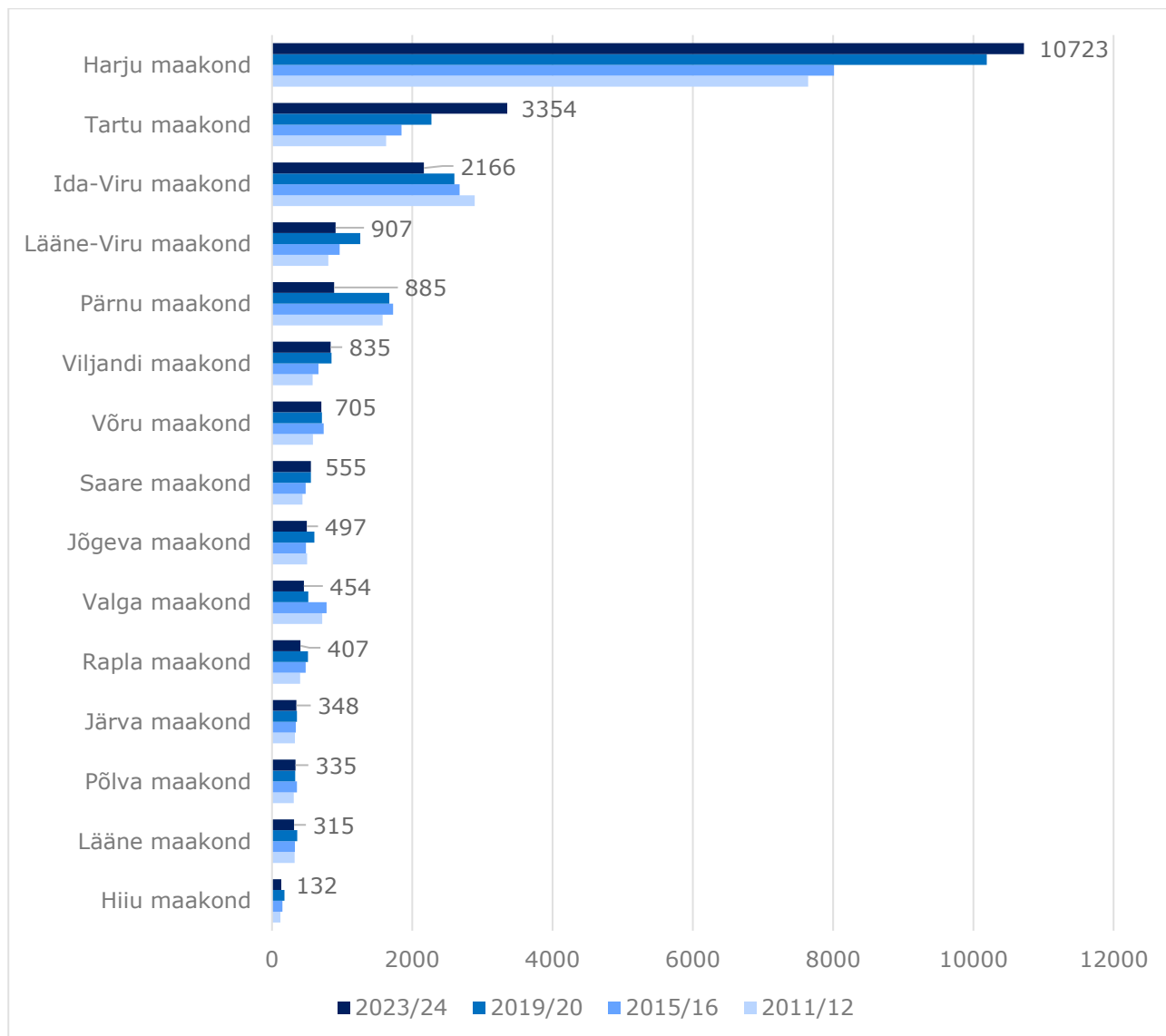
Allikas: Haridussilm, Huviharidus, Huvikoolid.

Maakondade lõikes on õppijate arv muusika- ja kunstikoolides olnud viimase kaheteistkümne aasta jooksul üsna muutlik, kuid üldtrend viitab kasvule, eriti suuremates keskustes (Joonis 16). Nagu igal aastal, oli 2023/24. õppeaastal **oli kõige rohkem õppijaid Harju maakonnas**, kus muusika ja kunsti õppevaldkondades osales 10 723 õpilast. See on selgelt kõige suurem näitaja ning peegeldab nii suuremat rahvaarvu kui ka tihedamat haridusvõrku. Teisel kohal on Tartu maakond 3354 õppijaga, millele järgnesid Ida-Viru (2166) ja Lääne-Viru (907) maakond. Nende nelja maakonna peale kokku koondub ligi 75% kõigist muusika ja kunsti õppekavade õppijatest muusika- ja kunstikoolides.

Võrdluses varasemate aastatega on näha, et just Tartu maakond on teinud suurima hüppe: 2011/12. õppeaasta 1627 õppijalt 2023/24. aastaks 3354-le ehk enam kui kahekordne kasv. Harju maakond on samuti kasvatanud õppijate arvu, kuid stabiilsemalt (7647 → 10723). Mitmes väiksemas maakonnas on aga toimunud langus – näiteks Pärnu maakonnas on õppijate arv langenud 1577-lt 2011/12. aastal 885-le 2023/24. aastaks, mis viitab regionaalsele nihkele ja potentsiaalsele vajadusele täiendavate toetuste või ligipääsulahenduste järele. Hiiu, Lääne ja Valga maakondades on samuti täheldatav õppijate arvu vähenemine viimastel aastatel. See andmestik viitab regionaalsele koondumisele suurematesse keskustesse ning vajadusele tugevdada haridustaristut ja muusikaõppe kättesaadavust väljaspool suurlinnu. Samuti kinnitab see, et huvi muusika- ja kunstihariduse vastu on jätkuvalt kõrge, kui luuakse selleks sobivad võimalused.

Joonis 16. Muusika ja kunsti õppevaldkondade õppimiste arv muusika- ja kunstikoolides maakondade lõikes 2011-2023.

Allikas: Haridussilm, Huviharidus, Huvikoolid.

6.4 Lõpetanute arvu koondvaade

Viimase nelja aasta jooksul on nii kutse- kui ka kõrghariduse muusikaerialade lõpetajate arv püsinud suhteliselt stabiilsena, kusjuures kõikumised on olnud marginaalsed. Märkimisväärne on see, et aastatel 2020 ja 2021, mil kõrghariduse lõpetajate arv mõnevõrra langes – ilmselt seoses COVID-19 pandeemia mõjudega õppetöle ja lõpetamise ajastusele, kasvas samal ajal kutsehariduse lõpetajate hulk.

Tabel 29. Muusikavaldkonna erialade lõpetanute arv kutse- ja kõrgkoolides kokku 2020-2023.

	2020	2021	2022	2023
Kutseharidus kokku	89	103	100	83
Tallinna Muusika- ja Balletikool (MUBA)	-	-	-	64
Heino Elleri Muusikakool	24	37	33	19
Georg Otsa nim Tallinna Muusikakool*	65	66	67	-
Kõrgharidus kokku	238	225	226	239

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	157	144	144	148
Tallinna Ülikool	21	26	27	25
Tartu Ülikool (sh Viljandi Kultuuriakadeemia)	60	55	55	66
KOKKU	327	328	326	322

Allikas: Haridussilm.

* Georg Otsa nim Tallinna Muusikakool liitus 2022/2023 õppeaastal Tallinna Muusika- ja Balletikooliga (MUBA).

7. SWOT analüüs

7.1 Tugevused

Rahvusvaheliselt tunnustatud autorid ja esitajad. Eesti muusikud, heliloojad ja produtsendid tegutsevad edukalt rahvusvahelistel lavadel, festivalidel ja plaaditurgudel, suurendades Eesti nähtavust ja usaldusväärset loomevaldkonnas.

Professionaalne korralduskeskkond ja tehniline võimekus. Eestis tegutsevad professionaalsed ja kogunud kontserdikorraldajad ning tehnilised meeskonnad, kelle võimekus vastab rahvusvahelistele standarditele. Lisaks on siin arenenud muusikariistade valmistamise traditsioon ja käsitööoskused.

Eesti süvamuusika, kooritraditsiooni ja edukate professionaalide tugev mainekujunduslik roll. Eesti süvamuusika, kooritraditsioon ja klassikalise muusika tipptegijad on olulised Eesti kultuurilise kuvandi kandjad. Näiteks Eesti Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Paavo Järvi ja heliloojad, nagu Arvo Pärt, on tuntud üle maailma ning nende loominguiline tegevus peegeldub otseselt ka Eesti rahvusvahelises mainepositsioonis. Nendega koos töötavad ka paljud vähem nähtavad, kuid professionaalsed muusikud ja loomeinimesed, kes kujundavad järjepidevalt Eesti usaldusväärset kultuuririigi kuvandit.

Mitmekeesine ja järjepidev muusikaelu ning pikaajalised traditsioonid. Eestis on muusikaelu aktiivne, sisuline ja tihedalt seotud kogukondadega. Mitmed olulised sündmused – alates laulupeost kuni alternatiivse muusika festivalideni – toimuvad regulaarselt ja pakuvad platvormi eri žanrite ja sihtrühmade kohtumiseks. Muusika pole siin mitte ainult loominguiline väljendus, vaid kultuuriline sideaine.

Tugev kasv kaasaegsetes žanrites ja globaalne esindatus. Näiteks džäss, räpp, hiphop ja elektrooniline muusika, samuti nüüdismuusika, on Eestis viimastel aastatel kiiresti arenevad valdkonnad – need on žanrid, mis loovad ühendusi eeskätt noorema kuulajaskonnaga ja aitavad Eestit nähtavaks teha globaalses popkultuuris.

Tugev kontaktvõrgustik. Eesti muusikasektoril on tugev siseriiklik kontaktvõrgustik – autorid, esitajad, ettevõtted ja erialaliidud suhtlevad omavahel regulaarselt. See soodustab infovahetust, projektide sündi ja teadmiste jagamist. Tugevuseks on ka aktiivne osalus rahvusvahelistes võrgustikes, mis aitab kaasa sektori rahvusvahelisele nähtavusele ja koostöövõimaluste laienemisele. Näiteks Music Estonia kuulub mitmetesse rahvusvahelistesse organisatsioonide võrgustikkudesse, nagu Euroopa muusikaekspordi kontorite võrgustik (EMEE), muusikakeskuste ühendus (IAMIC), naismuusikaprodutsentide ülemaailmne võrgustik, Euroopa Muusikamanageride Liit (EMMA), ESNS Exchange ja Live DMA³⁶.

Tugev kodumaine nõudlus ja aktiivne muusikatarbija. Eestis on muusika tarbimine tugevalt juurdunud igapäevakultuuri – 2021. aasta andmetel kuulas 72% elanikkonnast muusikat iga päev ning 94% vähemalt kord nädalas. Tarbimise viisid on mitmekesised: kuulatakse autoraadiot, kasutatakse voogedastusteenuseid, külastatakse kontserte ja osaletakse muusikaelus ka läbi harrastuste. Lisaks moodustasid 2023. aastal eratarbijate kulutused ligikaudu 61% kogu muusikavaldkonna kulutustest, mis näitab, et Eesti muusikasektor põhineb suurel määral realsel turunõudlusel. Lisaks panustavad valdkonda ka ettevõtted ja avalik sektor, kuid

³⁶ [Strateegia - Music Estonia](#)

just inimeste isiklik valmisolek maksta kontsertide, digiteenuste ja helikandjate eest näitab tugevat ja jätkusuutlikku huvi muusika vastu.

Väljakujunenud muusikaharidus. Eestis on pikaajalise traditsiooniga ja hästi toimiv muusikahariduse süsteem, mis algab huvihariduse tasandilt ja ulatub rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise kõrghariduseni. Muusikakoolide tihe võrgustik katab suure osa Eestist ning toetab järelkasvu nii professionaalse kui ka harrastustasandi arengus.

Suur hulk harrastajaid ja kogukonnapõhine osalus. Muusikaga tegelemine ei piirdu Eestis professionaalide ringiga – koorides, ansambrites, rahvamuusika- ja džässkollektiivides osaleb ka palju harrastajaid. See kultuuriline osalus on oluline sotsiaalse sidususe, kultuurilise mitmekesisuse ja traditsioonide edasikandumise seisukohalt.

Järelkasvu olemasolu – uued autorid ja esitajad. Eesti muusikaväljal tuleb pidevalt esile uusi heliloojaid, lauljaid, produtsente ja interpreete, kes loovad uusi kõlapindu, katsetavad stiilidega ja toovad kaasa värsked ideid. See näitab, et valdkond on loominguiliselt elujõuline ja inspireerib inimesi muusikaga tegelema, olgu siis iseseisvalt või haridussüsteemist sõltumatult. Loojate uue põlvkonna olemasolu loob potentsiaali muusikasektori sisemiseks arenguks ja ekspordivõimekuse kasvuks.

Innovatsioon ja digitehnoloogia rakendamine. Eesti muusikasektor on valmis katsetama ja omaks võtma uusi tehnoloogilisi võimalusi – olgu tegemist *livestream*-kontsertide, salvestus- ja tootmisvõimaluste või isegi tehisintellekti toel toimiva muusikaloomisega. See avab uusi turge ja vorme ning tugevdab muusika kättesaadavust.

Arenev tugistruktuur loomeettevõtetele. Muusikakirjastused, agendid, *manager*'id ja konsultandid aitavad professionaalsetel loojatel paremini turul tegutseda ning võimaldavad suuremat fookust loominguile. Tugistruktuuride areng on oluline eeldus valdkonna rahvusvaheliseks kasvuks ja kestlikkuseks.

Tugev õigusraamistik loovisikute kaitseks. Eestis on alates 2021. aastast rakendunud Euroopa Liidu autoriõiguse direktiivi muudatused, mis loovad tugevama juriidilise aluse sisuloojate kaitseks digikeskkonnas. Muudatused toetavad autorite ja esitajate õiglast ja läbipaistvat tasustamist, suurendavad nende positsiooni läbirääkimistel ning muudavad litsentsitegevuse paremini struktureerituks. See aitab kaasa loovisikute tulubaasi kasvule ja tugevdab nende huvide kaitset muutavas digitaalses meediakeskkonnas.

7.2

Nõrkused

Sõltuvus avaliku sektori rahastusest ja ebastabiilsus rahastusmudelis. Eesti muusikavaldkond sõltub suurel määral avaliku sektori toetusest, mis on väikese kultuuriruumi puhul küll paratamatu, kuid samas ka riskialdis. Toetuste maht ei kata valdkonna tegelikke vajadusi ning projektipõhine rahastusmudel muudab pikaajalise strateegilise planeerimise keeruliseks. Piiratud võimekus kaasata alternatiivseid rahastusallikaid – näiteks erasektori investeeringuid või eraisikute annetusi – takistab rahastuse mitmekesistamist ja suurendab haavatavust majanduskõikumiste suhtes.

Väike siseturg piirab kasvu ja ulatust. Eesti kultuuriturg on oma mahult väike, mis seab loomulikud piirangud nii publikuarvudele, tulu teenimisele kui ka ettevõtluse skaleeritavusele. Eriti kitsendav on see niši-žanritele, mille potentsiaalne kuulajaskond on veelgi piiratum. Siseturu piiratus eeldab ekspordivõimekuse ja rahvusvahelise tegutsemise süsteemset toetamist.

Madalad töötasud ja sotsiaalsete tagatiste kättesaadavus. Muusikavaldkonna palgatase jääb tihti alla teiste sektorite keskmisele, eriti vabakutselistele ja väikeettevõtjatele seas. Samuti on loometegevuses osalejate juurdepääs sotsiaalsetele garantiidele sageli piiratud või ebahühtlane, mis vähendab valdkonna konkurentsivõimet ning muudab professionaalse karjääri ebakindlaks. Eraldi tähelepanu vajab just koorijuhtide olukord, kus madalad töötasud ja koormuse mitteametlik jagunemine mitme kollektiivi vahel on toonud kaasa järelkasvuprobleemid, ohustades valdkonna jätkusuutlikkust. Lisaks ei toeta riiklik maksusüsteem ja haldusraamistik loomeettevõtluse eripärasid: näiteks ebaregulaarset tuluvoogu või projekti- ja

hooajatööpõhisust. Selle tulemusena on loomeettevõtjatel keeruline tagada ettevõtte stabiilsust ja arengut võrreldes traditsioonilise äri sektoriga.

Kitsaskohad muusikahariduses: erialase jätkamise vähesus ja õpetajate nappus muusikahariduses.

Kuigi Eesti muusikaharidussüsteem on hästi toimiv, on järjest vähem muusikakoolide lõpetajaid, kes jätkavad kutse- või kõrghariduse tasandil erialaselt, mis piirab tulevaste professionaalide kujunemist. Samuti piirab mitmete pilligruppide õpetamist õpetajate puudus – eraldi probleemina kerkib esile kvalifitseeritud pilliõpetajate nappus. Pillipargi vananemine ja instrumentide puudus koolides piiravad veelgi hariduse sisulist kvaliteeti ja kättesaadavust.

Klassikalise muusika esindajate piiratud integreeritus loomemajandusse. Kuigi klassikalise muusika sektoris on tugevalt arenenud rahvusvaheline esindatus ja projektipõhine ettevõtlus, nenditi valdkonna esindajate seas, et paljud selle valdkonna tegijad ei pea end osaks loomemajandusest. Samas vajab just see segment sihipärast tugistruktuuride arendust – näiteks kollektiivide majandamismudelid on kulukamad ja vajavad erinevat lähenemist (sh suuremad kulud logistikale, ruumidele, noodimaterjalidele). Probleem pole publiku vähesuses, vaid pigem tajutavas isoleerituses ja väheses toetamises loomeettevõtluse võtmes.

Vähene võimekus eksporti arendavate ettevõtete tasandil. Rahvusvaheliselt konkurentsivõimeliste muusikaettevõtete arv on piiratud – puudu on stabiilse struktuuriga ettevõtteid, kes suudaksid pikaajaliselt investeerida arengusse ja eksporti. Ekspordivõimekuse kasv eeldab rohkem strateegilist tuge, investeeringuid ning riske kandvaid tegijaid.

Palju mikroettevõtteid piiratud kasvuvajaduse ja -võimekusega. Eesti muusikasektor koosneb suurel määral mikroettevõtetest ja ühe-mehe-firmadest, kellest paljud ei sea sihiks organisatsioonilist kasvu, vaid tegutsevad peamiselt arвете esitamise ja projektipõhise töö tegemise vormis. Samal ajal on neil, kes soovivad kasvada, areng sageli piiratud ressursside, haldusvõimekuse ja tugistruktuuride puudumise tõttu. Spetsialiseeritud ärinõustamine, ligipääs rahastusele ning kasvu toetavad mehhanismid on siiani nõrgalt arendatud.

Ebavõrdsus avaliku ja erasektori tegijate vahel. Valdkonnas tegutsevate riigieelarveliste institutsioonide ja erasektori ettevõtete vahel esineb pingeid – avaliku sektori toetustel põhinevad organisatsioonid võivad tahtmatult suruda alla konkurentsi, kui tingimused pole võrdselt kujundatud. See võib pärssida sektorisisest dünaamikat ja uute algatuste teket.

Samal ajal tuleb aga arvestada turutõrgetega, mis on omased eelkõige klassikalise muusika valdkonnale: näiteks suurte kollektiivide (nagu sümfooniaorkestrid) tegevuse katmine on ilma riikliku toetuseta praktiliselt võimatu ning kõrgetasemeliste pillide (nt keelpillid) soetamine võib osutuda ületamatuks takistuseks (mida aitab leevendada näiteks SA Pillifond). Seetõttu on oluline hoida tasakaalu avaliku sektori toetusmehhanismide ja turu dünaamika vahel.

Sisemine killustatus. Erinevad segmendid ja žanrid (nt klassikaline muusika, pop, pärimusmuusika) toimivad suuresti iseseisvalt, ilma tugeva koostööraamistikuga ja koordineeritud sidusstruktuurideta. Institutsionaalne korraldus on samas ebaühtlane: mõnes valdkonnaosas on struktuure ülekülluses ning nende funktsioonid kattuvad, teistes puuduvad aga kestlikud tugimehhanismid.

7.3 Arenguvõimalused

Koostöö arendamine olemasoleva kontaktvõrgustiku raames. Nagu mainitud, on Eestis olemas hästi toimiv muusikasektori kontaktvõrgustik. Edasine arenguvõimalus peitub selles, kuidas olemasolevaid struktuure süsteemselt ja strateegiliselt koostööplatvormidena edasi arendada. Tugev võrgustamine, nii siseriiklikul kui ka rahvusvahelisel tasandil, suurendab teadmussiiret, tõstab projektide kvaliteeti ning aitab kaasa sektorite ülesele loomekoostööle.

Sponsorluse ja rahastusmehhanismide mitmekesistamine. Muusikavaldkonna rahastamine saab muutuda stabiilsemaks ja jätkusuutlikumaks, kui arendatakse sihipäraselt avaliku ja erasektori koostööd. Uute sponsorlusmudelite ja alternatiivsete rahastusskeemide väljatöötamine – näiteks kultuuriühenduste ja

ettevõtete koostööprogrammid – loob võimaluse kaasata erasektori panust rohkem kui pelgalt ühekordse toetajana.

Kohalike omavalitsuste rolli tugevdamine ja regionaalse koostöö kasv. Kohalike omavalitsuste senisest aktiivsem kaasatus kultuurikorraldusse ning omavaheline koostöö loovad eeldused kultuurilise mitmekesisuse tugevdamiseks väljaspool suuremaid keskusi. 2023. aasta andmete põhjal on kontserdikorraldajate ja kontsertide arv Eestis koondunud peamiselt Harju, Tartu ja Pärnu maakonda – näiteks moodustasid Harju ja Tartu ühtekokku enam kui 80% kõigist kontserdikülastustest. Seetõttu on kohalike omavalitsuste ja regionaalsete partnerluste kaudu võimalik tasakaalustada kontserdielu koondumist suurtesse keskustesse ning pakkuda senisest rohkem kultuurisündmusi ja -võimalusi ka väiksemates omavalitsustes. See toetab kultuuri kättesaadavust, tugevdab kogukondlikku identiteeti ja võib aidata vähendada regionaalset ebavõrdsust kultuuritarbimises.

Taristu arendamine ja uute kontserdipaikade teke. Kontserdisaalide ja teiste muusikaga seotud ruumide arendamine – nii kvaliteedi kui kättesaadavuse mõttes – toetab kohaliku muusikaelu kasvu, tugevdab piirkondlikku kultuuritaristut ja loob uusi võimalusi esinejatele. Hästi kavandatud taristu aitab pikemas plaanis kaasa ka kultuuriturismi arengule.

Digitaliseerimine ja piiriülene ligipääs kultuurile. Digiajastu pakub Eesti muusikasektorile uusi võimalusi nii sisuliselt kui turunduslikult: piiriülesed veebiplatvormid, kaugtöö- ja koostöövormid, rahvusvahelised projektid ja otseülekanded aitavad viia Eesti muusika publikuni olenemata geograafilisest asukohast. See suurendab potentsiaalset kuulajaskonda, avardab ekspordivõimalusi ja vähendab regionaalseid erisusi kultuuri kättesaadavuses.

Rahvusvahelise koostöö laiendamine ja sektoriteülene sünergia. Koostöö lähiriikide ja teiste arenevate muusikaturgudega, samuti partnerlussuhted teiste loomemajanduse harudega (nt film, disain) loovad uusi võimalusi ühisprojektideks, toodete ja teenuste arenduseks ning eksporditurgudele jõudmiseks. Kultuur ja ettevõtetus saavad teineteist tugevdada läbi ühiste väärtuspakkumiste.

Uute artistide pealekasv ja valdkonda sisenemine pärast õpinguid. Noorte muusikute professionaalne areng ja sujuv sisenemine tööellu pakub võimalust valdkonna sisuliseks uuenemiseks. Tulevikku vaatav järelkasvu toetamine – alates haridusest kuni ettevõtlusoskusteni – tagab, et muusikasektor säilitab oma loovuse, elujõulisuse ja rahvusvahelise konkurentsivõime.

Noorte muusikute valdkonda sisenemise toetamine. Kuigi Eestis on tugev muusikaharidussüsteem, ei jätka paljud noored pärast õpingute lõppu muusikavaldkonnas – olgu professionaalsete loojate, õpetajate või ettevõtjate rollis. Selle muutmiseks on oluline süsteemselt toetada noorte muusikute siirdumist haridusest tööellu, pakkudes neile rohkem praktilisi kogemusi, ettevõtlusoskuste arendamist ning nähtavust valdkonnas. Kui suudetakse luua stabiilne ja motiveeriv keskkond järelkasvule, loob see aluse sektorisisesele uuenemisele, professionaalse jätkusuutlikkuse kasvule ja loomepotentsiaali paremale rakendamisele. Tegemist on arenguvõimalusega, mille sihipärane elluviimine aitaks leevendada praegust järelkasvukriisi ning tugevdada kogu muusikavaldkonna tulevikuperspektiivi.

7.4 Ohud ja takistused

Elukalliduse tõus ja elanike piiratud võimalused. Pärast pandeemiat ja Ukraina sõja puhkemist kasvanud hinnatõusud, reaalpalga langus ning üldine majanduslik ebastabiilsus on suurendanud elanike hinnatundlikkust. See mõjutab otseselt muusika tarbimist: väheneb kontsertide külastamine, salvestatud muusika eest tasumine ja laste võimalused osaleda muusikahariduses. Muusikaelus osalemine võib muutuda paljudele vähem kättesaadavaks.

Ebakindlus kultuuripoliitikas ja projektipõhise lähenemise domineerimine. Pikaajaliste strateegiate puudumine ning üha suurem rõhk lühiajalistele projektipõhistele lahendustele takistab muusikavaldkonna järjepidevat arengut. Kultuuripoliitiline ebakindlus toob kaasa riskid professionaalses planeerimises ning nõrgestab sektori võimet teha sisulisi ja tulevikku suunatud otsuseid.

Rahvusvahelise poliitilise olukorra ettearvamatud mõjud. Venemaa sõda Ukrainas ning sellest tulenevad geopoliitilised pinged mõjutavad kultuurivaldkonda mitmel tasandil: näiteks kontserdikorraldust, publikuliikuvust, turismitulu ja rahvusvahelisi koostööprojekte. On osutatud, et keerulises poliitilises kontekstis võib järjest enam tekkida ka olukordi, kus välisettevõtete taust, sealhulgas võimalik seotus Vene päritolu korraldajatega, vajab suuremat tähelepanu. Ebastabiilsus muudab muusikavaldkonna globaalset toimimist haavatavamaks.

Kultuurivaldkonna marginaliseerumine EL poliitikates ja rahastuses. Eesti osalus Euroopa Liidu rahastusprogrammides on kultuurivaldkonna lõikes olnud tagasihoidlik ning kultuuri positsioon nii ELi fondide prioriteetides kui ka riiklikus arengukavas on nõrk. See piirab valdkonna võimekust rahvusvahelises koostöös, piiriülestes projektides ja strateegilistes arendusalgatustes osaleda. Probleemi süvendab ka riigisisest süvenev rahastuse surve. Alates 2025. aastast kehtib 4% eelarvekärbe riigi asutatud sihtasutustele ja avalik-õiguslikele asutustele, mis võib ohustada valdkonna senist stabiilsust. Lisaks vähendati 2025. aasta eelarves muusika toetusvoorude ja riigieelarvest toetust saavatele organisatsioonidele eraldatavat rahastust ligikaudu 5% võrra. Selline surve võimendab tunnetust, et kultuur ei ole riigi prioriteet ning pärsib süsteemset arengut ja vähendab kultuurivaldkonna usaldusväärsust teiste sektorite ja rahastajate silmis.

Püsiv alarahastatus ja investeringute puudujääk. Kultuuritaristu, ekspordivõimekuse ja sektorite üleste koostööde arendamine nõuab pikaajalisi investeringuid. Kui riiklik rahastamine ja ka eratoetused vähenevad, jääb oht, et Eesti muusikasektor kaotab oma konkurentsivõime nii siseturul kui rahvusvahelisel tasandil.

Eesti maksukeskkond ei soodusta sponsorst ega suurt kontserditurgu. Muusikavaldkonna arenduskeskus on juhtinud tähelepanu asjaolule, et puuduvad selged maksusoodustused kultuuri sponsoreerimiseks ning kõrge piletite käibemaksumäär suurendab kontsertide korraldamise kulubaasi. See võib vähendada Eesti atraktiivsust suurte rahvusvaheliste muusikaproduksioonide silmis, eriti kui võrrelda piirkondliku konkurentsiga. Tegu on küsimusega, mis on eeskätt olulise kaaluga suuremate korraldajate jaoks ning vajaks senisest laiapõhjalisemat poliitikakujunduslikku tähelepanu.

Professionaalse muusikameedia ja -kriitika vähesus. Eesti meedias on vähe platvorme, mis käsitleksid muusika sisu professionaalsest ja loomingulisest vaatenurgast. Valdkonna esindaja leidis, et artistide loomingust räägitakse peamiselt nende isikliku elu kaudu, mis kahandab muusika kui sisulise valdkonna nähtavust ja väärtust ühiskonnas. Lisas on muusikakriitika olnud Eestis juba pikemat aega alaesindatud, mille tähendus on digiajastu muusikakülluses üha enam hägustunud, hoolimata vajadusest sisulise suunamise ja analüüsi järele.

Uute ärimudelite ja digiplatvormidega kohanemise keerukus. Globaalne üleminek voogedastusele ja kogukonnapõhiste ärimudelitele eeldab kiiret kohanemisevõimet. Klassikalise muusika valdkonnas on uute mudelite rakendamine keerukam ja aeglasem, kuna kuulajaskond on väiksem ning platvormide kasutusharjumused erinevad. Lisaks tekitab raskusi klassikalise muusika metaandmete (nt esitaja, album, žanr, plaadifirma) kohandamine kaasaegsete voogedastusplatvormide (nt Spotify) andmestruktuuriga. Klassikalised teosed sisaldavad tihti rohkelt spetsiifilisi detaile – näiteks solistide, dirigentide ja orkestrite nimed ning konkreetsete versioonide erisused. Samuti varieeruvad teoste pealkirjad, sõltudes näiteks meeolust või helistikust. Selline mitmekihilisus nõuab keerukat andmekäsitlemist, mistõttu võib klassikalise muusika nähtavus ja leitavus digiplatvormidel olla piiratud. Antud väljakutsele on vastu tulnud aga näiteks Apple Music, kes on klassikalise muusika paremaks kasutajakogemuseks loonud eraldi rakenduse Apple Music Classical.

Killustunud ülevaade Eesti muusikavaramust ja piiratud ressursid selle kättesaadavuse arendamiseks. Eesti Muusika Infokeskus jätkab järjepidevalt Eesti heliloojate, interpretide ja muusikakollektiivide andmestiku kogumist, käsikirjade digiteerimist ja muusikaalase info levitamist. Samas ulatub Eesti professionaalne muusikapärand mahult ja ajalooliselt kaugemale kui olemasolev kajastus, mistõttu võib senine töö jääda tervikpildi mõttes paratamatult osaliseks. Vanema kunstmuusika kohta leiduv teave on sageli killustatud ja autoriõiguslikult keerukas ning süstemaatilise uurimistöö ja arhiivide laiapõhjalise kaardistamise vähesus võib tähendada, et osa Eesti muusikaklassikast jääb kultuuripildis varju, piirates selle nähtavust ja kasutusvõimalusi nii kodu- kui ka välismaal.

Ebaselgus autoriõiguste osas vanema repertuaari puhul. Eesti klassikalise muusika pärandi hulgas leidub hulgaliselt teoseid, mille autoriõiguslik staatus ei ole üheselt määratletud. See puudutab eriti arhiivides või käsikirjakogudes talletatud teoseid, mille vabakasutuse või õiguskaitselise ulatus ei ole selgelt määratletud. Tulemuseks on olukord, kus soov salvestada, esitada või levitada sellist repertuaari võib takerduda õigusalasestesse ebakindlustesse, pidurdades selle levikut ja taaselustamist.

Koolinoorte vähene osalus kontsertidel võib ohustada publiku järelkasvu. Kultuurirannitsa andmete põhjal on kontsertide külastatavus kooliõpilaste seas märkimisväärselt madalam kui teistes kultuurivaldkondades, näiteks muuseumides. 2023/24. õppeaastal märkis vaid 17% koolidest (n = 58), et nende õpilased käisid või plaanisid minna kontserdile, samas kui muuseumi külastas 75% (n = 253)³⁷. Varasemalt on põhjusena välja toodud toetusmeetme piirang, mille kohaselt ei tohi toetust kasutada koolis kohapeal toimuvate kontsertide või huvitegevuste jaoks³⁸. See aga ei sobitu valdkonna peamiste pakkujate (Eesti Kontsert ja Pärimusmuusika Keskus) loodud koolikontserdi formaatidega. Kui muusikaelamus jääb koolinoortele kättesaamatuks, võib see pikemas vaates vähendada huvi kontserdikultuuri vastu ja nõrgestada publiku järelkasvu.

Liikuvusprobleemid ja ligipääsetavuse piiratus maapiirkondades. Ühistranspordi kättesaadavus ja transpordivõrgustiku nõrkus mõjutavad otseselt võimalusi muusikahariduses osalemiseks, kontsertide külastamiseks ja loometegevuses osalemiseks väljaspool suuremaid keskusi. See süvendab piirkondlikku ebavõrdsust.

Taristu ajakohastamise investeeringute puudulikkus. Paljud kontserdipaigad, muusikakoolide ruumid ja pillipargid vajavad ajakohastamist, kuid investeeringud on ebapiisavad. Kaasaegse ja ligipääsetava taristu puudumine pärsib kvaliteetsete sündmuste korraldamist ning piirab muusikaõppe ja -loomingu arengut.

³⁷ [Vaheanalüüs Kultuurirannits 2024.pdf](#)

³⁸ [Vaheanalüüs Kultuurirannits 2023.pdf](#)

8. Arenguprognosis

Eesti muusikavaldkonna lähituleviku arengut kujundavad mitmed sisemised ja rahvusvahelised tegurid: rahastussurve, tehnoloogiline areng, hariduse kestlikkus ja digitarbimise trendid. Samal ajal toetavad valdkonna edasimineku tugevad professionaalsed traditsioonid, rahvusvaheline haare ning toimiv haridusvõrgustik. Prognoositavad muutused tuginevad varasemates SWOT-sektsioonides käsitletud võimalustele ja takistustele (vt ptk 7.3 ja 7.4), kuid kajastavad ka Kultuuriministeeriumi „*Kultuuri arengukava 2021-2030*“³⁹ ja „*Kultuuriprogramm 2025-2028*“⁴⁰ arengudokumentides väljendatud sihte ja vajadusi.

Hariduse ja järelkasvu sidumine tööeluga

Kuigi Eesti muusikahariduse baas on tugev, on järelkasvu rakendumine valdkonda endiselt katkendlik. Suur osa muusikakoolide lõpetajatest ei jätkka õpinguid erialaselt ega suundu muusikavaldkonda tööle – see viitab vajadusele süsteemsema toetuse järele siirdumisel haridusest tööellu. Arenguvõimalus seisneb eeskätt selles, kuidas siduda muusikaharidus teadlikumalt tööelu ja professionaalse arenguga – näiteks õpetaja-, esitaja- või ettevõtjakarjääri kaudu.

Tõenäoliselt kasvab lähiaastatel rõhk süvendatud muusikaõppe kättesaadavuse suurendamisel üldhariduses ning muusikaõpetajate järelkasvu sihipärasel toetamisel. Paralleelselt on oluline arendada tugiprogramme, mis aitavad noortel loojatel ja esitajatel teha sujuv üleminek tööellu – näiteks residentuurid, rahvusvaheliste konkursside toetus, karjäärinõustamine ning valdkondlikud talendiprogrammid. Nende kaudu on võimalik suurendada karjääriteadlikkust ja hoida andekaid noori valdkonnas.

Regionaalse kättesaadavuse ja taristu tugevdamine

Kontserditegevus on Eestis koondunud eeskätt suurematesse keskustesse, Harju, Tartu ja Pärnu maakonda, samas kui väiksemates piirkondades jääb kultuuriline pakkumine selgelt tagasihoidlikumaks. See piirab nii publiku kui ka esinejate võimalusi osaleda muusikaelus väljaspool tõmbekeskusi. Regionaalse tasakaalu parandamiseks on vajalik arendada koostööd kohalike omavalitsustega, suunata investeringuid taristusse ja toetada sihipäraselt sündmuste toimumist ka maapiirkondades.

Prognoositavalt liigub muusikavaldkond järgmise paari aasta jooksul senisest teadlikuma regionaalse arenduse suunas. Olulised märksõnad on kontserdipaikade kaasajastamine, uute esinemisvõimaluste loomine ning vajaduspõhiste toetuste, sh pillipargi ja tehnika soetamise laenugarantiide rakendamine. Regionaalse kultuuritaristu tugevdamine ei toeta üksnes professionaalset tegevust, vaid aitab kaasa ka sotsiaalsele sidusele ja kultuurilise kättesaadavuse kasvule üle Eesti.

Digitaalne ligipääs ja tehnoloogiline uuendus

Rahvusvaheliselt on muusikasektori toimimist oluliselt muutnud digitaalsed lahendused – voogedastusplatvormid, otsesed fännisuhted, kogukonnapõhised rahastusmudelid ja AI-põhised tööriistad. Need mõjutavad üha enam nii muusika loomist, levitamist kui ka selle eest tasu teenimist. Uued ärimudelid,

³⁹ Eesti kultuuri arengukava 2021–2030, [lisa 5: Valdcondlikud teemalehed](#).

⁴⁰ [Kultuuriprogramm 2025-2028](#).

nagu fännide kaasrahastus, otsetoetused loojatele ja alternatiivsed litsentsiplatvormid, on juba teistes riikides kasutusel, ent Eestis on need veel arenevas faasis.

Arvestades riiklikku fookust digipädevuse suurendamisel ja loomesektori innovatsioonivõimekuse tõstmisel, võib prognoosida, et järgmise 3–5 aasta jooksul tehakse sihipäraseid investeeringuid digitaalse levituse, salvestamise ja turunduse arendamisse. Paralleelselt kasvab vajadus muusikaorganisatsioonide ja loovisikute digioskuste järele, et uusi tööriistu ja platvorme teadlikult kasutada. Tehnoloogilise arengu toel suureneb ka Eesti muusika rahvusvaheline kättesaadavus ja turuosa.

Rahvusvaheline koostöö ja ekspordipotentsiaal

Eesti muusikavaldkond on tihedalt seotud rahvusvaheliste võrgustikega – olgu selleks muusikamessid, plaadifirmade koostöö, rahvusvahelised festivalid või loomingulised koostööprojektid. Seni on rahvusvaheline haare keskendunud peamiselt üksikutele professionaalsetele kollektiividele ja tipptegijatele, kuid valdkonna edasine areng eeldab, et piiriülene tegevus laieneb kogu sektorile. Eesmärk ei ole üksnes esinemised või festivalikontaktid, vaid ka muusika levitamine digiplatvormidel, õiguste müük ja sisuline rahvusvaheline koostöö.

Kultuuriprogrammi 2025–2028 kohaselt osalevad Eesti muusikavaldkonna esindajad järjepidevalt Euroopa juhtival muusikamessidel (nt jazzhead!, Womex, Reeperbahn), mis võimaldab hoida ja laiendada professionaalset kontaktvõrgustikku. Samal ajal loob Euroopa Liidu uuenenud autoriõiguse raamistik soodsama pinnase õiguste paremini hallatud ja õiglasemaks kasutamiseks rahvusvahelisel tasandil. Ekspordi kasvatamine eeldab aga tugevaid tugistruktuure – sealhulgas ekspordinõustamist, agentide ja kirjastajate võrgustikku ning teadlikkust sihtturgudest. Järgnevatel aastatel on oodata fookuse suurenemist strateegilisel ekspordil, sealhulgas salvestiste ja live-esinemiste kaudu, samuti rahvusvahelise nähtavuse kasvatamisel läbi digitaalsete kanalite.

Rahastussurve ja kultuuri kestlikkus

2025. aastal aktuaalsed eelarvekärped kultuurivaldkonnas viitavad võimalusele, et rahastuse püsivus ja mitmekesisus kujunevad lähiaastatel muusikasektori üheks olulisemaks väljakutseks. Prognoosina võib eeldada vajaduse kasvu erasektori suuremaks kaasamiseks ning alternatiivsete rahastusmodelite – näiteks publiku otsetoetused, kogukonnapõhised platvormid või fännide kaasrahastus – laiendamiseks kasutuselevõtuks.

Selle eelduseks on aga soodsam ja kultuurisõbralikum maksukeskkond: näiteks madalam käibemaksumäär piletitele ning tõhusamad stiimulid sponsoriuse soodustamiseks. Samuti vajab tugevdamist üldine arusaam kultuuri rollist kui väärtuslikust partnerist nii majanduse kui ka kogukondade arengus. Suuremate tegijate seas on enam tähelepanu pälvinud just piletite käibemaksumäära võimalikud konkurentsimojud. See on üks näide teemadest, mis on tõstatanud küsimusi rahastamismudelite kestlikkuse ja vajaduse üle luua tingimusi ka riskijulgete produktsioonide ja rahvusvaheliste koostööde toetamiseks. Jätkusuutlik rahastus eeldab senisest teadlikumat planeerimist ning laiemat vastutuse jagamist avaliku ja erasektori vahel.

Muusikapoliitika teadmiste põhisem kujundamine

Alates 2024. aasta lõpust on käimas muusikastatistika andmevajaduste kaardistamine, millele järgneb IT-arenduste taotlus. Prognoosina võib oodata, et lähiaastatel kujuneb välja süsteemsem andmestik valdkonna sisese ja ühiskondliku mõju analüüsimiseks. See loob eeldused faktipõhiseks otsustamiseks, toetuste mõjususe hindamiseks ja tegevuste sihitumaks kavandamiseks.

Lisa 1 – EMTAK 2008

Tuumiktegevusalad

59201 – Helisalvestiste ja muusika kirjastamine

- helisalvestusstuudiote tegevus
- CD-le salvestatud raadiosaadete tootmine
- muusika ja nootide kirjastamine (poognate, fooliote või raamatutena)
- elektrooniliste nootide kirjastamine
- muusikaga heliplaatide, -lintide jm infokandjate kirjastamine
- muude helisalvestistega heliplaatide ja -lintide kirjastamine
- muusika levitamisteenused

90012 – Kontsertide lavastamine ja esitamine, muusikaline loometegevus jms tegevus

- kontsertide lavastamine ja esitamine
- orkestrite, ansamblite ja kooride tegevus
- vabakutseliste muusikute (interpretide) ja heliloojate tegevus

Sidustegevusalad

3220 – Muusikariistade tootmine

18201 – Salvestiste paljundus

47431 – Heli- ja videoseadmete jaemüük spetsialiseeritud kauplustes

47631 – Muusika- ja videosalvestiste jaemüük spetsialiseeritud kauplustes

90021 – Lavakunsti abitegevused

90031 – Kunstialane loometegevus

90041 – Teatri-, kontserdi jms hoonete käitlus

94121 – Loomeliitude tegevus

94129 – Muude kutseorganisatsioonide tegevus

94995 – Vaba aja veetmise, meelelahutuse ja kultuurilise tegevuse või huvialadega seotud ühendused ja huviklubid ning huviklubid